

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

1943

41. ARGANG

REDIGERT AV
DR. AGR. AASULV LØDDESØL

A/S LILLEHAMMER TRYKKERI
LILLEHAMMER 1943

SAKFORTEGNELSE

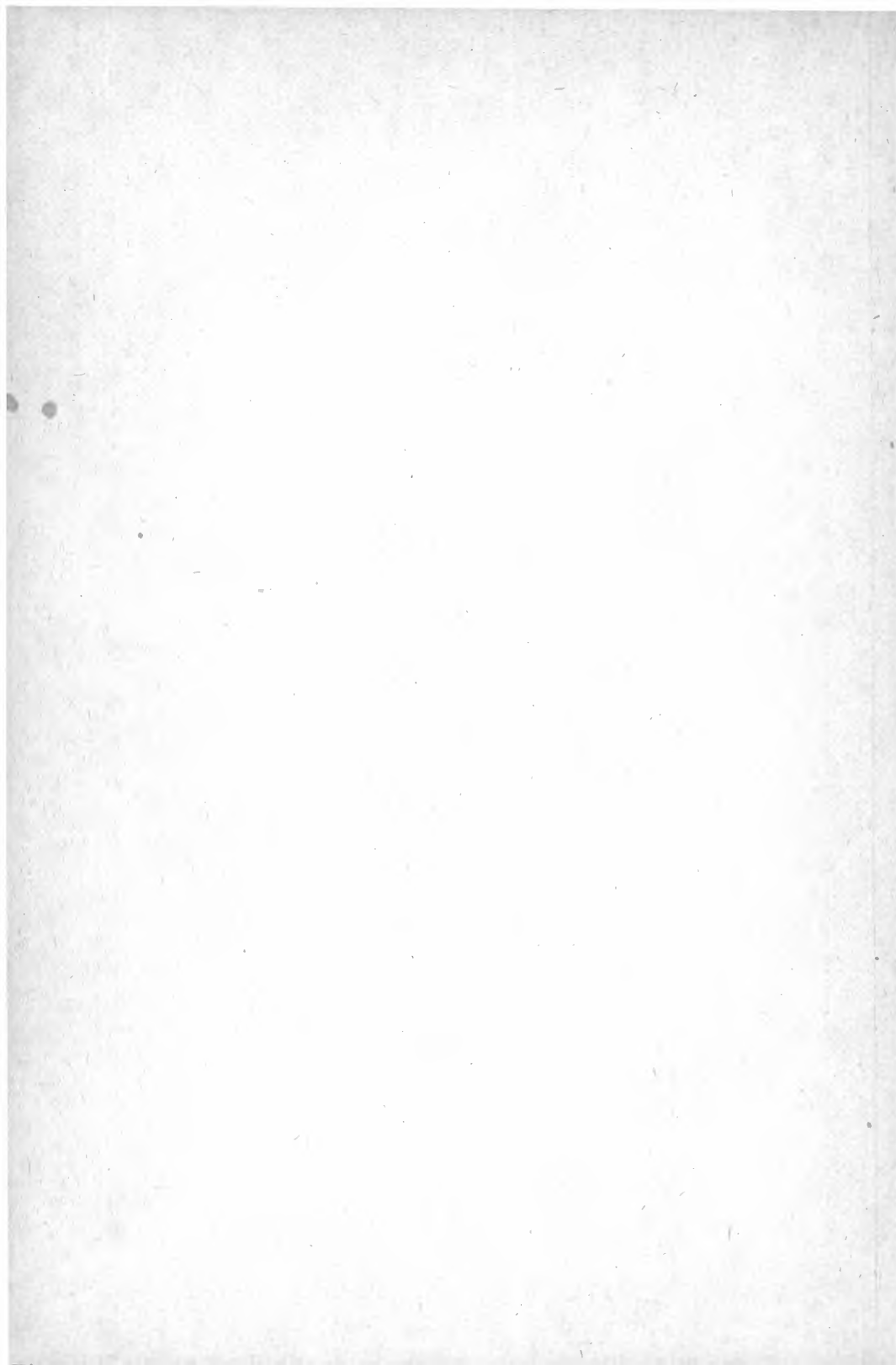
	Side
Brenntorv, Prisbestemmelser for	89
Brenntorvmyrer i Otterøy herred, Nord-Trøndelag	59
Brenntorvproduksjonen i 1943	144
Brenntorvproduksjonen i Danmark og Sverige	19
Brenselsforsyningen 1943—44	58
Det norske Hageselskap, Småskrifter utgitt av	56
Dødsfall	1
Jordvernkomiteens arbeide, Fra	61
Korsmo, Emil, Professor dr.	82
Lover, Det norske myrselskaps	18
Lover for Det norske myrselskap	78
Medlemmer, Nye	151
Myrbedømmelse, Botaniske holdepunkter ved praktisk 2, 41, 69, 92, 107	107
Myrene i Nes almenning, Ringsaker herred	122
Myrforsøkene, Ny forskningsmelding om	20
Myrlitteratur, Ny	127
Myrselskapets medlemmer, Til	68
Representantmøte og årsmøte i Det norske myrselskap	57
Statsbidrag og forslag til budsjett 1944, Søknad om	129
Torv mot tele	86
«Torvbjørn»	55
Torvforkullingsforsøk ved I/S Torvkull's retortanlegg på Hernes- myra i Sør-Odal, Rapport om et	128
«Torvskolen» i Våler, Torvdriften ved	106
Torvstrøproduksjonen i 1942	22
Trøndelag Myrselskap, Årsmelding for 1942	83
Utskiftningsbehandling av brenntorv	62
Vær og årsvekst ved Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra for året 1942, Kort melding om	37
Årsmelding og regnskap for 1942, Det norske myrselskaps	23

FORFATTERFORTEGNELSE

Braadlie, O., landbrukskjemiker	59
Bølgen, Asbjørn, torvmester	55
Christiansen, Haakon O., direktør	83

	Side
Fleischer, H., fg. baneinspektør	86
Gausland, G., utskiftningsformann	62
Hagerup, Hans, myrkonsulent og forsøksleder	37
Lid, Johannes, konservator	2, 41, 69, 92, 107
Lindgard, Arne, bestyrer	55
Løddesøl, Aasuly, direktør dr.	2, 23, 41, 69, 92, 107, 144
Lømsland, D., assistent	22, 128
Smith, J. Heggelund, sekretær	20, 122

Artikler som ikke er merket er redaksjonelle.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 1

Februar 1943

41. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

SEKRETÆR OLE HERSOUG.

Sekretær Ole Hersoug avgikk ved døden den 3. januar etter lengere tids sykdom.

Det var et trist budskap som gikk over landet vårt da meldingen om sekretær Hersougs død ble kjent.

Få menn innen den norske jordbruksfunksjonærstand var så kjent og skattet som Ole Hersoug, og få menn kjente norske jordbruksforhold bedre enn han. I sin stilling som sekretær i Selskapet for Norges Vel og ved stadige reiser omkring i landet kom Hersoug i intim kontakt med de norske bønder. Som bondegutt og tidligere gårdbruker kjente han bondeyrket ut og inn, han forstod bøndene og deres kår og kom som få andre på talefot med dem. Da han samtidig satt inne med allsidige kunnskaper og hadde et sjeldent omgjengelig vesen, var alle betingelser til stede for et fruktbringende arbeide. Og meget fikk han utrettet i de 28 år som han virket i selskapet.

Vi kan ikke her regne opp alle de vev eller nevne de mange store saker som Hersoug hadde eller arbeidet med, for de var mange. Men det kan være grunn til særlig å huske at det var han som tok initiativet til «Den norske landbruksuke» og likeså til «Landslaget for norske jordbruksklubber». Disse institusjoner har hatt stor betydning for det norske landbruk og vil forhåpentlig også i framtiden bli viktige ledd i arbeidet for å heve denne viktige næringsgren.

Vi vil også minnes Ole Hersoug som det gode menneske han var og som en utmerket kollega. Om Hersoug gjelder det at han hadde bare venner og blant disse mange gode venner. Han vil bli dypt savnet.

BOTANISKE HOLDEPUNKTER VED PRAKTISK MYRBEDØMMELSE.

Av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid.

Dette lille skrift har vært planlagt utgitt i lengere tid, men forskjellige forhold har medført at utgivelsen er blitt utsatt. Skriftet er først og fremst ment som en populær vegleder under markarbeidet ved Det norske myrselskaps myrinventeringer.

Under avsnittet om de viktigste myrplanter er bare tatt med de vanligste arter, og av kjennetegn bare karakteristiske trekk hos plantene som kan ses med det blotte øye eller med lupe. Som håndbøker ved botaniske myrundersøkelser kan nevnes Rolf Nordhagen: Norsk Flora, Johannes Lid: Norsk Flora, C. Jensen: Skandinaviens Bladmossflora og A. H. Magnusson: Flora över Skandinavien's busk- og bladlavar.

Den gjennomgatte myrlitteratur omfatter bare norske lærebøker og publikasjoner som refererer seg til norske undersøkelser. I et populært skrift som det foreliggende, vil det føre for langt å gå nærmere inn på den internasjonale, ja endog bare på den skandinaviske litteratur på området. Oslo i november 1942.

I. Litt om myr og myrdannelse.

Som myr betegnes vanligvis områder hvor den mineralske undergrunn er dekket av torvlag av en viss tykkelse. Torvlagene i myrene er av organisk opprinnelse, vesentlig planterester som gjennom tidene har hopet seg opp på voksestedet, mer eller mindre omdannet etter som vilkåra for omdannelsen har vært. Den viktigste betingelse for at det skal kunne dannes myrer er følgelig at opphopningen av plantemateriale går raskere enn den nedbrytning som samtidig finner sted. Slike vilkår har vi i grunne vann og sumper og hvor det er stor markfuktighet. Når luften stenges ute, har nedbrytende organismer vanskelig for å trives, og oksydasjonsprosessene hemmes. De mest motstandsdyktige plantedeler vil følgelig bli bevart eller konservert i myrenes torvlag.

Da livsbetingelsene for planteveksten endres etter hvert som myrene vokser i høyden, skifter karakteren og sammensetningen av de vekstsamfunn som vokser på myrene. Her er jordvannets næ-

ringsinnhold sterkt medbestemmende. Dessuten spiller klimaforholdene sterkt inn. Dette fører til at de lag som etter hvert dannes i myrene, består av forskjellige slags planter eller vekstsamfunn. Torvlagene i myrene gir m. a. o. en ganske god orientering om vilkåra for planteveksten på den tid myrenes forskjellige lag ble dannet. Dette forutsetter at planterestene ikke er mer nedbrutt eller omdannet enn at de kan kjennes igjen. Som oftest må en ta mikroskopet til hjelp ved slike undersøkelser.

Selve måten myrene dannes på er tidligere utførlig beskrevet i norsk litteratur. Allerede i 1868 omtaler P. Chr. Asbjørnsen (1) grunntrekkene i myrdannelsen, og i 1882 utgav A. Blytt (2) et arbeide om lagbyggingen i myrene. Videre skriver G. E. Stangeland (3) om torvmyrenes forekomst m. v. i 1897. I 1903 behandler Jens Holmboe (4) torvmyrenes utvikling og lagfølge i et større arbeide, og Gunnar Holmsen (5) behandler lagdelingen i torvmyrene i en avhandling av 1922. Videre har Hugo Osvald (6) foretatt undersøkelser over vegetasjonen på norske kystmyrer, og Asbjørn Ording (7) har i tilknytning til pollenanalyser drevet klimahistoriske undersøkelser i myrene, særlig i kystdistriktene på Vestlandet.

I myrselskapets tidsskrift for 1917 har Lende-Njaa (8) omtalt myrdannelse ved gjengroing av vann og sumper og ved forsumpning, særlig av skog. I sin lærebok om myr dyrking, utgitt 1924, har Lende-Njaa (9) også tatt med myrdannelse omkring kilder og grunnsig. Videre nevnes menneskelige inngrep og klimaforandringers innflytelse på myrdannelsen.

Når det gjelder myrenes utviklingshistorie, må vi i dette lille arbeide nøye oss med å henvise til den refererte litteratur. For nærmere å klarlegge selve myrbegrepet må allikevel tilføyes at det vanligvis kreves en viss minimumstykkelse av torvlagene som dekker den mineralske undergrunn for at et område kan kalles myr. Lende-Njaa (8) har, vesentlig etter tysk forbilde, formet det slik: «Myr kaller vi minst 20 cm dype jordlag som vesentlig består av mer eller mindre omdannede plantedeler.» Ved myrselskapets undersøkelser og myrinventeringen har denne definisjon senere vært lagt til grunn. Den ene av dette skrifts forfattere (10) har tidligere påtalt at det nevnte minimumstorvlag — 20 cm — som grense for myr, er satt for grunt. Den viktigste årsak til dette var at slike grunne myrer vil — når de dyrkes — få så meget mineralsk materiale fra undergrunnen innblandet i torvlaget at det taper karakteren som organisk jordart. Vi fant det imidlertid ikke riktig på det tidspunkt (1935) å bryte med et begrep som hadde vunnet fast hevd. Ødelien (11) hevder i sine forelesninger om myr og myr dyrking ved Norges Landbrukshøgskole at

grensen iallfall ikke burde settes lavere enn 30 cm (1937—38). Det internasjonale jordbunnsselskaps underkommisjon for myrjorder (12) drøftet samme spørsmål ved et møte i Zürich i 1937, og det ble da besluttet at minste tykkelse av torvlaget — uten plantedekke — settes til 20 cm i tørrlagt og til 30 cm i ugrøftet tilstand for at et område kan karakteriseres som myr.

II. Forskjellige norske myrinndelinger.

I Lende-Njaas «Myr dyrking» (9) er gjort rede for ulike inndelingsgrunnlag for myr og dessuten refereres eldre norske myrinndelinger som er brukt av Asbjørnsen (1), Stangeland (3) og Hasund (13). Videre går han igjennom de viktigste svenske, danske og tyske myrinndelinger. Det hele munner ut i en såkalt agronomisk myrinndeling som forfatteren selv stiller opp (jfr. i denne forbindelse en myrinndeling fra 1907 av U. Sverdrup (14), som ikke Lende-Njaa har tatt med).

Gunnar Holmsen (15) klassifiserer myrene på rent plante-fysiognomisk grunnlag, vesentlig bygd på et arbeide av H. Resvoll-Holmsen (16). Holmsens system, som er utførlig referert tidligere i myrselskapets tidsskrift, har vært brukt som grunnlag for inndeling av myrene ved selskapets myrinventeringer (17).

I myrselskapets tidsskrift for 1935 har Fægri (18) en artikkel om prinsippene for klassifikasjon av myr- og torvmarker hvor han særlig fester seg ved v. Posts og Granlunds arbeider, som bygger på den forutsetning at myrdannelse først og fremst skyldes samspillet mellom klimaet og topografien. Ut fra dette prinsipp oppstiller de nevnte forfattere 3 hovedtyper av myr, nemlig: Topogene myrer som skyldes topografiske forhold, ombrogene myrer som skyldes klimatiske forhold (nedbøren), og soligene myrer som skyldes tilslaget av vann i overflaten. Fægri behandler myrenes klassifikasjon også ut fra geologiske og botaniske synspunkter, som han dog finner mindre holdbare enn foran nevnte hydrologiske inndelingsprinsipp.

Thurmann-Moe (19) har i 1941 framlagt et forslag til torvmarksinndeling (myr og vannsyk skog) som tar sitt utgangspunkt i v. Posts og Granlunds hydrologiske inndeling, men som også tar hensyn til terreng- og jordbunnsforhold og de botaniske typer. Forslaget er referert i sin helhet i myrselskapets tidsskrift, hefte 4, 1941. I Thurmann-Moes avhandling finner vi også referater av nyere skandinaviske litteratur på området, særlig finsk myrlitteratur.

I det følgende skal vi gi en nærmere omtale av Lende-Njaas (A), Holmsens (B) og Thurmann-Moes (C) inndeling av myrene.

A. Lende-Njaas myrinddeling.

Lende-Njaa (9) stiller opp 4 hovedgrupper av myr, nemlig: Grasmyr, skogmyr, overgangsmyr og kvitmosemyr. Han bygger sin inndeling på de dominerende plantearter såvel når det gjelder plantebestanden som torvlagene.

1. Grasmyr.

Denne myrtype er karakterisert ved grasarter som takrør og blåtopp og enkelte urteplanter, men først og fremst ved en rekke starrarter og andre halvgrasarter. Grasmyrene kan enten mangle bunnvegetasjon eller en finner fordringsfulle mosearter i bunndekket, eksempelvis brunmoser og såkalte grasmyr-Sphagna. Han fører i alt opp 9 undertyper under grasmyrgruppen, nemlig: Sumpgrasmyr, storstarrmyr, småstarrmyr, blåtoppmyr, romemyr, storrmyr (*Juncus squarrosus*), brunmosemyr, foorer og bjønnskjeggmyr. Lende-Njaa gjør oppmerksom på at de typiske grasmyrer dannes i kalkholdig vann, mens bjønnskjeggmyra ofte inneholder en del kvitmoser og at den da nærmer seg kvitmosemyrtypen.

2. Skogmyr.

Vegetasjonen på denne myrtype oppgis å være trær, busker, ris- og lyngvekster. Av undertyper nevnes sumpskogmyr med or og vier og bjørk- og furuskogmyr med bjørk og furu (eventuelt gran på næringsrikere myr). Myrer med busk-, ris- og lyngvegetasjon sies å stå skogmyrene nær, men de skilles ikke ut som egen type.

3. Overgangsmyr.

Denne myrtype sies å representere overgangsstadier mellom de andre typer, særlig mellom grasmyr og kvitmosemyr. Definisjonen på denne myrtype lyder slik: «Som overgangsmyr regnes mindre enn 30 cm dype overflatelag som vesentlig er dannet av kvitmosemyrenes nøysomme plantearter». Av slike nøysomme planter nevnes Sphagna, torvmyrull, bjønnskjegg og deres følgeplanter. Som undergrupper nevnes starr-kvitmosemyr og kvitmose-starrmyr, hvor det siste ledd i betegnelsen gir uttrykk for de arter som dominerer på myra.

4. Kvitmosemyr.

På denne myrtype dominerer forskjellige Sphagnumarter. Mest utbredt er ifølge Lende-Njaa de næringsfattige, noe tørrere kvitmosemyrer hvor Sphagnum fuscum og nærstående arter dominerer. På fuktigere voksesteder dominerer Sphagnumarter tilhørende cuspidatagruppen. På Vestlandet oppgis Sphagnum imbricatum å være den viktigste torvdanner, gjerne sammen med tuer av gråmose. Av planter som gjerne vokser sammen med kvitmosene, nevnes torvmyrull og bjønnskjegg foruten forskjellige lyng-, ris- og lavararter uten at disse vekster gir noe større bidrag til torvdannelsen.

B. Holmsens myrindeling.

Holmsen (15) fører opp 5 hovedgrupper, nemlig: mosemyr, grasmyr, lyngmyr, krattmyr og skogmyr. Dessuten er beskrevet en del undergrupper og forskjellige vegetasjonsformer.

1. Mosemyr.

Det er utskilt 2 undergrupper, nemlig:

a. Kvitmosemyr	<	Lyngrik kvitmosemyr	
		Grasrik	»
b. Gråmosemyr	<	Lyngrik gråmosemyr	
		Grasrik	»

Under hver av disse to undergrupper er som det ses skilt ut en lyngrik og en grasrik type. Særlig av grasrike kvitmosemyrer er studert mange vegetasjonsformer hvor gras- og halvgrasarter opptrer sammen med kvitmoser. Flere av de grasrike kvitmosemyrer nærmer seg grasmyrene, men Resvoll-Holmsen har gjort merksom på at grasartene (herunder halvgrasartene) i de grasrike mosemyrer står spredt i kvitmoseteppet.

2. Grasmyr.

Typen er karakterisert ved dominerende opptreden av gras- og halvgrasarter, særlig av starrartene rikt representert. Videre skiller myrtypen seg fra mosemyra ved at det i bunndekket ofte forekommer forskjellige brunmoser, særlig Drepanocladusarter. Både på artsfattige og på artsrike grasmyrer er dessuten observert enkelte mer kravfulle kvitmoser.

3. Lyngmyr.

Forskjellige lyngvekster som røsslyng, klokkelyg og skinntryte dominerer på tuene, og mellom disse kan forekomme storbladede kvitmoser og Drepanocladusarter. Torvmyrull og bjønnskjegg inngår i planteselskapet, men for øvrig er lyngmyra en artsfattig myrtype. Lyngmyrene er mest alminnelige på Vestlandet.

4. Krattmyr.

Dvergbjørk og gråvier er dominerende på denne myrtype. Bunndekket kan bestå av kvitmoser eller av grasmyras samfunnsformer. Typen er særlig utbredt langs kysten og i stor høgd over havet. På fjellmyrene kan krattvekstene være nesten mannshøge.

5. Skogmyr.

Det nevnes særlig 4 treslag som kan vokse på myr, som igjen kan ha forskjellig bunndekke.

- a. Furuskog med mosemyrbunn eller lyngmyrbunn.

Tabell 1.

Dominerende planter på forskjellige myrtyper etter Holmsens system.

	Grasmyr		Grasrik mosemyr		Lyngrik mosemyr	Lyngmyr	Gråmosemyr
	Artsrike	Artsfattige	Artsrike	Artsfattige			
	1	2	3	4			
I. Grasarter.							
Deschampsia (Aira) flexuosa (smylebunke) ¹⁾	—	—	—	—	×	—	—
Agrostis canina (hundekvein)	—	—	×	—	—	—	—
Molinia coerulea (blåtopp)	×	—	×	—	—	—	—
Nardus stricta (finntopp)	×	—	×	—	—	—	—
Festuca ovina (sauesvingel)	×	—	×	—	—	—	—
Agrostis stolonifera (krypkvein)	×	—	—	—	—	—	—
II. Halvgrasarter.							
A. Starr (Carex).							
Carex panicea (kornstarr)	×	—	×	—	—	—	×
Carex rigida (stivstarr) ¹⁾	—	—	—	×	×	—	—
Carex pauciflora (sveltstarr)	—	—	×	×	—	—	—
Carex stellulata (stjernestarr)	—	—	×	—	—	—	—
Carex canescens (gråstarr)	—	—	×	—	—	—	—
Carex lasiocarpa (trådstarr)	—	—	×	—	—	—	—
Carex Goodenowii (småstarr)	×	—	×	—	—	—	—
Carex dioica (tvebestarr)	×	—	×	—	—	—	—
Carex chordorrhiza (strengstarr)	×	—	×	—	—	—	—
Carex rostrata (flaskestarr)	×	×	×	—	—	—	—
Carex limosa (dystarr)	×	×	—	—	—	—	—
Carex livida (blystarr)	×	—	—	—	—	—	—
Carex saxatiles (blankstarr)	×	—	—	—	—	—	—
B. Myrull (Eriophorum).							
Eriophorum vaginatum (torvmyrull)...	×	—	×	×	×	×	×
Eriophorum polystachyum (duskmyrull)	×	×	×	—	—	×	—
C. Sivaks eller konglesiv (Scirpus).							
Scirpus caespitosus (bjønnskjegg).....	—	×	×	×	×	×	×
D. Myrak (Rhynchospora).							
Rhynchospora alba (kvit myrak).....	—	—	×	—	—	—	—

1) Hittil bare iaktatt på høgjellsmyrene.

Tabell 1 fortsatt.

	Grasmyr		Grasrik mosemyr		Lyngrik mosemyr	Lyngmyr	Gråmosemyr
	Artsrike	Artsfattige	Artsrike	Artsfattige			
	1	2	3	4	5	6	7
E. Tust (Kobresia).							
<i>Kobresia simpliciuscula</i> (myrtust)	×	--	—	—	—	—	—
III. Siv (Juncaceae).							
<i>Juncus squarrosus</i> (heisiv)	—	—	×	—	—	—	—
<i>Juncus filiformis</i> (trådsiv)	—	—	×	—	—	—	—
IV. Urter.							
<i>Rubus chamaemorus</i> (molte)	—	—	—	×	×	—	×
<i>Narthecium ossifragum</i> (rome)	×	—	×	—	—	×	—
<i>Drosera rotundifolia</i> (rund soldogg)....	—	—	×	×	—	—	—
<i>Scheuchzeria palustris</i> (sivblom)	—	—	×	×	—	—	—
<i>Comarum palustre</i> (myrhatt)	—	—	×	—	—	—	—
<i>Viola palustris</i> (myrviol)	—	—	×	—	—	—	—
<i>Trientalis europaea</i> (skogstjerne)	—	—	×	—	—	—	—
<i>Drosera intermedia</i> (dike-soldogg) ...	—	—	×	—	—	—	—
<i>Polygala vulgaris</i> (vanlig blåfjær) ...	—	—	×	—	—	—	—
<i>Polygonum viviparum</i> (hærerug)	×	—	×	—	—	—	—
<i>Menyanthes trifoliata</i> (bukkeblad)	×	—	×	—	—	—	—
<i>Saussurea alpina</i> (lauvtistel) ¹⁾	×	—	×	—	—	—	—
<i>Finguicula vulgaris</i> (vanlig tettegras)..	×	—	—	—	—	—	—
<i>Thalictrum alpinum</i> (fjellfrøstjerne) ²⁾ ..	—	—	×	—	—	—	—
<i>Tofieldia palustris</i> (bjørnebrodd) ²⁾ ...	×	—	—	—	—	—	—
<i>Potentilla erecta</i> (tepperot)	×	—	×	—	—	—	—
V. Sneller og kråkefot.							
<i>Equisetum palustre</i> (myrsnelle)	×	—	×	—	×	—	—
<i>Equisteum limosum</i> (elvesnelle)	—	—	×	—	—	—	—
<i>Selaginella selaginoides</i> (dvergjamne)..	×	—	—	—	—	—	—
VI. Lyng og buskvekster.							
<i>Calluna vulgaris</i> (røsslyng)	—	—	—	—	×	×	×
<i>Erica tetralix</i> (klokkelyng)	×	—	×	—	—	×	—
<i>Myrica gale</i> (pors)	—	—	×	×	—	×	—
<i>Empetrum nigrum</i> (krekleng)	—	—	—	—	×	×	—

1) Hittil bare iaktatt på høgfjellsmyrene.

2) På høgfjellsmyrene og nord for Trondheimsfjorden også på strandflatens myrer.

Tabell 1 fortsatt.

	Grasmyr		Grasrik mosemyr		Lyngrik mosemyr	Lyngmyr	Gråmosemyr
	Artsrike	Artsfattige	Artsrike	Artsfattige			
	1	2	3	4			
<i>Andromeda polifolia</i> (kvitlyng)	×	×	×	×	×	×	—
<i>Vaccinium myrtillus</i> (blåbær)	—	—	—	—	×	—	—
<i>Vaccinium vitis-idaea</i> (tyttebær)	—	—	—	—	×	—	—
<i>Vaccinium uliginosum</i> (skinntryte)	—	—	—	—	×	—	—
<i>Phyllodoce coerulea</i> (blålyng) ¹⁾	—	—	—	—	×	—	—
<i>Betula nana</i> (dvergbjørk)	×	—	×	—	×	—	—
<i>Vaccinium oxycoccos</i> (tranebær)	×	—	—	×	×	—	—
<i>Salix repens</i> (krypvier)	—	—	×	—	—	—	—
<i>Salix lapponum</i> (lappvier) ²⁾	—	—	×	—	—	—	—
<i>Salix herbacea</i> (fjellmo el. musøre)	—	—	×	—	—	—	—
VII. Moser.							
<i>Hylacomium parietinum</i> (Hypnum Schreberi)	—	—	—	—	×	—	—
<i>Dicranum</i> sp.	—	—	—	—	×	—	—
<i>Polytrichum strictum</i>	—	—	×	—	×	—	—
<i>Dicranum scoparium</i>	—	—	×	—	—	—	—
<i>Aulacomnium palustre</i>	—	—	×	—	—	—	—
<i>Calliergon stramineum</i>	—	—	×	—	—	—	—
<i>Scorpidium scorpioides</i>	—	×	×	—	—	—	—
<i>Faludella squarrosa</i>	—	×	×	—	—	—	—
<i>Drepanocladus exannulatus</i>	×	×	×	—	—	—	—
<i>Campylium stellatum</i>	×	×	—	—	—	—	—
<i>Drepanocladus intermedius</i>	×	—	—	—	—	—	—
<i>Sphagnum papillosum</i>	—	—	×	×	—	×	—
» <i>imbricatum</i>	—	—	×	—	×	×	—
» <i>rubellum</i>	—	—	×	×	×	×	—
» <i>Russowii</i>	—	—	—	—	×	—	—
» <i>fuscum</i>	—	—	×	—	×	—	—
» <i>Warnstorffii</i>	×	—	×	—	×	—	—
» <i>Dusenii</i>	—	—	×	×	—	—	—
» <i>magellanicum</i>	—	—	×	×	×	—	—
» <i>cuspidatum</i>	—	—	×	×	×	—	—
» <i>tenellum</i>	—	×	×	×	×	—	—
» <i>balticum</i> ³⁾	—	—	×	—	—	—	—

1) Hittil bare iaktatt på høgfjellsmyrene.

2) På høgfjellsmyrene og nord for Trondheimsfjorden også på strandflatens myrer.

3) Bare funnet i Trysil.

Tabell 1 fortsatt.

	Grasmyr		Grasrik mosemyr		Lyngrik mosemyr	Lyngmyr	Gråmosemyr
	Artsrike	Artsfattige	Artsrike	Artsfattige			
	1	2	3	4			
<i>Sphagnum riparium</i>	—	—	×	—	—	—	—
» <i>acutifolium</i>	—	—	×	—	—	—	—
» <i>plumulosum</i>	×	—	×	—	—	—	—
» <i>teres</i>	—	—	×	—	—	—	—
» <i>subsecundum</i>	—	—	×	—	—	—	—
» <i>squarrosum</i>	—	—	×	—	—	—	—
» <i>angustifolium</i>	—	×	×	—	—	—	—
» <i>Lindbergii</i>	—	×	×	—	—	—	—
» <i>amblyphyllum</i>	—	×	×	—	—	—	—
» <i>obtusum</i>	×	—	—	—	—	—	—
<i>Racomitrium lanuginosum</i>	—	—	—	—	—	×	×

- b. Bjørkeskog med mosemyrbunn eller grasmyrbunn.
 c. Granskog med mosemyrbunn, lyngmyrbunn (blåbærlyng) eller grasmyrbunn.
 d. Oreskog med grasmyrbunn.

I tabell 1 og 2 er oppført de dominerende planter etter Holmsens system.

Tabell 1 omfatter artsrike og artsfattige grasmyrer, artsrike og artsfattige grasrike mosemyrer, lyngrik mosemyr, lyngmyr og gråmosemyr. I tabellen kommer grasartene først. Den videre rekkefølge er halvgrasarter, siv, urter, sneller og kråkefot, lyng- og buskvekster og moser.

Tabellen viser at de egentlige grasarter (bortsett fra *Deschampsia (Aira) flexuosa*) bare forekommer på artsrike grasmyrer og grasrike mosemyrer. Av halvgrasartene er det særlig starrarter som er tallrikt representert. Starrartene forekommer også først og fremst på de nevnte artsrike myrtyper, men enkelte arter er også oppført som dominerende på artsfattige grasmyrer og grasrike mosemyrer. Torvmyrull og bjønnskjegg forekommer derimot på de fleste myrtyper, mens duskmyrull er mindre utbredt. Siv og urter er først og fremst begrenset til de artsrike myrtyper. Lyng- og buskvekstene finnes derimot som dominerende planter på nokså forskjellige myrtyper, særlig er kvitlyng allsidig slik. Hva mosene angår så er æ

Tabell 2. Skog- og kratmyrenes samfunnsformer etter Holmsens system.

	Furuskogmyr ¹⁾		Bjørkeskogmyr ¹⁾		Granskogmyr ¹⁾			Oreskogmyr ¹⁾	Kratmyr ¹⁾	
	Med mosemyrbunn	Med lynnmyrbunn	Med mosemyrbunn	Med grasmyrbunn	Med mosemyrbunn	Med lynnmyrbunn	Med grasmyrbunn	Med grasmyrbunn	Med mosemyrbunn	Med grasmyrbunn
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Furu.										
Mosemyras samfunnsform	×	×								
Lynnmyras samfunnsform		×								
Bjørk.										
Mosemyras samfunnsform			×	×						
Grasmyras samfunnsform										
Gran.										
Mosemyras samfunnsform					×	×				
Lynnmyras samfunnsform						×				
Grasmyras samfunnsform										
Gråor.										
Svartor.										
Grasmyras samfunnsform								×	×	×
Dvergbjørk.										
Mosemyras samfunnsform									×	×
Lappvier og gråvier.										
Mosemyras samfunnsform									×	×
Grasmyras samfunnsform									×	×

1) Disse myrtypers bundekke er ikke statistisk undersøkt.

mer bundet til bestemte typer bortsett fra enkelte kvitmoser. Gråmose er bare oppført som dominerende på gråmosemyr og lyngmyr (på tuetoppene).

Tabell 2 omfatter skogmyrene og krattmyrene. Her er bare tatt med trær og krattvekster og ikke de plantearter som danner bunndekket, da dette ikke er statistisk undersøkt.

C. Thurmann-Moes forslag til myrinndeling.

I den tidligere nevnte avhandling av Thurmann-Moe (19) er framsatt et forslag til torvmarksinndeling ved planlegging av skoggrøftings- og dyrkingsfelter. Torvmarkene inndeles igjen i myr og vannsyk skog, og myr defineres etter svensken Malmström som et «torvdannende vekstsamfunn som er bundet til våte voksesteder, og som i naturlig tilstand enten er trebare eller glissent tresatt». Overensstemmende hermed skjelnes mellom myrer på tresatte felter og på ikke tresatte felter, og for hver av disse to hovedgrupper stilles opp 5 undergrupper eller klasser etter boniteten, som igjen omfatter en eller flere botanisk definerte myrtyper. Nedenfor gis en oversikt over forslaget for myrtypenes vedkommende:

Myrtyper på ikke tresatte felter.

- I. Meget gode:
 - 1. Starr-brunmosemyr.
- II. Gode:
 - 2. Starrmyr.
- III. Middels gode:
 - 3. Kvitmose-starrmyr.
- IV. Mindre gode til tvilsomme:
 - 4. Halvgras-kvitmosemyr.
 - 5. Lyng- og rismyr.
- V. Dårlige:
 - 6. Lyngrik kvitmosemyr.
 - 7. Myrull-bjønnskjeggmyr.
 - 8. Gråmosemyr.

Myrtyper på tresatte felter.

- I. Meget gode:
 - 9. Lauvmyr av brunmose-urtetypen.
- II. Gode:
 - 10. Granmyr av starr-urtetypen.
 - 11. Granmyr av blåbærtypen.

Tabell 3.

Vegetasjonen på ikke tresatte felter etter Thurmann-Moes forslag til myrinndeling.

	Bonitetsklasser og myrtyper							
	I	II	III	IV		V		
	Meget gode	Gode	Midtels-gode	Mindre gode til tvilsomme		Dårlige		
	Starr-brunmosemyr	Starrmyr	Kvitmosestarrmyr	Halvgras-kvitmosemyr	Lyng- og rismyr	Lyngrik kvitmosemyr	Myrull-bjønnskjeggmyr	Gråmosemyr
	1	2	3	4	5	6	7	8
I. Grasarter:								
<i>Calamagrostis</i> (rørkvein)	f	—	—	—	—	—	—	—
<i>Molinia coerulea</i> (blåtopp)	f	—	—	—	—	—	—	—
<i>Phragmites</i> (takrør)	—	k	—	—	—	—	—	—
II. Halvgrasarter:								
<i>Carex flava</i> (gulstarr)	k	—	—	—	—	—	—	—
<i>Carex panicea</i> (kornstarr)	k	—	—	—	—	—	—	—
<i>Carex Goodenowii</i> (småstarr)	f	k	f	—	—	—	—	—
<i>Carex lasiocarpa</i> (trådstarr)	f	k	f	k	—	—	—	—
<i>Carex rostrata</i> (flaskestarr)	—	k	k	k	—	—	—	—
<i>Carex limosa</i> (dystarr)	—	k	f	k	—	—	—	—
<i>Carex magellanica</i> (frynsestarr)	—	k	—	—	—	—	—	—
<i>Carex canescens</i> (gråstarr)	—	—	f	—	—	f	—	—
<i>Carex pauciflora</i> (sveltstarr)	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Eriophorum latifolium</i> (breimyrull) ..	k	—	—	—	—	—	—	—
<i>Eriophorum polystachyum</i> (duskmyrull)	—	k	f	—	—	—	—	—
<i>Eriophorum vaginatum</i> (torvmyrull ell. enhodet myrull)	—	—	—	f	f	f	k	—
<i>Scirpus caespitosus</i> (bjønnskjegg) ..	—	—	—	f	—	f	k	f
<i>Rhynchospora alba</i> (kvit myråk)	—	—	—	f	—	—	—	—
III. Diverse urter:								
<i>Menyanthes</i> (bukkeblad)	—	k	f	—	—	—	—	—
<i>Pedicularis</i> (myrklegg)	—	—	f	—	—	—	—	—
<i>Scheuchzeria palustris</i> (sivblom)	—	—	—	f	—	—	—	—
<i>Rubus chamaemorus</i> (moltebær)	—	—	—	—	f	—	—	—
IV. Sneller:								
<i>Equisetum</i> (snelle)	—	k	—	—	—	—	—	—

k = karakterplanter
f = forekommer

Tabell 3 fortsatt.

	Bonitetsklasser og myrtyper							
	I	II	III	IV		V		
	Me- get gode	Gode	Mid- dels gode	Mindre gode til tvilsomme		Dårlige		
	Starr-brun- mosemyr	Starmyr	Kvitmose- starmyr	Halvgras- kvitmosemyr	Lyng- og rismyr	Lyngrik kvitmosemyr	Myrull- bjønn- skjeggmyr	Gråmosemyr
1	2	3	4	5	6	7	8	
V. Lyng og buskvekster:								
<i>Betula nana</i> (dvergbjørk)	—	—	—	f	k	—	—	—
<i>Vaccinium uliginosum</i> (skinstryte) ..	—	—	—	—	k	k	—	—
<i>Andromeda polifolia</i> (kvitlyng)	—	—	—	—	k	k	—	—
<i>Oxyoccus quadripetalus</i> (tranebær) ..	—	—	—	—	k	k	—	—
<i>Empetrum nigrum</i> (krekling)	—	—	—	—	k	k	—	—
<i>Calluna vulgaris</i> (røsslyng)	—	—	—	—	f	k	—	f
<i>Erica tetralix</i> (klokkelyng)	—	—	—	—	f	k*)	—	—
<i>Myrica gale</i> (pors)	—	—	—	—	f	—	—	—
VI. Brunmoser:								
<i>Drepanocladus intermedius</i>	k	—	—	—	—	—	—	—
<i>Camptothecium trichoides</i>	k	—	—	—	—	—	—	—
<i>Paludella</i>	k	—	—	—	—	—	—	—
<i>Scorpidium</i>	k	—	—	—	—	—	—	—
<i>Drepanocladus fluitans</i>	—	f	—	—	—	—	—	—
<i>Calliergon stramineum</i>	—	f	—	—	—	—	—	—
VII. Kvitmoser:								
<i>Sphagnum Warnstorffii</i>	k	—	—	—	—	—	—	—
» <i>teres</i>	k	—	—	—	—	—	—	—
» <i>subsecundum</i>	k	—	—	—	—	—	—	—
Diverse kvitmoser	—	f	—	—	—	—	f	—
Kvitmoser sterkere representert	—	—	f	—	—	—	—	—
<i>Sphagnum papillosum</i>	—	—	—	f	—	—	—	—
» <i>fuscum</i>	—	—	—	—	k	k	—	—
» <i>rubellum</i>	—	—	—	—	k	k	—	—
VIII. Gråmoser:								
<i>Racomitrium lanuginosum</i> (gråmose)	—	—	—	—	—	—	—	k

*) Humide strøk.

Tabell 4.

Vegetasjonen på tresatte felter etter Thurmann-Moes forslag til myrinndeling.

	Bonitetsklasser og myrtyper					
	I	II		III	IV	V
	Megget gode	Gode		Midtels gode	Mindre gode til tvilsomme	Dårlige
	Lauvmyr av brunmosetypen	Granmyr av starr-urtetypen	Granmyr av blåbærtypen	Granmyr av blåbær- og skinntrytetypen	Furumyr av skinntrytetypen ¹⁾	Furumyr av røsslyng-fuscumtypen
1	2	3	4	5	6	
I. Treslag:						
Bjørk	k	f ²⁾	f ²⁾	f ³⁾	f ⁴⁾	—
Or	f	—	—	—	—	—
Selje	f	—	—	—	—	—
Gran	f ³⁾	k	k	k	f ³⁾	—
Furu	—	—	f ²⁾	k	k	k ⁴⁾
II. Lyng og buskvekster:						
Vaccinium myrtillus (blåbær).....	—	—	k	k	—	—
» vitis-idaea (tyttebær)	—	—	k	k	f ⁵⁾	—
» uliginosum (skinntryte).....	—	—	—	k	k	f
Empetrum nigrum (krekling)	—	—	—	—	f ⁶⁾	f
Calluna vulgaris (røsslyng)	—	—	—	—	—	k
Andromeda polifolia (kvitlyng)	—	—	—	—	—	f
Erica tetralix (klokkelyng)	—	—	—	—	—	f ⁷⁾
Salixarter (vier)	—	—	f ⁸⁾	—	—	—
Betula nana (dvergbjørk)	—	—	f ⁸⁾	k ⁸⁾	k ⁸⁾	—
III. Diverse urter:						
Crepis paludosa (sumphaukeskjegg)	f	—	—	—	—	—
Filipendula ulmaria (mjødurt)	f	—	—	—	—	—
Comarum palustre (myrhatt)	—	f	—	—	—	—
Pedicularis palustris (myrklegg)	—	f	—	—	—	—
Menyanthes (bukkeblad)	—	f	—	—	—	—
Rubus chamaemorus (molte)	—	—	—	f	f	f
IV. Grasarter:						
Molinia coerulea (blåtopp)	f	f	—	—	—	—
V. Halvgrasarter:						
Carex capillaris (hårstarr)	f	—	—	—	—	—
» flava (gulstarr)	f	—	—	—	—	—
» panicea (kornstarr)	f	—	—	—	—	—
» rostrata (flaskestarr)	—	f	—	—	—	—

k = karakterplanter
f = forekommer

Tabell 4 fortsatt.

	Bonitetsklasser og myrtyper					
	I	II		III	IV	V
	Meget gode	Gode		Midt-gode	Mindre gode til tvilsomme	Dårlige
	Lauvmyr av brunmose-typen	Grannmyr av starr-urte-typen	Grannmyr av blåbær-typen	Grannmyr av blåbær- og skinnbær-tryte-typen	Furumyr av skinntryte-typen ¹⁾	Furumyr av tøsslyng-fuscum-typen
1	2	3	4	5	6	
<i>Carex lasiocarpa</i> (trådstarr)	—	f	—	—	—	—
» <i>limosa</i> (dystarr)	—	f	—	—	—	—
» <i>Goodenowii</i> (småstarr)	—	f	—	—	—	—
» <i>pauciflora</i> (sveltstarr)	—	—	—	f	—	—
» <i>globularis</i> (granstarr)	—	—	—	f	f	—
<i>Eriophorum angustifolium</i> (duskmyrull)	—	f	—	—	—	—
<i>Eriophorum vaginatum</i> (torvmyrull)	—	—	—	f	f	f
<i>Scirpus caespitosus</i> (bjønnskjegg)	—	—	—	—	f	f
VI. Sneller:						
<i>Equisetum</i>	—	f	—	—	—	—
VII. Moser og laver:						
<i>Mnium</i> (bladmose)	f	—	—	—	—	—
<i>Hylocomier</i> (kransemoser)	—	—	—	—	f	—
<i>Drepanocladus intermedius</i>	f	—	—	—	—	—
<i>Scorpidium scorpioides</i>	f	—	—	—	—	—
<i>Polytrichum commune</i>	—	—	f	—	—	—
Bjørnemoser	—	—	—	—	f	—
<i>Sphagnum teres</i>	f	—	—	—	—	—
» <i>squarrosum</i>	f	f	—	—	—	—
» <i>subsecundum</i>	f	—	—	—	—	—
» <i>Warnstorffii</i>	f	—	—	—	—	—
» <i>recurvum</i>	—	f	f	f	—	—
» <i>magellanicum</i>	—	—	f	f	—	—
» <i>Russowii</i>	—	—	f	f	—	—
Kvitmoser	—	—	—	—	f	—
<i>Sphagnum fuscum</i>	—	—	—	—	—	k
<i>Cladonia</i> -arter	—	—	—	—	—	f ⁹⁾

1) Planteslag ikke særskilt nevnt, men sies å ligne «vannsyk furuskog av ristypen». 2) Forekommer ofte i blanding 3) Forekommer som underskog eller blanding. 4) Kan forekomme uveksterlig og kortvoksen eller forkrølet. 5) På mer godartede typer. 6) På noe svakere typer. 7) I mer humide strøk. 8) I mer alpine strøk. 9) Alminnelig på tuetoppene.

III. Middels gode:

12. Granmyr av blåbær- og skinntrytetypen.

IV. Mindre gode til tvilsomme:

13. Furumyr av skinntrytetypen.

V. Dårlige:

14. Furumyr av røsslung-fuscumtypen.

Som en vil se omfatter forslaget i alt 14 myrtyper. Enkelte bonitetsklasser inneholder myrtyper av forskjellig vegetasjonstype. M. a. o., grupperingen i klasser bygger i første rekke på myrenes skikkethet for planteproduksjon med myrenes næringsinnhold som den dominerende faktor.

I tabellene 3 og 4 har vi gitt en oversikt over vegetasjonen på de forskjellige myrtyper etter Thurmann-Moes forslag.

Tabell 3 omfatter de utskilte myrtyper på ikke tresatte felter, i alt 8 typer. Rekkefølgen av de forskjellige plantegrupper er: grasarter, halvgrasarter, diverse urter, sneller, lyng- og buskvekster, brunmoser, kvitmoser og gråmose. Videre er i tabellen benyttet bokstaven k for alle arter som forfatteren har oppført som karakterplanter for de oppstilte typer, og bokstaven f for planter som bare forekommer på de samme myrtyper.

Som en vil se av tabellen er grasartene meget sparsomt representert, bare 1 art (takrør) er oppført som karakterplante på gode myrer. Starrartene er derimot rikelig representert, en enkelt art (flaskestarr) er oppført som karakterplante på 3 ulike bonitetsklasser, mens to andre arter (trådstarr og frynsestarr) er nevnt som karakterplanter for både gode og mindre gode til tvilsomme myrer. Torvmyrull og bjønnskjegg forekommer på flere av de utskilte typer, men som karakterplanter er disse to arter bare oppført for dårlige myrer. Lyng- og buskvekstene karakteriserer mindre gode til dårlige myrtyper. Brunmosene karakteriserer meget gode myrer, mens kvitmosene er spredt over alle 5 klasser, delvis som karakterplanter eller som forekommende planter. Dette skulde vise at de er forskjellige i sine krav til voksesubstratets næringsinnhold.

Tabell 4 behandler utskilte myrtyper på tresatte felter, i alt 6 typer. De oppførte arter er i tabellen samlet i grupper i denne rekkefølge: treslag, lyng- og buskvekster, urteplanter, grasarter, halvgrasarter, sneller og moser og lavararter. Som merknader er tatt med en del opplysninger om forekomst o. l. som forfatteren har gitt. Det viktigste å merke seg ved denne tabell er kanskje at gran og furu og videre blåbær, tyttebær og skinntryte er oppført som karakterplanter for ulike bonitetsklasser. Det samme gjelder dvergbjørk i mer alpine strøk.

Forts.

DET NORSKE MYRSELSKAPS LOVER.

Myrselskapets styre og representantskap vedtok i et fellesmøte den 22. oktober 1942 å foreslå for kommende årsmøte en del forandringer i selskapets lover. Vi skal nedenfor referere ordlyden av de endrede paragrafer eller deler av paragrafer, slik som de vil bli etter styrets og representantskapets forslag. De gamle lover er trykt i tidsskriftet for 1905, hefte 1, side 3—6, hvortil henvises. En forandring av lovene, vedtatt den 10. mars 1921, er tatt inn i tidsskriftet for 1921, hefte 2, side 32. På anmodning kan et eksemplar av lovene sendes medlemmer.

§ 1. Selskapets navn og sete.

«Selskapets navn er «Det norske myrselskap». Dets sete (verneting) er i Oslo.»

§ 4. Selskapets sammensetning.

Siste avsnitt foreslås slik:

«Hvis ikke årspengene er innbetalt til selskapets kasserer innen 1. oktober, blir de å innkassere ved postoppkrav med tillegg av omkostninger. Utmeldelse av selskapet skjer skriftlig og gjelder fra årets utgang.»

§ 8. Styret.

Sammensetning.

Første avsnitt:

«Selskapets virksomhet ledes av et styre bestående av 5 valgte medlemmer og administrerende direktør. Av disse må minst 1 være jordbruker og 1 tekniker.»

Siste avsnitt:

«Selskapets forpliktes ved formannens og direktørens felles underskrift.»

Gjøre mål.

Punkt d)

«å ansette og avskjedige selskapets funksjonærer, bestemme deres lønn og lede deres virksomhet.»

§ 9. Representantskapet.

Gjøre mål.

Punkt d)

«å velge revisor og fastsette dennes lønn.»

Punkt e)

«å treffe beslutning angående godkjenning av styrets ansettelse av selskapets funksjonærer og av den lønn styret har fastsatt for dem.»

§ 10. Funksjonærer.

Første avsnitt:

«Selskapets lønnede funksjonærer, hvoriblant direktøren, ansettes med 3 måneders gjensidig oppsigelse av styret, som også kan oppsi dem.»

Siste avsnitt:

«Selskapets direktør er medlem av styre og representantskap. Selskapets øvrige funksjonærer er ikke valgbare.»

§ 11. Årsmøtet.

Tidligere § 12. Det foreslås at denne bytter plass med tidligere § 11, som omhandler «Selskapets bistand og skrifter».

Som tillegg etter punkt 3 foreslås:

«e) å behandle andre i innkallelsen angitte saker.

Alle beslutninger fattes med alminnelig stemmeflerhet med mindre disse lover annerledes bestemmer. I tilfelle av stemmelikhet er formannens stemme den avgjørende.»

§ 13. Lovforandringer og oppløsning.

Som tillegg til denne paragraf foreslås:

«Det årsmøte som treffer beslutning om selskapets oppløsning, fastsetter med alminnelig stemmeflerhet reglene for dets likvidasjon og fordelingen av dets mulige beholdne midler.»

Videre foreslår styre og representantskap at språkformen, som er meget foreldet, blir modernisert når lovene blir trykt opp igjen etterat de foreslåtte forandringer er behandlet av årsmøtet.

BRENNTORVPRODUKSJONEN I DANMARK OG SVERIGE.

Danmark:

Den samlede brenntorvproduksjon i Danmark i 1942 utgjør 4,3 mill. tonn ifølge en oversikt som er utarbeidet av Det danske Hedeselskap og publisert i selskapets tidsskrift nr. 12, 1942. Sammenlignet med rekordåret 1941 er det en øking på 3,2 %. I tillegg til denne produksjon er det framstilt 46,000 tonn stokerorv. I 1942 var det i alt 7482 bedrifter som produserte torv for salg eller vel 500 mindre enn i 1941. Ca. 84 % av disse bedrifter har levert produksjonsoppgave, og for de øvrige anlegg er regnet med at de gjennomsnittlig har samme produksjon som de der har avgitt opp-

gaver. Produksjonen til egen forsyning er som før anslått til ca. 285,000 tonn.

Likewise i 1941 er det framstilt langt mer maskintorv enn stikk-torv, idet forholdet er omtrent som 6:1.

Produksjonen av generatortorv er gått sterkt tilbake sammenlignet med 1941. I sistnevnte år ble det produsert ca. 87,000 tonn generatortorv, men på grunn av at det ble stilt betydelige mengder generatorved til rådighet var det liten etterspørsel etter torv, og produksjonen i 1942 utgjør ca. 47,000 tonn fordelt på 32 produsenter.

Av torvbriketter er i 1942 produsert ca. 17,000 tonn eller om lag 8000 tonn mindre enn i 1941 og ca. 14,000 tonn mindre enn i 1940.

Foruten store beløp til anlegg og drift ble det fra statens side gitt et bidrag på kr. 4.00 pr. tonn torv som ble framstilt i tiden 1. august til 15. september. Dette ble gjort for å øke torvproduksjonen, og det oppnåddes å få produsert 8—900,000 tonn torv i dette tidsrom. Bergingsforholdene var imidlertid vanskelige, og en hel del av denne torv ble liggende igjen på tørkeplassene.

Sverige:

Torvproduksjonen i Sverige i 1942 har vi ikke nøyaktig oppgave over, men ifølge en foreløbig melding, offentliggjort i tidsskriftet «Skogen» (nr. 18, 1942) anslås den samlede produksjon til 7 å 800,000 tonn eller omtrent dobbelt så meget som i 1941.

Maskintorva er overveiende disponert til bruk for industrielle bedrifter og jernbanene, men en betydelig del brukes også som husholdningsbrensel, særlig i Sør-Sverige.

NY FORSØKSMELDING OM MYRFORSØKENE.

Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra har nylig sendt ut melding om det 34. arbeidsår (1941) ved forsøksleder Hans Hagerup. Meldinga omfatter «Ymse forsøk med poteter på myrjord» av forsøksleder Hagerup, og «Korndyrking på myr» av forsøksassistent Aksel Hovd.

Potetforsøkene: Resultatet av tidligere dyrkingsforsøk med poteter på Mæresmyra er trykt i forsøksstasjonens meldinger for 1908, 1909, 1912 og 1925—26.

I den sist utsendte melding er redegjort for sortforsøk med poteter i tida 1926—41 omfattende i alt 19 forskjellige sorter. Videre behandles sammenlignende forsøk med settepoteter fra myr og fastmark og med lysgrodde og ugrodde settepoteter. Endelig er gjort rede for et forsøk med poteter på sandkjørt myr.

Alle forsøk har ligget på god grasmyr med middels kalkinnhold.

Da potetriset som kjent lett skades av frost i alle vekststadier, og myrjord gjerne er mer frostlendt enn fastmark, vil veksttida de fleste år bli kortere på myr enn på fastmark, da potetriset fryser ned før vanlig høstetid. Avlingsresultatet varierer derfor nokså meget fra år til år etter som det har vært mer eller mindre frost i veksttida. I gjennomsnitt for hele forsøksstida har de tidlige sorter gitt størst knollavling med vel 2800 kg pr. dekar. De seine sorter har gitt minst avling med knapt 2100 kg knoller pr. dekar.

Tørrstoffinnholdet er gjerne lavere i poteter fra myrjord enn fra fastmark. De tidlige sorter har lavest innhold av tørrstoff med gjennomsnittlig 18,5 %. Best med hensyn til tørrstoffinnhold står de halvseine sorter med 19,9 %. I avling tørrstoff pr. dekar står de halvtidlige sorter best med 550 kg. Dernest kommer de tidlige sorter med 532 kg, mens halvseine og seine sorter gav henholdsvis 510 kg og 410 kg tørrstoff pr. dekar.

Gjennomgående har potetene vært forholdsvis lite utsatt for sykdommer i forsøksstida. Riset har til dels vært noe angrepet av tørrrøte, mens knollene stort sett har vært temmelig friske.

Av sorter som passer til dyrking på myrjord under lignende vekstforhold som på Mæresmyra nevnes Early Puritan, Dukker og Edzell Blue av tidlige sorter. Av halvtidlige sorter nevnes Louis Botha, Sharpes Expres og Great Scot. De halvtidlige tåler lagring bedre enn de tidlige.

4 års forsøk med lysgroing av settepoteter gav en øking i knollavling på 21 % i forhold til ugrodde settepoteter, og tørrstoffmengden øket med 25 %. Dette forsøk er utført med Louis Botha.

Kornforsøkene: Meldinga om korndyrking på myr omfatter såtidforsøk med havre, bygg og vårrug i årene 1921—39 og er en fortsettelse av meldinga for 1939—40, hvor resultatet av sortforsøk med havre og bygg er publisert.

Tidligere meldinger om kornforsøk på Mæresmyra er publisert i forsøksstasjonens meldinger for 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913—14, 1920, 1923 og 1924.

Resultatet av såtidforsøkene bekrefter tidligere erfaring om at tidlig såing er en avgjørende betingelse for korndyrking på myr. Myrjord bør høstpløyes, og harving og såing foretas før telen er gått om våren. Myrjorda smuldrer best når telen ligger 8—10 cm under jordoverflaten. På Mæresmyra har harvinga vært lettest å utføre de siste dager av april og første dagene av mai.

Det er sammenlignet 3 forskjellige såtider, nemlig 1., 10. og 20. mai. I særlig tidlige år er dessuten sådd 20. april.

Om våren og forsommeren tåler kornet frost langt bedre enn i modningstida, og seint sådd åker er mer utsatt for frost om høsten enn tidlig sådd. Det viser seg således at kornet ved 2. såtid har hatt

omtrent dobbelt så mange frostnetter i modningstida som korn ved 1. såtid. Ved 3. såtid har kornet vært utsatt for 3—4 ganger så mange frostnetter som ved 1. såtid.

Jevnt over er kornavlinga best både i mengde og kvalitet ved tidlig såing, spesielt gjelder dette seine kornslag. Ved sein såing øker halmmengden i forhold til korn, og en er mer utsatt for legde.

Særlig tidlig såing (20. april) viser seg stort sett mindre heldig for bygg og havre, mens vårrug, som forresten er usikker på Mæresmyra, gjør seg bedre nytte av denne tidlige såtid.

For øvrig vises til meldinga som kan fås ved å skrive til Det norske myrselskaps forsøksstasjon, adr. Mære st., eller Myrselskapets hovedkontor, adr. Kongens gt. 18, Oslo.

J. H. S.

TORVSTRØPRODUKSJONEN I 1942.

I likhet med de to foregående år (1940 og 1941) har myrselskapet innhentet oppgaver over torvstrøproduksjonen også i 1942. Statistikken omfatter i år 47 fabrikker mot 44 foregående år. Vi skal her kort meddele de viktigste data fra produksjonen i året som gikk:

Den samlede produksjon av torvstrø utgjorde i 1942 i alt 188,382 baller mot 260,000 året før, altså en nedgang i produksjonen på 27,5 %. Størst er nedgangen i Akershus fylke, der produksjonen er gått ned fra 117,590 til 71,885 baller. Bare 2 fylker har hatt økning i produksjonen i 1942, nemlig Hedmark og Telemark. For Hedmarks vedkommende er økningen 2656 baller og for Telemark er den 2800 baller. For de resterende fylker er det mer eller mindre nedgang i produksjonen.

I forhold til normal produksjon som regnes å være omkring 330,000 baller, utgjør produksjonen i 1942 ca. 57 %, mot 79 % i 1941. Nedgangen i produksjonen skyldes hovedsakelig den knappe tilgang på arbeidsfolk og det dårlige berginsvær vi hadde i 1942.

Produksjonen hjemme på gårdene og i torvstrølagene har vi ingen oppgaver over, men den antas å være noenlunde normal, tilsvarende ca. 250,000 baller.

D. L.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 2

April 1943

41. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

DET NORSKE MYRSELSKAPS ÅRSMELDING OG REGNKSAP FOR 1942.

I 1942 er innmeldt 136 nye medlemmer fordelt på 6 livsvarige, 75 årsbetalende og 55 indirekte medlemmer. Avgangen av årsbetalende medlemmer har vært 16 døde eller utmeldte, herav er 2 medlemmer overført til livsvarige. Av livsvarige medlemmer er 4 døde i meldingsåret.

Medlemstallet pr. 31/12—42 blir da:

Årsbetalende medlemmer	503
Livsvarige medlemmer	247
Indirekte medlemmer	292
Korresponderende medlemmer	7

I alt 1049

I tillegg hertil kommer bytteforbindelsene, som ved årets utgang var 125 i alt, fordelt på 91 norske og 34 utenlandske.

Funksjonærene: Styret ansatte pr. 1. mai 1942 landbrukskandidat Kåre Lilleeng, Tromsø, som torvkonsulent for Nord-Norge. Fra samme tid ble konsulent O. Hovde tildelt Trøndelag og Vestlandet som arbeidsdistrikt. Landbrukskandidat Sigurd Hobæk sluttet som assistent ved myrundersøkelsene pr. 1. oktober for å overta ny stilling som lærer ved Tomb jordbruksskole, og fra samme tid ble landbrukskandidat D. Lømsland ansatt i den ledige stillingen. Landbrukslærer T. Christensen har fungert som kontorsjef ved hovedkontoret en kortere tid under det hårdeste arbeidspress midt på sommeren. Videre planla bestyrer Bølgen, Elverum, noen få brennforvanlegg, og landbrukskjemiker Braadlie, Trondheim, foretok en presserende inspeksjonsreise til Jøa pr. Namsos våren 1942, da selskapets funksjonærer var opptatt på andre kanter. Kontorassistent fru Dagny Taarneby har hatt sykepermisjon en del av 1942, og som midlertidige assistenter har fungert frk. Anna Timdal, Gvarv, og frk. Randi Frøshaug, Trøgstad. Videre ble konsulent Løddesøls stilling endret til direktørstilling regnet fra 1. oktober 1942.

For tiden er i alt 8 funksjonærer knyttet til hovedkontoret, til dette kommer eventuell midlertidig hjelp. Ved forsøksstasjonen har det ikke vært noen endring i funksjonærantallet i meldingsåret.

Opplysnings- og konsulentvirksomheten m. v.

Tidsskriftet er utkommet med 6 hefter i 1200 eksemplarer. Fra 1. juli, d. v. s. for de 3 siste hefters vedkommende, måtte side-tallet innskrenkes på grunn av papirrasjoneringen. Det er utgitt en brosjyre om torvstrødrift av ingeniør Ording og en om myr dyrking av forsøksleder Hagerup. Dessuten er det fra forsøksstasjonen sendt ut melding for 1941 med artikler av forsøksleder Hagerup om potetforsøk på myrjord og av assistent Hovd om korndyrking på myr. Meldingen er trykt i 1000 eksemplarer. Det har i meldingsåret vært holdt en del foredrag om brenntorvspørsmål, og videre har dr. Løddesøl forelest jordlære ved Vinterlandbruks-skolens videregående avdeling ca. 40 timer i 1942.

Konsulentvirksomheten har hatt omtrent samme omfang som foregående år. I alt har 217 arbeider eller rekvisisjoner krevd åstedsreiser (kfr. tabell 1). Når det gjelder undersøkelser i forbindelse med brenntorvdrift, kan nevnes at det særlig på Østlandet krever atskillig mer arbeide og undersøkelser å få i gang nye brenntorvanlegg no enn ved brennselskrisens begynnelse. Dette skyldes at det først ble tatt fatt på de myrer som var best kjent og lå lagligst til. No derimot må det gjerne undersøkes en rekke myrer før en finner en myr som egner seg for formålet. Og selv om dette lykkes, er vanskelighetene så store når det gjelder å skaffe til veie det som kreves til et brenntorvanlegg at mange viker tilbake for å gå i gang.

Vi skal nedenfor gi en tabellarisk oversikt over utviklingen av brenntorvproduksjonen siden 1940:

	1940	1941	1942
Maskintorvanlegg i alt	37	66	81
Herav kombinert med stikkorvdrift	6	13	13
Antall torvmaskiner ved anleggene	49	93	111
Større stikkorvanlegg	25	29	53
Antall nye bedrifter	62	95	134
Produsert maskintorv, m ³	75,290	126,990	169,055
» stikkorv ved nye større anlegg	32,050	35,640	47,840
» torv i alt ved maskintorvanlegg og nye større stikkorvanlegg ..	107,340	162,630	216,895
Beregnet samlet torvproduksjon for hele landet i mill. m ³	ca. 1,75	1,95	2,05

Brenntorvproduksjonen i normale år er beregnet til 1,46 mill. m³ eller med et rundt tall 1½ mill. m³. Maskintorvproduksjonen i et normalår er ca. 20,000 m³.

Av samtlige oppgaver som har krevd åstedsreiser angår 126 undersøkelser, planlegging, rettleiding eller kontroll med brenntorvdriften. Videre gjelder 32 av reisene under pkt. 5 i tabell 1 økning av brenntorvproduksjonen. Ca. 73 % av konsulentenes reiser har

Tabell 1.

Arbeidets art	Ordning	Hovde	Løddesøl	Smith	Hobæk	Lilleeng	Bølgen og Braadlie	I alt
1. Brenntorv, undersøkelser med eventuell planlegging	25	6	7	10	18	12	4	82
2. Brenntorv, rettleiding og kontroll	8	1	24	2	7	—	2	44
3. Torvstrødrift, isolasjonsstoffer av strøtorv o. l.	11	—	2	—	5	1	—	19
4. Dyrking, beitekultur og grøfting av myr	—	1	17	2	3	4	—	27
5. Forskjellige oppgaver (konferanser, møter, befaringer, foredrag o. l.)	10	2	19	2	3	9	—	45
I alt	54	10	69	16	36	26	6	217

m. a. o. vært viet brenntorven. For konsulent Hovde og sekretær Smiths vedkommende kan oppgavene i tabell 1 virke misvisende, da de en større del av sommeren har vært opptatt med myrinventering, som holdes utenom den egentlige konsulentvirksomhet. Hovdes arbeide har for størstedelen vært viet brenntorvinventering på Vestlandet, slik at også dette kommer brennselsforsyningen til gode.

Torvstrødriften har krevd 19 reiser i alt. Det er et par nye større anlegg under forberedelse, ellers gjelder rekvisisjonene modernisering og utvidelser av eldre fabrikker eller undersøkelser for torvstrølag og gårdbrukere som produserer strø til eget forbruk.

Torvstrøproduksjonen er gått atskillig tilbake i 1942 sammenlignet med året før. Ved landets 47 torvstrøfabrikker ble i 1942 produsert 188,382 baller, mot 260,000 baller i 1941, det er en nedgang på 27,5 %. Torvstrøproduksjonen i torvstrølagene og ved gårdsanleggene har derimot, såvidt vi har kunnet bringe på det rene, foregått noenlunde normalt. Denne produksjon, som ikke er gjenstand for omsetning, tilsvare år om annet ca. 250,000 baller.

Dyrkingsspørsmål, beitekultur på myr o. l. oppgaver har krevd 27 åstedsreiser eller omtrent samme antall som foregående år. De viktigste felter som er undersøkt er nevnt i den oversikten over virksomheten i 1942 som er publisert i forbindelse med søknad om statsbidrag for 1943 (Medd. nr. 5, 1942). For tiden pågår karttegning og øvrige kontorarbeider vedkommende en del felter som ble kartlagt i 1942.

Under forskjellige oppgaver, hvorav som nevnt ca. 2/3 vedkommer arbeidet for økning av brenntorvproduksjonen, kommer

videre befaringer, demonstrasjoner m. v. angående forskjellige myr-spørsmål. Myrselskapets konsulenter blir mer og mer brukt som sakkyndige, skjønnsmenn o. l. når det gjelder spørsmål som tangerer myr eller torv, og i de fleste tilfelle medfører slike oppgaver reiser.

Den økede konsulentvirksomhet har medført en sterk økning av kontorarbeidet, og antallet av saker som behandles i løpet av året eller krever skriftlig besvarelse eller utredning er meget stort. Videre skaffer brenntorvstatistikken, som opptas hver høst, uforholdsmessig meget korrespondanse, da det ofte er nokså vanskelig å få inn oppgaver fra torvprodusentene. Dette gjelder også til en viss grad for torvstrøstatistikken, men det dreier seg her om relativt få bedrifter, og dessuten er denne virksomhet mer oversiktlig enn brenntorvdriften. Den økede virksomhet medfører selvsagt også øket regnskapsarbeide. Hovedkontorets funksjonærer er med andre ord fullt opptatt både i sommer- og vinterhalvåret, men hittil har arbeidet gått bra unna, og alle saker som er forelagt selskapet, er blitt besvart. Likeså var alle årets rekvisisjoner om myrundersøkelser imøtekommet ved årsskiftet.

Myrinventeringen.

På Østlandet er i 1942 foretatt myrinventering i Nes almenning i Ringsaker og på Vestlandet i herredene Bru, Askvoll, Solund og Gulen i Sogn og Fjordane fylke. Arbeidet i Nes almenning er utført av sekretær Smith og i de nevnte kystherreder på Vestlandet av konsulent Hovde. I tabell 2 er oppført samlet myrareal og brenntorvmasser innen de nevnte områder.

Det endelige resultat av årets myrinventering vil så snart anledning gis, bli offentliggjort i myrselskapets tidsskrift. For øvrig vil allerede no spesielt interesserte kunne få meddelt opplysninger om skikkede brenntorvmyrer, torvstrømyrer og dyrkingsfelter ved henvendelse til myrselskapet.

Tabell 2.

	Samlet myrareal dekar	Brenntorv (råtorv) m ²
Nes almenning, Ringsaker	22,098	9,657,600
Bru herred	1,965	760,600
Askvoll herred	5,280	1,693,500
Solund herred	575	148,000
Gulen herred	3,170	937,000
I alt	33,088	13,196,700

Dyrkingsforsøkene.

Forsøksvirksomheten omfattet i 1942 i alt 76 felter ved forsøksstasjonen på Mæresmyra. Fordelingen på de forskjellige forsøksgrener har vært slik:

1. Sortsforsøk	20 felter
2. Såtidsforsøk	4 »
3. Gjødslingsforsøk	29 »
4. Frøavlsforsøk	4 »
5. Kalkings- og jordforbedringsforsøk	7 »
6. Grøfteforsøk	1 »
7. Driftsomløpsforsøk	5 »
8. Forsøk med ulike tynningstider for nepe	1 »
9. Slåttetidsforsøk	1 »
10. Beiteforsøk	2 »
11. Rhisobiumkulturforsøk (kløver)	1 »
12. Forsøk med frukttrekarbolineum mot kålflue	1 »

Tilsammen 76 felter

Videre arbeides det med foredling av engvekster ved forsøksstasjonen.

Antallet av spredte forsøk og demonstrasjonsfelter har vært 51 i 1942 fordelt på disse forsøksgrener:

1. Sand- og kalkfelter	8 stk.
2. Gjødslingsfelter	24 »
3. Engfrøfelter	7 »
4. Grøftefelter	3 »
5. Andre forsøk	9 »

Tilsammen 51 stk.

Detaljert oversikt over forsøksvirksomheten i meldingsåret er gitt av forsøksleder Hagerup i myrselskapets tidsskrift nr. 5, 1942, hvortil henvises.

Det norske myrselskaps

Debet	Vinnings- og Driftsregnskap
	Utgifter:
Lønninger	kr. 14,387.38
Myrundørsøkelser, inkl. reiseutgifter	» 892.30
Møter	» 596.96
Meddelelser fra Det norske myrselskap:	
Trykning	kr. 1,901.50
Andre utgifter	» 581.36
	<hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
Kontorutgifter og revisjon	» 2,482.86
Bibliotek og trykksaker (avskrives)	» 5,842.15
Inventar (avskrives)	» 593.04
Depotavgift	» 839.43
✓ Analyser	» 314.00
Inkasso og oppkreving	» 44.55
Avskrevet medlemskontingent	» 121.57
Flytningskonto	» 415.00
	» 3,057.39
Myrinventeringen:	
Lønninger	kr. 9,892.09
Håndlangere og reiseutgifter	» 6,245.40
Analyser	» 536.00
Kartreproduksjoner, diverse utstyr m. m.	» 450.83
Andel i trykningsutgifter vedkommen- de inventeringsbrosjyre	» 500.00
	<hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
	» 17,624.32
Arbeidet for øket brenntorvproduksjon:	
Lønninger	kr. 23,696.75
Bidrag til Trøndelag Myrselskap	» 1,800.00
Reiseutgifter m. v.	» 7,458.43
Analyser	» 446.30
Instrumenter, myrbor m. v.	» 555.50
Utgifter vedk. propaganda, brenntorv- statistikk m. v.	» 1,057.36
	<hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
	» 35,014.34
	<hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
	Kr. 82,225.20
Forsøksanstalten i torvbruk (se særskilt regnskap)....	» 1,277.74
	<hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
Forsøksstasjonen på Mæresmyra (se særskilt regnskap)	» 42,072.72
	<hr style="width: 100px; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
	Kr. 125,575.76

hovedregnskap for 1942.**tapskonto.**

for 1942.

Kredit

Inntekter:		
Hevet ordinært statsbidrag for terminen		
1941—42	kr. 22,380.00	
Hevet statsbidrag til myrinven-		
tering	kr. 20,000.00	
Herav overført til nytt regn-		
skap	» 2,500.00	
	» 17,500.00	
Statsbidrag til arbeidet for øket brenn-		
torvproduksjon:		
Overført fra forrige regnskap	kr. 20,000.00	
Hevet i 1942.	kr. 20,000.00	
Herav overført til		
nytt regnskap	» 5,000.00	
	» 15,000.00	
	» 35,000.00	
	» 74,880.90	
Refundert utgifter vedkommende myrundersøkelser ..	» 1,838.24	
Medlemskontingent	» 2,760.00	
Renter av legatkapitalen	» 15,149.15	
Øvrige renteinntekter	» 224.56	
Livsvarig medlemskontingent	» 300.00	
Inntekter av tidsskriftet	» 2,753.02	
	Kr. 97,905.37	
Forsøksstasjonen på Mæresmyra (se særskilt regnskap)	» 24,158.67	
Forsøksanstalten i torvbruk (se særskilt regnskap)	» 3,432.30	
Balanse, underskudd	» 79.41	

Kr. 125,575.75

Det norske myrselskaps

Debet

Balanse-konto

		Aktiva:	
Legatmidlers konto:			
	Anbrakt i obligasjoner	kr. 505,100.00	
	» i Akers Sparebank	» 30,941.98	
			kr. 536,041.98
1 aksje i Rosenkrantzgt. 8			» 1,000.00
Anleggsverdier:			
	Hovedkontoret, inventar	kr. 1,000.00	
	Forsøksstasjonen på Mæresmyra	» 125,000.00	
	Forsøksanstalten i torvbruk	» 35,000.00	
			» 161,000.00
Kassebeholdning og bankinnskudd:			
	Hovedkontoret (i bank)	kr. 379.32	
	Forsøksstasjonen på Mæresmyra (i kasse)	» 997.28	
			» 1,376.60
Utestående fordringer:			
	Forsøksstasjonen på Mæresmyra	kr. 128.96	
	Livsvarig medlemskontingent	» 50.00	
			» 178.96
Beholdningsverdier:			
	Forsøksstasjonen på Mæresmyra	kr. 10,570.00	
	1 andel i Mære Samvirkelag	» 60.00	
			» 10,630.00
			Kr. 710,227.54

Oslo,

DET NORSKE

Carl Løvenskiold.

Foranstående stemmer med selskapets
For øvrig henvises til vår

Oslo.

A/S REVISION

hovedregnskap for 1942.

pr. 31/12 1942.

Kredit

Passiva:**Legatkapitalkonto:**

C. Wedel Jarlsbergs legat	kr. 22,946.37	
M. Aakranns legat	» 5,588.67	
H. Wedel Jarlsbergs legat	» 11,187.17	
H. Henriksens legat	» 68,122.67	
Haakon Weidemanns legat	» 132,896.12	
Professor Lende Njaas legat	» 10,149.72	
Skogeier Kleist Geddes legat	» 8,105.90	
Landbruksdirektør G. Tandbergs legat	» 5,021.05	
Musiker A. Juels legat	» 1,141.31	
Bankier Johs. Heftyes legat	» 269,423.99	
Ingeniør J. G. Thaulows legat	» 1,459.01	
		kr. 536.041.93

Kapitalkonto:

Saldo pr. 1/1—1942	kr. 174,264.97	
÷ underskudd	» 79.41	
		» 174,185.56

 Kr. 710,227.54

31. desember 1942

8. februar 1943

MYRSELSKAP

Aasulv Løddesøl.

bøker, som er revidert av oss.
 revisjonsberetning av i dag.

11. februar 1943.

P. I. Borch.

 Arne Paulsen.

Det norske myrselskaps

Vinnings- og

Driftsregnskap

Debet

Utgifter:	
Forsøksdrift på Mæresmyra	kr. 17,706.03
Spredte forsøk	» 1,180.18
Vedlikehold	» 1,027.50
Assuranse, kontorutgifter m. v.	» 1,921.40
Analyser	» 381.50
Forsøksmelding for 1941 (rest trykningsutgifter m. v.) ..	» 286.50
Avsatt til tørkeskap	» 2,000.00
Avskrevet påkostning:	
Nydyrking	kr. 755.05
Maskiner	» 374.51
Bygninger	» 309.99
	<hr/>
	» 1,439.55
Lønninger	» 16,130.00
	<hr/>
	Kr. 42,072.72
Balanse, overskudd	» 403.95
	<hr/>
	Kr. 42,476.67

Debet

Balanse-konto

Aktiva:	
Samlet bokført anleggsverdi	kr. 126,439.55
-:- avskrevet påkostning	» 1,439.55
	<hr/>
	kr. 125,000.00
Utestående fordringer	» 128.96
Beholdningsverdier	» 10,570.00
Andel i Mære Samvirkelag	» 60.00
Kassebeholdning	» 997.23
	<hr/>
	Kr. 136,756.24

Oslo,

DET NORSKE

Carl Løvenskiold.

Foranstående stemmer med selskaps-

Vi henviser til vår

Oslo,

A/S REVISION

forsøksstasjon på Mæresmyra.

tapskonto.

for 1942.

Kredit

Inntekter:

Salg, forbruk og økning av beholdninger av jordbruks- produkter	kr. 17,359.35
Distriktsbidrag	» 800.00
Renter C. Wedel Jarlsbergs legat	» 733.22
» H. Weidemanns legat	» 2,228.48
Betaling for utførte forsøk og bidrag til forsøksvirksom- heten fra Norsk Hydro	» 1,200.00
Bidrag til forsøksvirksomheten fra A/S Kali	» 500.00
Inntekt av hus på Mære	» 1,050.00
Andre inntekter (renter, utbytte)	» 287.62
	<hr/>
	Kr. 24,158.67
Tilskudd fra Myrselskapets hovedkasse	» 18,318.00

Kr. 42,476.67

pr. 31/12 1942.

Kredit

Passiva:

Kapitalkonto pr. 1/1—1942	kr. 136,352.29
+ overskudd 1942	» 403.95
	<hr/>
	kr. 136,756.24

Kr. 136,756.24

31. desember 1942

8. februar 1943

MYRSELSKAP

Aasulv Løddesøl.

bøker, som er revidert av oss.
revisjonsberetning av i dag.

11. februar 1943.

P. I. Borch.

Arne Paulsen.

Det norske myrselskaps

Vinnings- og

Debet

Driftsregnskap

Utgifter:

Brenntorvdriften:

Assuransé kr. 95.40

Diverse » 10.00

----- kr. 105.40

Torvstrødriften:

Tekningsmateriell til fabrikkén kr. 400.00

Avskrivning av torvmester Skeviks gjeld .. » 722.34

----- » 1,172.34

Balansé, overskudd » 2,154.56

Kr. 3,432.30

Debet

Balansé-konto

Aktiva:

Samlet bokført anleggsverdi pr. 1/1—1942 kr. 35,000.00

Kr. 35,000.00

Oslo.

DET NORSKE

Carl Løvenskiöld.

Foranstående stemmer med selskapets

Vi henviser for øvrig til vår

Oslo.

A/S REVISION

forsøksantalt i torvbruk.**tapskonto.**

for 1942.

Kredit

Inntekter:**Forpaktningssavgifter:**

Av maskintorvdriften	kr. 2,350.00
» stikktorvdriften	» 11.00
» torvstrødriften	» 1,061.30
Diverse	» 10.00

 Kr. 3,432.30

pr. 31/12 1942.

Kredit

Passiva:**Rest tilskudd fra hovedkassen i årene 1934—**

1940	kr. 5,476.62
+ innbetalt til Myrselskapets hovedkasse..	» 3,005.06
	<hr/> kr. 2,471.56
Kapitalkonto pr. 1/1—1942	kr. 30,373.88
+ balanse, overskudd 1942	» 2,154.56
	<hr/> » 32,528.44
	<hr/> Kr. 35,000.00

31. desember 1942

8. februar 1943

MYRSELSKAP

A asulv Løddesøl.

bøker, som vi har revidert.
 revisjonsberetning av i dag.

11. februar 1943.

P. I. Borch.

 Arne Paulsen.

Bemerkninger til regnskapet.

Driftsregnskapet for 1942 balanserer med kr. 125,575.75. Dette er en stigning i forhold til 1941 på kr. 23,489.69. Regnskapet viser et underskudd stort kr. 79.41, m. a. o. balanse praktisk talt.

Inntekter: Hovedkontorets inntekter er kr. 97,905.37 eller ca. kr. 22,600.— mer enn foregående år. Størstedelen av dette utgjør øket statsbidrag, først og fremst til arbeidet for større brenntorvproduksjon og rasjonalisering av torvdriften. Av andre poster som er øket nevneverdig fra foregående år kan nevnes en stigning på ca. kr. 1500.— på kontoen: Refunderede utgifter vedkommende myrundersøkelser og ca. kr. 500.— mer i kontingent fra årsbetalende medlemmer. Videre er inntektene av tidsskriftet gått opp med vel kr. 300.— Ved forsøksanstalten i torvbruk er inntektene øket med ca. kr. 2,500.— i forhold til 1941. I den annen retning trekker nedgang på kr. 300.— i livsvarig medlemskontingent og kr. 2,000.— i private bidrag. Videre er inntektene ved forsøksstasjonen på Mæresmyra gått ned med ca. kr. 800.—. Forsøksstasjonens samlede inntekter er kr. 24,158.67 og forsøksanstaltens kr. 3,432.30.

Utgifter: Hovedkontorets lønningskonto er øket med ca. kr. 2,000.—, som vesentlig skyldes dyrtidstillegg til funksjonærene. Kontorutgifter er øket med ca. kr. 1,400.—, og videre er det en ny utgiftspost på vel kr. 3,000.— som angår flytning og innredning av nye kontorer. Forhåpentlig vil det vesentligste av dette beløp bli refundert selskapet. Utgiftene til myrinventering er øket med ca. kr. 2,600.—, også denne økning skyldes overveiende dyrtidstillegg til de funksjonærer som er beskjeftiget med inventeringsarbeide. Den største utgiftsøkning er likevel på kontoen: Arbeidet for øket brenntorvproduksjon, som viser en stigning på ca. kr. 12,500.—. Økningen gjelder først og fremst en nyopprettet torvkonsulentstilling og dyrtidstillegg til de tidligere ansatte konsulenter, dessuten økning i reiseutgifter og utgifter vedkommende propaganda, brenntorvstatistikk m. v. Forsøksstasjonen på Mæresmyra har en samlet utgiftsøkning på ca. kr. 3,600.—. Det er stigning på kontoen: Forsøksdrift med ca. kr. 1,800.—, som ny utgiftspost er oppført kr. 2,000.—, som er avsatt til innkjøp av tørkeskap, og videre er lønningskontoen øket med vel kr. 1,400.— grunnet dyrtidstillegg til funksjonærene. En del nedgang i utgiftene viser kontiene: Spredte forsøk, vedlikehold og forsøksmelding. Ved forsøksanstalten i Våler er utgiftene gått ned med ca. kr. 900.— sammenlignet med 1941. Hovedkontorets samlede utgifter i 1942 er kr. 82,225.29, forsøksstasjonens kr. 42,072.72 og forsøksanstaltens kr. 1,277.74. Tilsammen blir det kr. 125,575.75 som før nevnt.

Formuesstillingen: Legatkapitalen har i 1942 undergått følgende forandring:

Saldo pr. 1/1—1942	kr. 534,939.24
Renter tillagt kapitalen i henhold til legatenes statutter	» 1,294.54
	<hr/>
	kr. 536,233.78
Herfra går overkurs på nyinnkjøpte obligasjoner	» 191.80
	<hr/>
Saldo pr. 31/12 1942	kr. 536,041.98

Selskapets øvrige aktiva utgjør kr. 174,185.56. Samlet formue ved årsskiftet blir altså kr. 710,227.54.

Aa. L.

KORT MELDING OM VÆR OG ÅRSVEKST VED DET NORSKE MYRSELSKAPS FORSØKSSTASJON PÅ MÆRESMYRA FOR ÅRET 1942.

Ved Hans Hagerup.

Omkring årsskiftet 1941/42 var det mildt vær, med regn og snøbyger. Uti januar kom omslag til hardvinter, bitende kaldt og dertil sterk vind. Siste halvdel av januar og i februar viste termometeret flere ganger ned til $\div 30^{\circ}$ C. Det kom en del snø, men denne ble ikke liggende rolig. Den stadige vind sopet den sammen i fonner, så på utsatte steder blåste snøen bort. Også på forsøksgården blåste det meget av, men et fast, jevnt dekke ble liggende utover vinteren. Det ble derfor ganske gode vilkår for teledannelse, som også var begynt i god tid før jul. Den ble ganske dyp, og ved måling av telen 10. april var den ca. 50 cm på pløyd jord og 40—44 cm på grasvoll.

Nedbøren som kom i månedene januar—mars lå under normalen. Januar med $\div 57$, februar $\div 25$, mars $\div 4$ mm, tilsammen $\div 86$ mm. Normalt ved Steinkjær i samme tidsrom er 187 mm. Omslaget til mildvær med sludd og regn kom først i april.

De overvintrede planter hadde klart vinteren mindre godt. Med den dype tele og det harde snødekke som skulle smeltes bort, og store snøfonner som stengte for smeltevannet, ble det gode vilkår for «isbrann». Den skadde enga enkelte steder ganske betydelig. Et felt måtte pløyes opp da det ikke var meget grønt igjen. Der hvor etterveksten ikke var slått eller beitet var det bra. Høstrug var meget uttynnet og høstkveite (Enger) var for det meste utgått.

Vårarbeidene tok til 13. april. Utsåing av mineralgjødsel kunne ta til 15. april på enga og på åker 28. april. Kvelstoffgjødsla ble utsådd på eng 28. april og på åker 6. juni. En del åker ble harvet med traktor, men det viste seg vanskelig på pløyd åker. Årsaken var vel nærmest at harvinga ble begynt for seint, det var for dypt ned på telelaget. Skålharv viste seg umulig, den tok med seg det løse laget

ned på telen. Vanskelig var det også med fjørharva. På vollpløgsle gikk det bedre.

Såing og setting av de ymse vekster ble gjort til følgende tider: Havre fra 5. mai, bygg 11., kveite 13., engfrø 15., poteter 18., neper 30. mai, blomkål og hodekål planta 6. juni, forbeter 10. og kålrot planta 16. juni, høstrug 17. august. Det var tørt og fint under vårarbeidene. April og mai hadde 10 og 18 mm nedbør. Men det var noe kaldt, endel av nedbøren kom som sludd. I juni derimot ble det rikelig regn, 126 mm, normalt er 43 mm. I måneden var bare 5 oppholds dager. Når dertil kommer at det var låg temperatur, forstår en at veksten gikk seint, og at ugraset fikk gode vilkår og var vanskelig å døyve.

Juli måned hadde også mye regn, 21 mm over det normale. Timoteien tok til å blomstre 20. juli, men noen jamn blomstring ble det ikke før de siste dager i måneden. Bygg — Herse — tok til å skyte 14. juli. Slåtten tok til 13. juli. Det var tidlig i forhold til engas utvikling, men heller noe seint etter tiden. Regnet hindret forsøkshøstingen, så slåtten ble ikke ferdig før 1. august. August måned hadde rimelig nedbør, 60 mm eller 18 mm under normalen. Det var 16 regndager i august, men fra 6. til 11. var det en oppholdsperiode, og da fikk vi høyet i hus ganske godt berget. Høyavlingene ble ujevne, noe bra og noe mindre bra på grunn av «isbrann», den samlede høyavling ble derfor redusert mye.

Høyavlingene på omløpsfeltene ble (kg pr. dekar):

	Omløp med 3 år eng	Omløp med 4 år eng	Omløp med 5 år eng
1. års eng	740	786	718
2. års eng	612	588	962
3. års eng	752	578	620
4. års eng	—	830	716
5. års eng	—	—	702
Medeltal	701	695	743

Høyavlingene er bestemt ved veiing fra hesje og ligger i høve til året ellers noe høyt, da tørrheten her var mindre god.

På mosemyr var det god avling. Yngre eng gav 5 til 700 kg pr. dekar i første slått. Noen kraftig håvekst ble det ikke på grasmyra på grunn av mye regn og låg temperatur. Den ble ellers forskjellig, alt etter gjødslinga. Ved tidlig slått og god gjødsling ble det god ettervekst.

Akeren ble sein. Drivende vær var det ikke noen tid på sommeren, så modningen ble sterkt forsinket. Etter oppspiringen var det på byggåkeren enkelte steder angrep av kjølmarm som tynnet den noe, men åkeren kom seg over angrepet uten å bli uttynnet for meget.

At åkeren ble noe tynn i dette regnfulle været var bare bra, og det merkelige var at i byggåkeren var det dette året meget lite legde, noe som vi sjelden unngår her.

Byggskuren tok til 25. august. Kornet var ikke fullmodent, men da utsiktene til modning ikke var de beste innen rimelig tid, fant en del rettst å ta til med skuren. Havren ble skåret fra 28. august. Den ble mindre godt moden. En god del av kornet ble utsatt for frost nait til 31. august. Dessverre var det mye regn gjennom den største del av skuronna, og arbeidet ble vanskeliggjort og sinket av den grunn. September hadde 155 mm regn, normalt er 78 mm. Et par tørrværsperioder var det i måneden, så noe korn kom i hus bra tørt. En del ble stående ute til 21. oktober før det kom i hus, jorda var da tilfrosset. Avlinga av Hersebygg ble 238 kg og av Nidarhavre ca: 290 kg pr. dekar, men kvaliteten var nedsatt noe både på grunn av mindre god modning og dårlig innberging.

Timoteifrøet ble skåret de første dager av september. Avlinga ble ikke stor, bare 25—30 kg pr. dekar og av mindre god kvalitet.

Potetene ble tatt opp fra 23. september. Frosten skadde graset sterkt natt til 31. august, og veksten var så å si avsluttet da. Av sykdommer på potetene var det særlig stengelbakteriose, mest på Aspote; Parnassia og Early Puritan var også nokså sterkt angrepet. Tørråte var det mindre av, og på knollene var lite å se. Avlinga ble forholdsvis bra, for enkelte sorter var knollavling pr. dekar og tørrstoffprosent følgende:

Louis Botha	2888 kg knoller med 19,7 % tørrstoff
Sharpes Expres	2779 » » » 21,3 » »
Early Puritan	2621 » » » 20,6 » »
Richters Jubel	2314 » » » 20,4 » »
Alpha	2725 » » » 20,0 » »
Kerrs Pink	2373 » » » 20,9 » »
Ås	1525 » » » 19,8 » »

På mosemyra ble potetavlinga ikke stor dette år. Noe mer frostskade var det der, og det ble ingen skikkelig vekst på potetene. Avlinga ble bare ca. 1000 kg med 16,4 % tørrstoff av Louis Botha.

Det fortsatte med rikelig regn også i oktober måned. Det var 186 mm, det er 108 mm over normalt, og bare 8 oppholdsdager i hele måneden. Det var derfor temmelig ufyselig å holde på med innhøstingsarbeidet.

Neper, kålrot og beter ble tatt opp fra 14. oktober. Avlinga pr. dekar for enkelte sorter med prosent tørrstoff ble følgende på grasmyr:

Dales hybrid (dansk frø)	5556 kg røtter med 10,3 % tørrstoff
Fynsk bortfelder (dansk frø)	6431 » » » 8,5 » »
Kvit mainepe (dansk frø)	5750 » » » 12,3 » »
Østersundom (frø fra 1935)	7556 » » » 9,1 » »

Fynsk bortfelder (frø av egen avl)	6028	kg	røtter	med	9,0	%	tørrestoff
Bangholm kålrot (planta)	3306	»	»	»	14,2	»	»
Eckendorfer förbete (planta) ..	2750	»	»	»	13,6	»	»
Barres Strynø förbete (planta)	2278	»	»	»	16,3	»	»

Avlingene ble ikke særlig store i forhold til hva en kan få under gode år. Kålrot og förbeter gav liten avling selv om de ble planta, men det er sannsynlig at ved såing ville det knapt blitt brukbare røtter. Det viste seg at kålrota dette året var langt mindre angrepet av kålflyens larve enn tidligere år, det samme viste seg for hodekålens vedkommende.

På mosemyra var nepeavlingene små, for Kvit mainepe 1230 kg og Fynsk bortfelder 2040 kg røtter pr. dekar. Den låge avling både av neper og poteter kommer også meget av at jorda fra våren bare ble harvet på stubben.

Gulrota ble tatt opp fra 9. oktober. Avlinga pr. dekar ble noe låg. Det rikelige regn utover sommer og høst gjorde at feltet ble for vått, da grøftene ikke virket hurtig nok. Av sorten Nantes ble avlinga pr. dekar på drillkultur 1750 kg røtter og på flatt land 1580 kg.

Hodekålen ble tatt opp 22. oktober. Avlinga var temmelig dårlig, det var altfor lite varme gjennom veksttiden forat den kunne komme til å utvikle store og faste hoder, det ble rikelig bladutvikling og hodene små. Trønder gav 1330 kg, Stavanger torv 900 og Mikeli 770 kg pr. dekar.

Høstpløyinga ble ikke helt ferdig. Det rikelige regn vanskeliggjorde arbeidet, og frosten kom tidlig og satte stopper for arbeidet: omkring 20. oktober var jorda så pass tilfrosset at pløyinga måtte innstilles.

Året var meget vanskelig på mange vis, den rikelige nedbør gjennom hele veksttiden gjorde sitt til det. I månedene juni/oktober var 608 mm regn med 98 nedbørsdager, det er 338 mm mer enn normalt. En forstår at dette satte sitt stempel både på avlingsmengden og kvaliteten. Høyavlinga ble delvis bra, men den samlede avling ble på grunn av «isbrann» redusert. Kvaliteten ble forholdsvis bra. Kornavlinga ble, hva mengde angår, ganske tilfredsstillende, men kvaliteten betydelig nedsatt. Potetavlinga av tidlige sorter ble bra, men av seine, låg. Nepeavlingene lå betydelig under hva en kan oppnå på slik jord i gode år. Av grønnsaker ble avlingene temmelig små og få langt under middels avling både for gulrot og hodekål.

Den første uke i november måned var oppholdsvær og kaldt, så jorden frøs noe til, men i resten av måneden ble nedbør med sludd og regn. Desember skiftet med snø og regn, og det var ganske mildt vær ved nyårstider.

Mære, 9. februar 1943.

BOTANISKE HOLDEPUNKTER VED PRAKTISK MYRBEDØMMELSE.

Av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid.

(Forts. fra hefte 1 1943.)

III. Viktige karaktertrekk hos en rekke myrplanter.

Før vi går inn på de holdepunkter som vegetasjonen på myrene kan gi ved vurderingen av utnyttelsesmulighetene, skal vi ganske kort beskrive en del av de planter som en ofte finner på myrene. Det er også tatt med noen få arter som mer unntagelsesvis vokser på myr, grunnen til dette er at de finnes oppført som viktige eller dominerende arter i de forannevnte myrrinddelinger.

Som nevnt i forordet vil det her bli tatt med kjennetegn som enten kan ses med blotte øye eller med lupe. For mosenes vedkommende har vi fraveket dette prinsipp, idet vi for fullstendighets skyld også nevner en del karakteristiske trekk som bare kan ses i mikroskop. Alle figurer som ikke er fotografiske, er tegnet etter naturen av D a g n y T a n d e L i d.

Når det gjelder opptreden eller forekomst, nevner vi bare de steder hvor vedkommende art fortrinnsvis vokser.

Myrplantenes krav til næringsinnholdet på voksestedet har vi forsøkt å karakterisere ved å tilføye disse uttrykk etter omtalen av hver plante: 1. Meget kravfull, 2. kravfull, 3. middels kravfull, 4. lite kravfull, 5. røysom.

Det er klart at en slik karakteristikk må brukes med stor skjønnsomhet. De fleste planter har nemlig ganske stor tilpasningsevne og kan under ulike forhold og i forskjellige deler av landet opptre på nokså ulike boniteter. Vi tar likevel karakteristikken med, da den kan gi visse praktiske holdepunkter.

Lavartene som det forekommer få av på myr, vil ikke bli omtalt her, vi henviser til den i forordet nevnte flora.

De planter som er tatt med i beskrivelsen, har vi samlet i følgende grupper:

- A. Gras og grasliknende planter.
- B. Ikke grasliknende planter.
- C. Moser.

A. Gras og grasliknende planter.

Disse enfrøbladede plantene som folk flest kaller gras og strå, utgjør hos oss hovedmengden av planteveksten på eng og bakker, på myr, ofte også i skogen, i det hele på det en kaller beite. De artene som nevnes her, hører til følgende tre familier som kan skilles slik:

- a. Grasfamilien. Innhule strå med leddknuter. Uten eller med lite synlige blomsterblad.
- b. Starrfamilien. Fylte strå uten ledd. Uten eller med lite synlige blomsterblad. Denne familie er før kalt halvgrasfamilien.
- c. Sivfamilien. Fylte strå uten ledd. Brune blomsterblad.

Fig. 1.
Gulaks.
1/2 st.

Fig. 2.
Finntopp.
1/2 st.

Fig. 3.
Marigras.
1/2 st.

Fig. 4.
Skogrørkvein.
1/2 st.

Fig. 5.
Smårørkvein.
1/2 st.

a. Grasfamilien (Gramineae).

Slanke hule strå med fortykket leddknute ved bladfestene. Linjeformede blad med en slire omkring strået ovenfor leddknutene. Slirehinnen på overgangen fra sliren til bladplaten er et viktig kjennemerke. Når en unntar finntopp og gulaks, har de artene som er nevnt her stilkede småaks samlet i en topp. De er alle flerårige.

1. **Gulaks** (*Anthoxanthum odoratum*). Fig. 1. Små tuer med lange, myke, flate blad og 25 cm høge strå. Korte, flate, lysegrønne stråblad. 2 mm lang slirehinne som er noe frynset. Dessuten sitter det en del lange hår omkring slirehinnen. Allsidig aks med sittende eller kortstilkede småaks, sylspisse agner, og snerpe som stikker litt ut av småakset. Hele planten blir gul utpå sommeren og får en sterk god lukt. — Eng og beitemark, helst på tørre steder, men også på myr. Ytterst vanlig i hele landet til høgt opp på fjellet. Middels til lite kravfull.

2. **Finntopp eller finnskjeg** (*Nardus stricta*). Fig. 2. 20 cm høge strå. Tette, faste tuer med loddrette skudd i grastorven og sprikende, stive, trådsmale blad som er sterkt rue. Ensidig, tynt

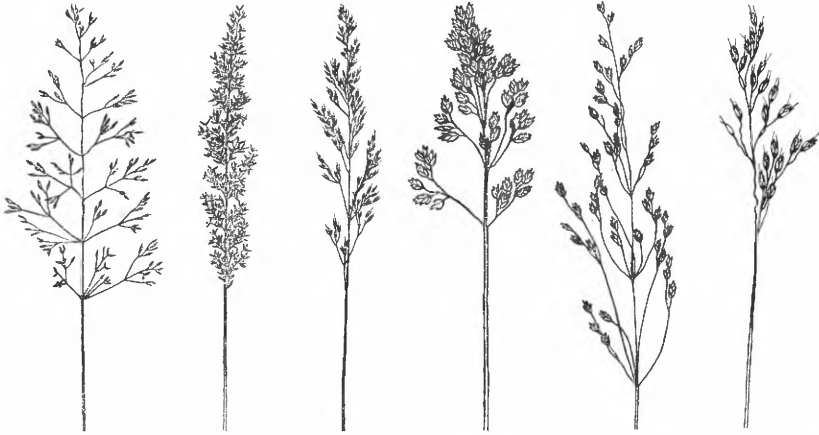

Fig. 6. Engkvein. 1/2 st.
 Fig. 7. Krypkevein. 1/2 st.
 Fig. 8. Hundekvein. 1/2 st.
 Fig. 9. Engrapp. 1/2 st.
 Fig. 10. Myrrapp. 1/2 st.
 Fig. 11. Smyle. 1/2 st.

aks med smale, sylspisse, sittende eller kortstilkede småaks uten ytteragner. — På tørrere myrer, langs elveterrasser, og ofte på snøleger. Vanlig i hele landet. Middels kravfull.

3. *Marigras* (*Hieróchloe odoráta*). Fig. 3. Jórdstengelen ligger dypere enn hos de fleste gras. 30—40 cm høgt strå med leddknutene nede ved grunnen, oftest med 3 korte blad. Hel slirehinne. Toppen med blankt, gråbrune småaks som er 3—4 mm lange, og som har 3 blomster, den øverste er hunblomsten, de to andre er hanblomster. Ytteragnene dekker småakset. God lukt når det tørker. — Strandeng og fuktig mark, ofte på myr. Både i låglandet og på fjellet nord til Finnmark. På Vestlandet bare i Suldal og på Hardangervidda. Kravfull.

4. *Skogrøyrkvein* (*Calamagróstis purpúrea*). Fig. 4. Meterhøge strå med 5—6 leddknuter. Breie, flate blad med 1 cm lang slirehinne på de øvre bladene. Stilkede småaks samlet i en gråfiollett, slapp 5 cm brei topp. Lange hår ved grunnen av inneragnene. — I skog, vanlig i hele landet. På myr er den gjerne nokså smalbladet og ofte steril, især på fjellmyrene. Middels til lite kravfull.

5. *Smårøyrkvein* (*Calamagróstis neglécta*). Fig. 5. Halvmeterhøge strå med 1 eller 2 leddknuter. Trådsmaale blad med 1—2 mm lang slirehinne. Stilkede småaks samlet i en smal, gråbrun, stiv 1 cm brei topp. Lange hår ved grunnen av inneragnene. — Myrer og ved elvekanter. I hele landet, men sjelden på Vestlandet. Går høgt opp på fjellet. Middels til lite kravfull.

6. *Engkvein* (*Agróstis ténuis*, før oftest kalt *A. vulgáris*). Fig. 6. 30 cm høge strå og flate, tynne, litt rue blad. Kjennes lettest på den korte, tverre slirehinnen, 0,5—1 mm lang, og på den rødbrune

toppen som til slutt er åpen og eggformet. Innerragnen uten snerpe og uten hår ved grunnen. — Et av våre aller vanligste gras, både på tørre og fuktigere steder, vokser også på myr. Går ikke langt opp på fjellet. Middels til lite kravfull.

7. **Kryp kvein** (*Agróstis stolonifera*). Fig. 7. 30—40 cm høge strå med krypende jordstengler og opprette bladskudd. Flate blad og 2—3 mm lang, kileformet slirehinne. Bleikgrønn eller fiolett topp som er sammenknepet etter blomstringen. Nedre inneragne er dobbelt så lang som den øvre. Kjennes lettest på den 2—3 mm lange slirehinnen og at den mangler snerpe. — Fuktig eng, grøfter, strandkanter og på myr. Går ikke opp på fjellet. Kravfull.

8. **Hundekvein** (*Agróstis canina*). Fig. 8. 30 cm høge strå. Bladene ved grunnen er sammenrullede og trådsmale, stråbladene er flate. 2 mm lang, spiss slirehinne. Øvre inneragne mangler. Etter blomstringen er toppen sammenknepet. Kjennes lettest på snerpen, som er knebøyd og stikker langt ut av småakset. — Fuktig eng og myr nord til Vest-Finnmark. Kan også vokse på tørre steder. Lite kravfull.

9. **Eng rapp** (*Poa praténsis*). Fig. 9. Dette er et samlenavn for flere rappgras som skiller seg fra hverandre i voksemåte og i en rekke ytre karakterer, men som her er behandlet under ett. Underjordiske utløpere og 30—40 cm høge strå. Kjennes lett på bladene som er jevnbreie til nær spissen hvor de er innsnørte som enden av en båt. Slirehinnen hel og vel 1 mm lang. Småaksene har taklagte agner med kvass rygg og er oftest 5-blomstret. Ytteragnene kortere enn småakset, nedre inneragne med 5 tydelige nerver. — Eng og bakker og i skog, både på tørrere og på fuktigere steder og på myr. Vanlig i hele landet. Kravfull til middels kravfull.

10. **Myr rapp** (*Poa palústris*). Fig. 10. Slanke strå, omtrent 60 cm høge og med blad langt opp. 2 mm lang, hel og spiss slirehinne. Lang, smal, slapp topp med opprette greiner. Småaksene har som oftest 3 eller 4 blomster og er spraklet av grønt, mørkfiolett og bronse. Ytteragnene kortere enn småakset, nedre inneragne med utydelige nerver. — Grøfter og fuktig eng og grasmyr. Vokser gjerne på steder som er oversvømmet om våren. Kravfull til middels kravfull.

11. **Smyle** (*Deschámpsia (Aira) flexuósa*). Fig. 11. Glatte, myke blad som er sammenrullede og trådsmale. 40 cm høge strå som er knebøyde nederst. 2 mm lang slirehinne. Småaks med to eller flere blomster. Grissen, brungrå topp med tynne, bølgede greiner. Hinneaktige, gjennomsiktige ytteragner og inneragner. Knebøyd snerpe som stikker langt ut av småakset. — Bakker, skog og myr. Et av de vanligste gras i hele landet. Lite kravfull.

12. **Sølvbunke** (*Deschámpsia (Aira) caespitósa*). Fig. 12. Tuer med stive, flate blad som er stripet og sterkt rue på overflaten. Nedre blad med helt åpen slire så den lange, spisse slirehinnen står

Fig. 12.
Sølvbunke.
2/5 st.

Fig. 13.
Sauesvingel.
2/5 st.

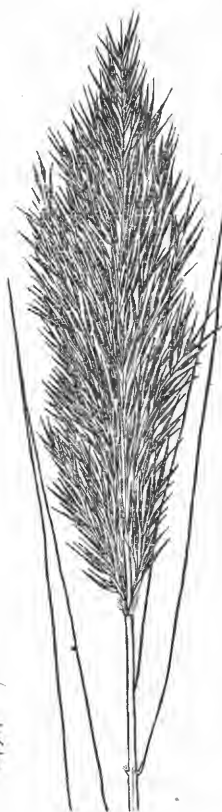

Fig. 14.
Takrøyr.
2/5 st.

Fig. 15.
Blåtopp.
2/5 st.

fritt ut. 60—70 cm høge strå med sølvglinsende, fiolett topp. Småaks med to eller flere blomster. Rue toppgreiner. Kort snerpe som bare såvidt stikker ut av småakset. Ytteragnene mørke på ryggen, ellers blanke og hinneaktige. Også inneragnene er hinneaktige. — Fuktig eng, skog og myr, vanlig i hele landet. Middels kravfull.

13. Sauesvingel (*Festuca ovina*). Fig. 13. Små tuer. Sammenrullede, trådsmale blad som kjennes rue når de strykes over leppene. 20 cm høge, tynne strå med kort topp. Toppgreinene er rue og er opprette etter blomstringen. Småaksene oftest med 4—5 blomster. 4 mm lang inneragne med 1 mm lang snerpe. — Tørre, skrinne steder, bakker og skog i hele landet, forekommer av og til også på myr. Går høgt opp på fjellet. Lite kravfull.

14. Takrøyr (*Phragmites communis*). Fig. 14. Vårt største gras, ofte med 2—3 m høgt strå. Sterile bladskudd på myrene

er ikke på langt nær så høge. Bladene 2 cm breie og slirehinnen oppfliset i lange hår. Stor, svartfiolett topp. 1 cm lange småaks, oftest 5-blostmrede og med lange, sølvblanke hår som sitter festet nedenfor ytteragnene. Nedre inneragne uten snerpe. — Myrer, tjern og vann. Østlandet nord til Trysil og Ringeby, sjeldnere på Vestlandet og fra Trøndelag til Finnmark. Kravfull.

15. Blåtopp (*Molinia coerúlea*). Fig. 15. Blågrønt gras i tette tuer. Strået er løkformet ved grunnen og har bare en leddknote som sitter helt nede ved grunnen. Strået er oftest halvmeterhøgt og bladene lange, spisse og litt håret, 0,5 cm breie. Slirehinnen oppfliset i lange hår. Blåsvart, sammenknepet topp med 4 mm lange småaks, hvert oftest med 3 blomster. Nedre inneragne uten snerpe. — Fuktige steder, myr og lyngmark, ofte på svaberg og fuktige berghamrer. Nord til Vest-Finnmark. Middels kravfull. Kan vokse på meget næringsfattige steder, men trives også godt på næringsrik, kalkholdig jord.

b. Starrfamilien (Cyperáceae).

Som før nevnt er denne familie her kalt starrfamilien etter familiens viktigste slekt, idet vi har forlatt det før brukte navn halvgrasfamilien, som er mindre heldig både systematisk og praktisk sett. Under starrfamilien er her tatt med i alt 20 arter tilhørende slekten *Carex* (starr), 4 arter tilhørende slekten *Erióphorum* (myrull), 1 art av slekten *Scirpus* (bjønnskjegg) og 1 art av slekten *Rhynchospora* (myrak).

Karakteristisk for familien er at strået ikke er hult, det har linjeformede blad med slirer som ikke er åpne, slik som hos grasartene. Blomstene er samlet i enkle eller sammensatte aks. Alle artene er flerårige.

x. Starr (*Carex*). Strået er trekantet og bladene oftest renneformet. Særskilte hanblomster og hunblomster. Nøtt som sitter i et blæreformet hylster som her er kalt frukt. 2 eller 3 arr. Flat frukt når det er 2 arr, trekantet når det er 3. Starrartene er lettest å kjenne når de er kommet i frukt.

1. Tvebostarr (*Carex dioica*). Fig. 16. 15 cm høge, tynne men stive strå med bogeformede sideskudd og trådsmale, jamne blad. Hanblomster og hunblomster på hver sin plante. Strået har bare ett aks. Hanplanten med lysebrunt, smalt aks, hunplanten med grissent, mørkebrunt aks. Tre arr. — Grasmyr og artsrike grasrike kvitmoosemyrer, vanlig i hele landet, også til fjells. Middels kravfull til kravfull.

2. Sveltstarr (*Carex pauciflora*). Fig. 17. Tynne, stive strå, 10—15 cm høge, bogeformet i den nedre delen. Strået har 2 bleikbrune slirer uten blad og høgere oppe ett eller to eller stundom tre trådsmale blad. Bare ett aks med hanblomster øverst og hunblomster (med tre arr) nederst. Få gulbrune hanblomster som snart

Fig. 16.
Tvebostarr.
1/2 st.

Fig. 17.
Sveltstarr.
1/2 st.

Fig. 18.
Strengstarr.
Nat. st.

Fig. 19.
Gråstarr.
Nat. st.

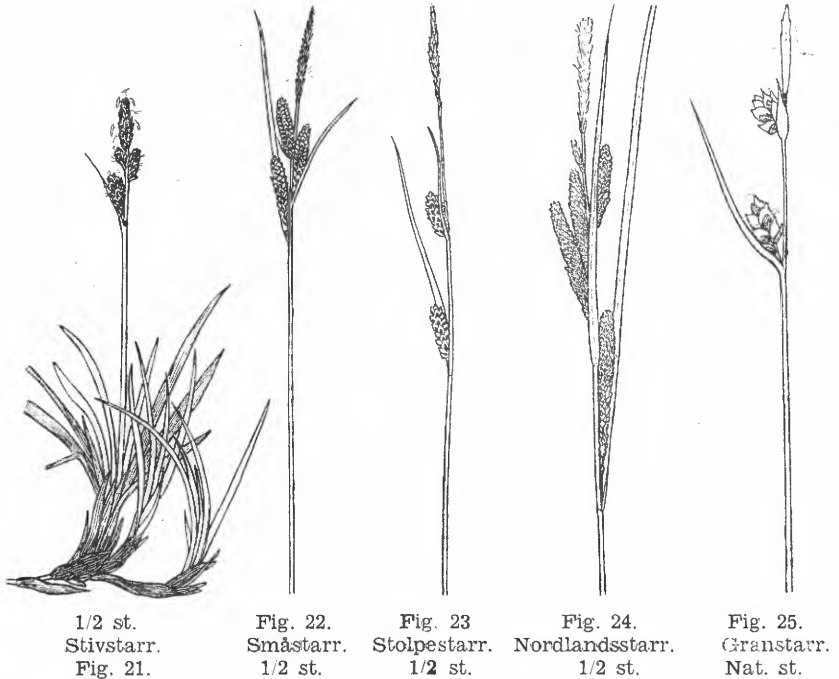
Fig. 20.
Stjernestarr.
Nat. st.

visner og noen få lyst, brungrønne frukter, 9 mm lange. Fruktenes spriker til slutt utover og nedover. — Vanlig på myr, helst grasrike mosemyrer i hele landet, på fjellet til litt over 1000 m. Nøysom.

3. Strengstarr (*Carex chordorrhiza*). Fig. 18. Den nedre delen av strået kryper som lange strenger i myra, den øvre delen er næsten opprett og oftest 15—20 cm høg. Korte, smale renneformede blad. Strået med flere småaks som sitter tett sammen så akssamlingen ser ut som et hode. I hvert småaks sitter hunblomstene nederst og hanblomstene øverst. To arr. Lysebrun frukt med glatt nebb, 3,5 mm lang. — Våt grasmyr og grasrike kvitemosemyrer, nokså vanlig i hele landet sør til Telemark og Hordaland. Middels kravfull til kravfull.

4. Gråstarr (*Carex canescens*). Fig. 19. Tuer med bleikt grågrønne blad og mange strå som sjelden er helt opprette. Bladene er renneformet og ca. 2,5 mm breie, stråene er 25 cm høye og bærer flere aks som ser omtrent likedan ut. I hvert aks sitter hunblomstene nederst, hunblomstene øverst. To arr. Støttebladene er oftest ikke lengre enn akset de sitter under. Bleike dekk skjell med grønn nerve. Bleikt gulgrønn og opprett frukt, 2,5 mm lang. — Våte, grasrike kvitemosemyrer, vanlig i hele landet. Middels kravfull.

5. Stjernestarr (*Carex echinata*, før kalt *C. stellulata*).

1/2 st.
Stivstarr.
Fig. 21.

Fig. 22.
Småstarr.
1/2 st.

Fig. 23
Stolpestarr.
1/2 st.

Fig. 24.
Nordlandsstarr.
1/2 st.

Fig. 25.
Granstarr.
Nat. st.

Fig. 20. Tuer med trådsmale, blankt grønne, stive blad, og stive, 20 cm høge strå med flere omtrent like aks som er grønne og stjerneformede. I hvert aks sitter hanblomstene nederst og hunblomstene øverst. To arr. Korte, butte, lysebrune dekk skjell med grønn nerve. Grønn, utstående frukt med langt, rutt nebb, 4 mm lang. — Vanlig på grasrike kvitmosemyrer nord til Troms, sjelden i Finnmark til Lebesby. På fjellet opp til 1000 m. Lite kravfull.

6. Stivstarr (*Carex rigida*). Fig. 21. Grove, bogeformede skudd med rødbrune slirer som ikke er oppfliset. Grove, stive, jamne strå, oftest enkeltvis, 10 cm høge. Stive, bogeformede blad, oftest 3—4 mm breie. Støttebladene med svarte ører. Flere hunaks og et hanaks i toppen av strået. Svarte dekk skjell med smal, lys nerve. To arr og grønn eller brun frukt, 3 mm lang. — Mest på tørre bakker, men stundom også på fuktige steder og på myr, fortrinnsvis grasrike og lyngrike kvitmosemyrer. Vanlig i fjellet i hele landet. Lite kravfull.

7. Småstarr (*Carex Goodenowii*). Fig. 22. Slanke strå, oftest enkeltvis, med gråbrune slirer. Stråene oftest 20—30 cm høge, røye nedenfor aksene. Bladene er renneformet og oftest 2—3 mm breie. Støttebladene uten svarte ører. Strået har flere aks med særskilte han- og hunaks. Hanaksene sitter øverst. Svarte dekk-

skjell med grønn nerve. To arr. Grønn eller svart frukt, 3 mm lang. Mange former. — Fuktige steder, ofte på myr. En av de vanligste starrartene i hele landet. Går langt opp på fjellet. Middels kravfull.

8. *Stolpestarr* (*Carex junicélla*, også kalt *C. júncea*). Fig. 23. Søytleformede tuer. Lange blad som sjelden er mer enn 1—2 mm breie. Stråene er tynne og slanke og sterkt rue, ofte over 40 cm høge. Slirene er rødbrune. Lange og smale aks i toppen av strået, ett hanaks øverst. To arr. Lysegrønn frukt med tydeligere nebb enn hos småstarr. — Tuer i myr, oftest på steder som er oversvømmet om våren. Mest vanlig i fjellet. Middels kravfull til kravfull.

9. *Nordlandsstarr* (*Carex aquátilis*). Fig. 24. Små tuer med grove, litt rødfargede slirer. 4—5 mm breie, lysegrønne blad. Tykke, stive 40 cm høge strå som er helt jamne nedenfor åksene. Flere lyst grågrønne, tettblomstrede hunaks som gjerne er noe tykkere i den øvre delen. I toppen av strået flere gulbrune hanaks. Støttebladene når opp til toppen av akssamlingen. Brune dekkskjell med brei, lys nerve. To arr og bleik frukt, 2,5 mm lang. — Ved elver og vann og på myr. På Østlandet fra Telemark til Dovre. På Vestlandet funnet i Sokndal, Eidfjord og Selje. Vanligere fra Sør-Trøndelag til Finnmark. Middels til lite kravfull.

10. *Granstarr* (*Carex globuláris*). Fig. 25. 25 cm høge strå med blankt rødbrune slirer uten bladplate. Smale, myke, lysegrønne blad. Ett hanaks øverst og et par fåblomstrede hunaks. Mørkebrune dekkskjell med lys hinnekant. Tre arr og grågrønn, stivhåret, lodden frukt, 3 mm lang. — Våte steder i granskog, gjerne i lyngtuer i kanten av myrene. Østlandet vest til Gransherad, Flå og Hemsedal og nord til Dovre og Lom, ellers bare i Karasjok. Lite kravfull.

11. *Gulstarr* (*Carex flava*). Fig. 26. Breie, lysegrønne blad og stivt opprette strå med kvasse kanter. Ett bleikbrunt hanaks øverst, og 2—4 piggete hunaks tett sammen. Breie støtteblad som er meget lengre enn akssamlingen. Gulbrune dekkskjell med grønn nerve. Tre arr og strågul, glatt, kantet frukt, 5—6 mm lang med langt smalt nebb. — Grasmyr og fuktig bakke på kalkgrunn. I hele landet. Kravfull til meget kravfull.

12. *Beitestarr* (*Carex Oedéri*). Fig. 27. Små tuer med gulgrønne, smale blad. Stive strå, 15 cm høge. Ett hanaks øverst og oftest 2—3 runde, piggete hunaks med lange støtteblad. Tre arr. Lyst gulbrune dekkskjell og gul, kantet og glatt frukt, 3 mm lang med langt, smalt nebb. Hos varieteten *pulchélla* er fruktene bare 2 mm lange. Det er denne varietet som er gjengitt på figuren. — Grasmyr og beitemark, vanlig nord til Troms, sjelden i Finnmark. Varieteten på havstrand og på myr. Middels kravfull til kravfull.

Fig. 26.
Gulstarr.
1/2 st.

Fig. 27.
Beitestarr.
Nat. st.

Fig. 28.
Slirestarr.
1/2 st.

Fig. 29.
Kornstarr.
1/2 st.

Fig. 30.
Blystarr.
Nat. st.

13. **Slirestarr** (*Carex vaginata*). Fig. 28. Skuddene er bogeformet og med lyse, oppflisete slirer. Lange, grasgrønne blad, de nederste ofte overvintrende og visnet i toppen. 20—40 cm høge strå, på fjellet ofte bare 10 cm. Korte støtteblad med lange, oppblåste slirer. Ett gulbrunt hanaks øverst. Opprette hunaks og tre arr. Gråbrune dekk-skjell og avlang, lyst brungrønn, glatt frukt, 3,5 mm lang og med kort nebb. — Skog, bakker og myr i hele landet, men mest vanlig i fjellet. I skogen vokser den gjerne der det er tørt rusk på bakken. Lite til middels kravfull.

14. **Kornstarr** (*Carex panicea*). Fig. 29. Krypene, bogeformede skudd med faste, grågrønne eller svartgrønne slirer. Breie, blågrønne blad og 25 cm høge strå. Støttebladene med lange, trange slirer. 1 grønnsvart hanaks øverst og 2—3 opprette hunaks som sitter tettere sammen enn hos slirestarr. Tre arr. Mørkebrune dekk-skjell og grønn, skjev og glatt, til slutt nesten svart, rund frukt med kort nebb. — Grasmyr, diker og fuktig bakke. Vanlig i hele landet, men sjelden så høgt opp som til 1000 m. Kravfull til middels kravfull.

15. **Blystarr** (*Carex livida*). Fig. 30. 20 cm høge strå og stive, opprette blad som ofte er like høge som strået. Fargen er blågrønn eller blygrå. Ett hanaks øverst og oftest to fåblomstrede,

Fig. 31.
Frynsestarr.
1/2 st.

Fig. 32.
Dystarr.
1/2 st.

Fig. 33.
Hårstarr.
1/2 st.

Fig. 34.
Trådstarr.
1/2 st.

Fig. 35.
Flaskestarr.
1/2 st.

opprette hunaks som sitter nær sammen. Brune, butte dekkskjell med lyse kanter og midtnerve. Tre arr. Lys, glatt og rett frukt med kjegleformet topp, 3,5 mm lang. Kort nebb. — Våte myrer og diker. Nord til Finnmark, Østlandet sør til Telemark og Bygland. På Vestlandet bare i Eidfjord, Sogndal og Jølster. Lite kravfull.

16. Frynsestarr (*Carex magellanica*, før kalt *C. irrigua*). Fig. 31. Lange røtter med gult rotfilt. Flate, grønne blad, 3 mm breie, danner ofte små tuer. 20 cm høge strå med 1 hanaks øverst og oftest 3—4 hengende hunaks. Hanakset har stundom hunblomster i toppen, alle hunaksene har hanblomster ved grunnen. Støttebladene har mørke slirer. Svartbrune dekkskjell som faller av tidlig. De kiler ut i en lang brodd som når langt utenfor fruktene og som gjør at akset ser frynset ut. Tre arr og lysegrønn, glatt frukt, 4 mm lang. — Myrer og myrkanter, mest vanlig i fjellet, men ellers i hele landet. Kravfull til middels kravfull.

17. Dystarr (*Carex limosa*). Fig. 32. Lange røtter med rustfarget rotfilt. Lange, bøyde skudd, danner ikke tuer. Grågrønne eller blågrønne blad, 1—2 mm breie. 30 cm høge strå med

1 hanaks øverst og 1 (sjeldnere 2—3) hengende hunaks. Støttebladene med mørke slirer. Brune, kortspissede dekkskjell, like så lange og breie som fruktene. Dekkskjellene sitter lenge på. Tre arr og blågrønn, glatt frukt, 4 mm lang. — Våte grasmyrer og grasrike kvitmosemyrer og i grunt vann. I hele landet. Middels til lite kravfull.

18. Hårstarr (*Carex capillaris*). Fig. 33. Små tuer med korte, smale, lysegrønne blad og 15 cm høge, tynne, jamne strå. Bleikt hanaks øverst og 2—3 små, sirlige, til slutt hengende hunaks på hårfine stilker. Støttebladene med grønne slirer. Butte, kvitgrønne dekkskjell som faller av tidlig. Tre arr og blankt lysebrun, glatt frukt, 3 mm lang. — Fuktig grasbakke og grasmyr på kalkgrunn. Vanlig i hele landet. Kravfull til meget kravfull.

19. Trådstarr (*Carex lasiocarpa*). Fig. 34. Rette, gråsvarte stråslirer som går dypt ned. Lange, trådsmale, grågrønne blad som er stivt opprette og tynne, stive strå, 70 cm høge. Et par brungrå hanaks øverst og 2—3 opprette hunaks. Mørkebrune dekkskjell med gulgrønn nerve. Tre arr og stivhåret, mørkegrå, lodden frukt, 5 mm lang. — Våte myrer og ved tjern. Vanlig i hele landet. På fjellet til over 1000 m, men der ofte steril. Lite kravfull.

20. Flaskestarr (*Carex rostrata*). Fig. 35. Lysegrå stråslirer som går dypt ned. Tykke, jamne strå, 40—50 cm høge. Stive, renneformede blad, blågrønne eller grågrønne, ofte nesten like så høge som strået. 2—3 bleike hanaks øverst og 2—3 grønnule hunaks som først er opprette, men til slutt kan være noe hengende. Korte, gråbrune dekkskjell. Tre arr og grønngul eller gul, glatt, flaskeformet frukt som til slutt står nesten på tvers i akset. — Våte myrer og i vann. Vanlig i hele landet. Lite kravfull til nøysom. Kan også forekomme på noe bedre myrer.

xx. Myrull (*Eriophorum*). Blomstene er tokjønnet og sitter i aks som er dekket av lange, kvite hår. Av praktiske grunner er også sveltull ført hit, slik som det alltid ble gjort før.

1. Duskmyrull (*Eriophorum angustifolium*, før kalt *E. polystachyum*). Fig. 36. Jordstengel med utløpere og 50 cm høg stengel, oftest rødfarget ved grunnen. Mørkegrønne, renneformede blad som øverst har en lang trekantet spiss. Bladene ved grunnen overvintrer og er oftest noe rødbrune og med visnet topp. Stengelbladene er smale og lange. Flere aks som til slutt er hengende. Kjennes lettest på at aksstilkene er helt jamne. — Vanlig på myr i hele landet til langt opp på fjellene. Bladene pleier folk å kalle «starr», akssamlingen heter oftest «fivel». Middels kravfull.

2. Breimyrull (*Eriophorum latifolium*). Fig. 37. Jordstengel uten utløpere. 60 cm høg stengel. Flate, lysegrønne blad med kort, trekantet spiss. Stengelbladene er korte og breie. Flere, til slutt hengende aks. Kjennes lettest på aksstilkene som er sterkt

Fig. 36.
Duskmyrull.
1/2 st.

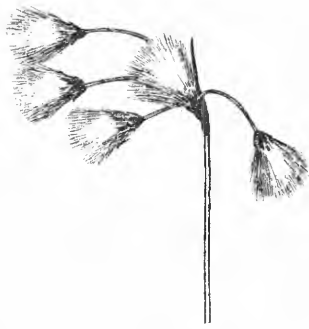

Fig. 37.
Breimyrull
1/2 st.

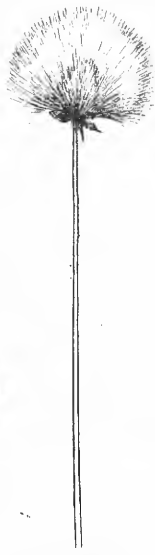

Fig. 38.
Torvmyrull.
1/2 st.

Fig. 39.
Sveltull.
1/2 st.

rue av små pigger som vender oppover. — Grasmyrer på kalkgrunn. Nokså vanlig på Østlandet, sjeldnere på Vestlandet og nordover til Finnmark. Kravfull til meget kravfull.

3. Torvmyrull (*Eriophorum vaginatum*). Fig. 38. Tuer med krypende jordstengler. 40 cm høge strå. Vokser i tette tuer med lyst, rustbrune slirer og opprette, trådsmale blad som er brune i toppen. Ett enkelt opprett aks. På strået er den øverste bladsliren oppblåst og uten bladplate. — Vanlig på myrer i hele landet. Nøysom.

4. Sveltull (*Eriophorum alpinum*, også kalt *Scirpus Hudsonianus* eller *Sc. trichophorum*). Fig. 39. Krypende jordstengel med en rekke stive strå, 15 cm høge. Stråene er 0,5—1 mm tykke og er trekantede med skarpe, rue kanter. De nedre slirene er bleikt grågule og uten blad, den øverste grønn med tverr åpning og 1 cm langt trådsmalt blad. Smalt, opprett aks, vel 1 cm langt når ullen er utvokset. — Oftest våte grasmyrer. Hele landet, vanligst på fjellmyrene, sjeldnere i låglandet. Middels kravfull.

xxx. Bjønnskjeg (Scirpus caespitosus). Fig. 40. Tuer med tett, sammenpakkede, gråkvite slirer og grågrønne, jamne strå, 15 cm høge. Den øverste bladsliren har et 5 mm langt, trådsmalt blad. 4—6 mm langt aks i toppen av stengelen. Brune aksskjell med brungul midtnerve, det nederste med en kort, grønn brodd som når et stykke opp på akset. — Myr og sumpig mark. Vanlig i hele landet. Nøysom.

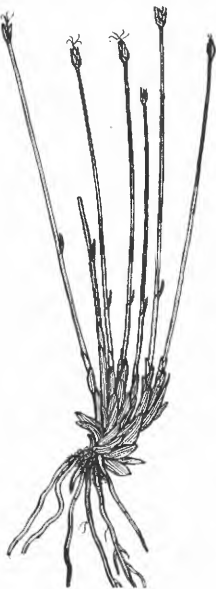

Fig. 40.
Bjønnskjegg.
2/3 st.

Fig. 41.
Kvitmyrak.
2/3 st.

Fig. 42.
Trådsiv.
2/3 st.

Fig. 43.
Heisiv.
2/3 st.

xxxx. Kvitmyrak (*Rhynchospora alba*). Fig. 41. Tynne jamne strå, 15 cm høge, med flere trådsmale blad og med mange bleike småaks i en eller et par tette skjermmer i toppen. Sterile skudd har ved grunnen tette, kvite slirer uten blad. Aksskjellene er kvite, men blir til slutt bleikbrune. — Våte myrer. Østlandet nord til Trysil og Sør-Aurdal. Ellers i kyststrøk til Velfjord. Lite kravfull.

c. Sivfamilien (*Juncaceae*).

Tokjønnnet blomst med 6 frie blomsterblad og 6 støvbærere. De to artene som vi har tatt med her, har trådsmale blad og rundt fylt strå. Begge er flerårige.

1. Trådsiv (*Juncus filiformis*). Fig. 42. 30 cm høgt, mykt og jamnt strå, omtrent 1 mm tykt. Stråene og bladene ser omtrent likedan ut. Blomstene sitter i et lite knippe omtrent på midten av planten. Lysebrune blomster og brungrønn, kulerund kapsel. Hele planten har en noe skittenbrun farge. — Grasmyrer og fuktig grasbakke, vanlig i hele landet. Middels kravfull.

2. Heisiv (*Juncus squarrosus*). Fig. 43. Store, tette tuer, med utbøyde, børsteformede og stive blad. Lyst grågrønne, stive, seige strå, 25 cm høge. Blomsterstanden sitter i toppen av strået, den er kvastformet eller skjermformet, ofte i to etasjer. Lysebrune blomster og blankt brun kapsel. — Grasmyrer og fuktige beiter, særlig langs kysten på Vestlandet. Middels kravfull.

Forts.

„TORVBJØRN“.

Transportapparat for stikkertorv.

I selskapets tidsskrift for 1941, side 211—212 er omtalt et nytt transportapparat for uttølling av torven under stikkingen. Apparatet har fått navnet «Torvbjørn» og er konstruert av herr Aksel Sæther, Faksdal pr. Namsos.

Det foreligger nå to nye erklæringer om «Torvbjørn» som ønskes offentliggjort i tidsskriftet. Vi refererer uttalelsene nedenfor:

Undertegnede kjøpte ivår 4 stkr. «Torvbjørn» av hr. Aksel Sæther, Faksdal.

To av dem er i sommer brukt på min og Klaus Buers brenntorvbedrift på Toten, mens de andre to er brukt her ved A/S Norske Brenntorvbriketter, Elverum, hvor vi hovedsagelig bruker stikkertorv som brensel til egen dampkjele.

Undertegnede skal få lov å opplyse, at til uttransport av stikkertorv, overtraff «Torvbjørn» alle mine forventninger. Med den kan torven transporteres meget lettere og lengere utover myren, enn ved andre transportmetoder. Og kvinner og mindreårige behandler den praktisk talt like lett som en voksen mann.

Ved stikkertorvbedrifter som undertegnede får befattning med, vil «Torvbjørn» alltid bli brukt, likesom jeg på det beste vil anbefale den til enhver som driver stikkertorvopptagning i stor eller liten målestokk. «Torvbjørn» er like praktisk. —

Elverum 21/9 42.

Asbjørn Bølgen.
(sign.)

Med glede kann eg melda, at under sjaktarbeidet i sumar var «Torvbjørn» i funksjon over alle myrar her, og han vart vel omtykt. Dei gode resultat av prøvene i 1941 stadfesta seg.

Serleg er «bjørnane» med kløyvd rull høgst tenlege, då dei er så mykje lettare å styra. Denne føremun er mest merkbar og naudsynt når det gjeld lenger transport på myra, eg siktar då serleg til framtransport av tørr-torv (i 5—8 hl korger, slik vi brukar).

Med desse bjørnane er viktige og vanskelege problem under torvarbeid på myrar løyst på ein mykje tilfredsstillande måte.

Jøa, Faksdal, 16/2 1943.

Arne Lindgard.
(sign.)

Ved henvendelse til herr Aksel Sæther kan en visstnok få kjøpe en eller flere «Torvbjørner». Når vi ikke har tatt inn noen illustrasjoner av transportapparatet her i tidsskriftet, skyldes det at herr Sæther selv ønsker å fabrikere «Torvbjørn».

Småskrifter utgitt av Det Norske Hageselskap.

Alle tiltak som kan bidra til å øke vår selvberging med jordbruksprodukter, må for tiden hilses med glede. Det Norske Hageselskap har også i år utgitt sin «Minneliste» hvor våre fremste hagebruksfolk gir råd og rettledning for hagedyrkelse. Selskapet har dessuten nettopp sendt ut en brosjyre med tittel: «Vekstkrav, jord og gjødsling» som er ment som en kort rettledning for hagedyrkere. Brosjyren er forfattet av selskapets sekretær, hagebrukskandidat Einar Hildrum.

Minnelista er i år som før utarbeidet med tanke på å være til hjelp i arbeidet med å nytte på beste måten de mange muligheter hagebruket byr oss. Av innholdet nevner vi: Frøavlens og såfrøet. Hvilke grønnsak- og rotvekstslag vi bør velge. To tabeller (normaltabell og krisetabell) med merknader om gjødsling til grønnsaker og rotvekster. Såfrøetabell. Korte råd om potetdyrking. Råd mot de viktigste skadedyr og sjukdommer på kålvekster, gulrot og potet. Frukt og bærkloner for dyrking til eget bruk og for salg. Gjødsling i frukt- og bærhagen. Sprøyteskjema. Våronna i grønnsakhagen. Stell plantene godt i veksttida. Frukt- og bærhagen året rundt. Hagevekstenes næringsverdi.

Alle disse artiklene som er nevnt, gir nyttige opplysninger og råd for produksjonen av matnyttige hagevekster 1943.

Alle som sender navn, adresse og 30 øre i frimerker til Det Norske Hageselskap, Oslo, får heftet tilsendt i posten.

Vekstkrav, jord og gjødsling er et skrift på ca. 40 sider. Et blikk på innholdsfortegnelsen viser at en her kan søke nærmere opplysning om spørsmål som ikke «Minnelista» gir svar på. Det er i alt 12 avsnitt, nemlig: Vekstfaktorer. Om jordarter, jordforbedring og grøfting. De næringsstoffene plantene trenger. Næring plantene tar fra lufta. Plantenæringen fra jorda. Naturgjødsla. Kunstgjødsel. Vanlige gjødslingsregler. Gjødsling til grønnsaker og rotvekster. Gjødsling til frukttrær og bærvekster. Mikrostofer eller sporstoffer. Noen råd for gjødslinga 1943.

Dessuten inneholder skriftet en kort litteraturliste:

«Kunnskap om yrket er et grunnvilkår også for hagedyrkernes» er brosjyrens motto. Den er lettfattelig og interessant og kan anbefales på det beste. Prisen er kr. 1.00.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 3

Juni 1943

41. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

REPRESENTANTMØTE OG ÅRSMØE DET NORSKE MYRSELSKAP

Godseier Carl Løvenskiold.

Representantmøte i Det norske myrselskap ble holdt i Oslo Håndverks- og Industriforening den 30. mars i år under ledelse av formannen, godseier Carl Løvenskiold. Før forhandlingene begynte holdt formannen en minnetale over fylkesagronom Tarjei Aasland, Skien, som døde i 1942. Fylkesagronom Aasland ble innvalgt i representantskapet i 1938.

Til behandling forelå følgende saker:

1. *Årsmelding og -regnskap for 1942.* Både årsmeldingen og -regnskapet ble referert og for regnskapet ble gitt decharge.
2. *Valg på tre medlemmer av styret.* De uttredende, gårdbruker Arthur Krohn, direktør Haakon O. Christiansen og grosserer Harald Sundt, ble enstemmig gjenvalgt.
3. *Valg av formann og nestformann.* Godseier Carl Løvenskiold og statsgeolog dr. Gunnar Holmsen ble enstemmig gjenvalgt som henholdsvis formann og nestformann i selskapet.
4. *Valg av fire varamenn for styret.* Skoginspektør Ivar Ruden, professor Emil Korsmo, godseier Jørgen Mathiesen og forstkandidat Oscar Collett ble enstemmig gjenvalgt.
5. *Ansettelse.* Representantskapet godkjente styrets ansettelse av landbrukskandidatene Lilleeng og Lømsland og videre forlengelsen av kontrakten med ingeniør Ording.

6. *Valg av revisor.* A/S Revisjon ble gjenvalgt som selskapets revisor for 1943.

Årsmøte ble holdt umiddelbart etter representantmøte. Etterat årsmelding og -regnskap for 1942 var referert ble de av styret og representantskapet foreslåtte lovforandringer behandlet (jfr. Medd. fra Det Norske Myrselskap nr. 1 for i år). De foreslåtte forandringer ble enstemmig vedtatt. Lovene vil bli tatt inn i sin helhet her i tidsskriftet.

Som medlemmer av representantskapet ble valgt:

Oberst Ebbe Astrup, Bestun.

Skogdirektør K. Sørhuus, Oslo.

Godseier Johan E. Mellbye, Nes, Hedmark.

Ingeniør E. Cappelen Knutsen, Borgestad.

Konsulent Knut Vethe, Asker.

Gårdbruker Hans Flaten, Fåberg.

Landbruksingeniør Knut Vik, Homborsund.

For de 6 førstnevntes vedkommende er det gjenvalg, mens sistnevnte er ny representant, valgt for resten av avdøde fylkesagronom Aaslands funksjonstid.

De øvrige representanter er:

Ingeniør Hj. Kielland, Lillestrøm.

Godseier W. Mohr, Fjøsanger.

Direktør Johs. Nore, Asker.

Ingeniør Per Schønning, Kongsvinger.

Landbrukskjemiker O. Braadlie, Trondheim.

Ved årsmøtets avslutning rettet professor Korsmo en takk til myrselskapets formann, styre og funksjonærer for utmerket arbeide i det år som var gått.

Brenselsforsyningen 1943—44.

Statsgaranti for avsetning av brenntorv.

Staten har for kommende driftstermin stilt garanti for avsetning av inntil 150,000 kbm maskintorv samt stikkitorv som blir tilvirket etter pålegg fra det offentlige. Garantien vil etter nærmere bestemmelser, fastsatt av Landbruksdepartementet, omfatte den del av årets produksjon som ikke har funnet avsetning innen 1. april 1944. Produsenter som ønsker garanti, må innen 1. juli 1943 ha innsendt søknad til Landbruksdepartementet, Kontoret for Innenlandsk Brensel, Victoria Terrasse 1, Oslo, med oppgave over antatt produksjon i 1943, samt opplysning om fra hvilke distrikter (jernbanestasjon eller kai) torven blir sendt. Statens overtagelse av ikke omsatt torv vil finne sted til maksimalpris fratrukket 5 pst.

Søknadsskjema og nærmere opplysninger fås ved henvendelse til Kontoret for Innenlandsk Brensel.

BRENNTORVMYRER I OTTERØY HERRED, NORD-TRØNDELAG.

Av landbrukskjemiker O. Braadlie.

Otterøy herred omfatter den østre del av øya Otterøy i Namsenfjorden samt en del av fastlandet både sønnenfor og nordenfor fjorden. Innen herredet finnes det atskillig brenntorv, og det stikkes også brenntorv både til eget forbruk og noe til salg. Det er på Otterøy at brenntorvmyrene finnes, i den øvrige del av herredet, på fastlandet, er det ikke brenntorvmyrer av noen betydning.

Som et ledd i Trøndelag Myrselskaps arbeid med å få i stand en herredsvis oversikt over brenntorvmengdene i Trøndelagsfylkene har vi i 1942 undersøkt de brenntorvmyrer som er av betydning i Otterøy. Myrene er påvist av jordstyreformann Vilhelm Øien, og det er i alt 5 myrer som er undersøkt: Gardsmyra, Liamyra, Ullenvikmyra, Altemyra og Lennavikmyra. Beliggenheten vil framgå av kartskissen. I tabell 1 er sammenstilt oppgave over størrelse, dybde og hvor meget råtorv som finnes.

I Liamyra er det også 8 dekar (8000 m³) strøtorv av mindre god kvalitet (H₂—₃).

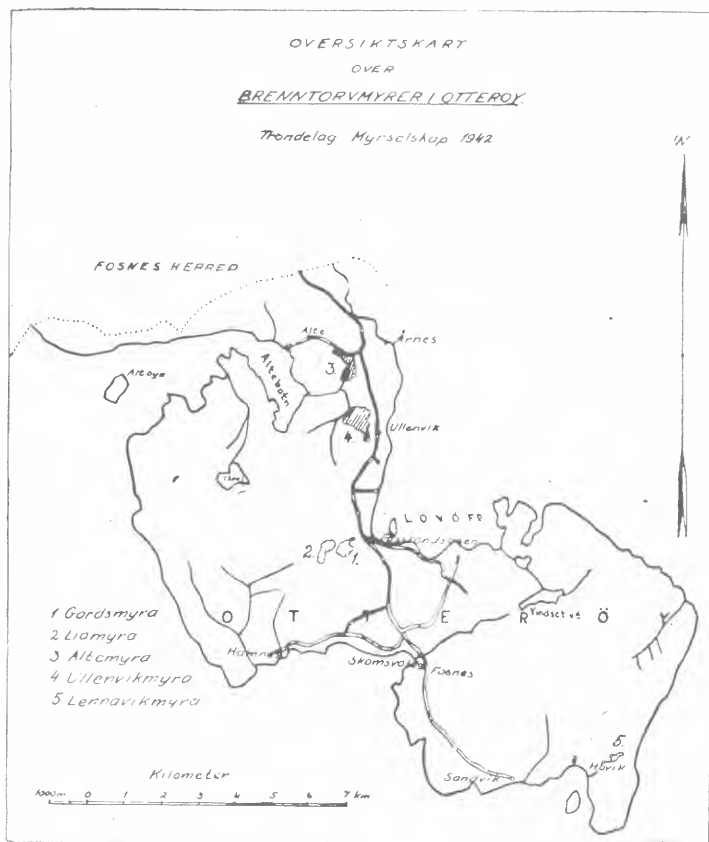
I tabell 2 er sammenstilt oppgaver over analyser av gjennomsnittsprøver fra disse myrer.

Gardsmyra og Liamyra ligger ved bilveg ca. 1 km fra Fosslandsosen. Gjennomsnittlig dybde 1,5 og 1,8 m. I Gardsmyra er det god brenntorv, tung og med lite askeinnhold. Sammenholdsgraden er imidlertid mindre god. Stikkertorv vil lett gå istykker ved transport. Til maskintorv vil den være av meget god kvalitet. Liamyra har også noenlunde god brenntorv med høy brennverdi. Askeinnholdet er lavt øverst, men i høyeste laget dypere nede, volumvekt og sammenholdsgrad middels.

Tabell 1 *Brenntorvmyrer i Otterøy herred.*

Nr.	Navn	Totalareal, dekar	Derav brenntorv, dekar	Middel dybde, m	Derav brenntorv, m	Råtorv total, m ³
1	Gardsmyra	144,0	120,0	1,5	1,3	160,000
2	Liamyra	136,0	123,0	1,8	1,5	180,000
3	Ullenvikmyra . . .	346,0	346,0	2,3	2,0	695,000
4	Altemyra	165,5	150,5	2,4	2,0	300,000
5	Lennavikmyra . . .	32,1	21,4	2,3	2,0	42,800

Tilsammen 1,377,800

Tabell 2. Analyser av brenntorvmyrer i Otterøy.

Nr.	Navn	Volum- vekt, g/dm ³	Sammen- holds- grad	Aske i vannfri torv, %	Brennverdi	
					i vannfri torv, kalorier	i torv med 25% vann, kalorier
1	Gardsmyra	990	1,5 ÷	2,9	5404	3677
2	Liamyra, øverst . . .	812	1 ÷	2,6	5656	3865
	nederst	559	1,5	5,5	5252	3496
3	Ullenvikmyra	695	1,5	5,7	5180	3517
4	Altemyra	692	1 ÷	2,6	5278	3583
5	Lennavikmyra	811	2	14,0	4956	3374

Ullenvikmyra ligger ved Ullenvik gård ca. 4 km nord for Fosslandsosen, 3—400 m fra kai. Gjennomsnittlig dybde 2,3 m. Den har brenntorv av middels god kvalitet, askeinnholdet er dog noe høyt. I 1942 ble det stukket atskillig torv i denne myr.

Altemyra ligger 1 km fra kai ved Altebotnen og omtrent like langt til kai ved Årnes. God veg til begge steder. Gjennomsnittlig dybde 2,4 m. Myra er noe uensartet, men består overveiende av god brenntorv med lite askeinnhold, god sammenholdsgrad og normal brennverdi og volumvekt.

Lennavikmyra ligger i Hovika, sørøstligst på Otterøy. Fra kai til myra er det ca. 400 m bakket og dårlig gårdsveg. Gjennomsnittlig dybde på myra 2,3 m. Brenntorven er meget askerik og har dårlig sammenholdsgrad. Myra inneholder brenntorv av dårlig kvalitet.

De undersøkte myrer på Otterøy har tilsammen 1,377,800 m³ råtorv av for det meste god kvalitet. Det er meget skog på Otterøy, og det brukes både ved og torv som brensel. No under krigen er det også solgt en del stikktorv, særlig til Namsos. Brenntorvmengden på Otterøy er så pass stor at en må kunne gjøre regning med at det er mer enn det som behøves innen herredet. Det er her et overskudd, en reserve som også kan komme andre til gode.

Fra Jordvernkomiteens arbeide.

Komiteen for myr- og jordvern har i november i fjor avgitt sin 8. innstilling: «Utgreiing om jordødeleggelsen ved urasjonell torvdrift i kystbygdene i Møre og Romsdal fylke og om tiltak som tar sikte på å stanse jordødeleggelsen». Innstillingen foreligger no trykt og vil kunne fås ved henvendelse til Landbruksdepartementets skogkontor eller til komiteens formann, adr. Det norske myrselskap, Kongensgt. 18, Oslo.

For tiden behandler komiteen forholdene i kystbygdene i Sogn og Fjordane fylke. Uforutsette hindringer har gjort at det kan ta en tid før denne innstilling kan avgis, men komiteen håper å kunne avgi innstillingen i hvert fall innen årets utgang.

UTSKIFTNINGSBEHANDLING AV BRENNTORV.

Av utskiftningsformann G. Gausland.

Terminologi:

- I. Utskiftning (særeie). Hermed forstås at selve grunnen blir utskiftet eller at den har vært skiftet før (teigeblending).
- A. Reint utskiftet (reint særeie) blir det når grunneieren blir enerådig i sin teig — også til alt torvet.
- B. Ureint utskiftet (ureint særeie) blir det når andre bruk eller «personer» får bruksrett til torv på eiendommen som:
1. Arealbunden bruksrett, en i marka avmerket torvskurdteig¹⁾, som kan være:
 - a. Stedsevarende.
 - b. Tidsbegrenset.

Disse rettigheter kan inneholde:

 - x. Rett til bare å spa torv.
 - y. Rett til å utnytte torvmassen (også maskinering).
 - z. Rett til torv og mold (også moldtak).

Videre kan rettigheten være:

 - æ. En rett bare for vedkommende.
 - ø. Avhendbar (salgbar).
 2. Alminnelig bruksrett (servitutt), rett til brensel til eget bruk eller til et visst kvantum årlig, og denne rett kan være:
 - a. Stedsevarende med fortrinsrett for den herskende eiendom.
 - b. Stedsevarende «så lenge der er torv» (for begge parter).
 - c. Tidsbegrenset.

Når en utskiftning (deling av grunnen) ikke kan fremmes, kan det allikevel foretas:

- II. Ordning. Det vanlige er at det gjelder felles grunn og torv, og at en finner det hensiktsmessig bare å dele torvmassen, mens grunnen framleis blir felles. Torvteigene blir altså arealbundne bruksretter på den felles eiendomsgrunn. Neste ledd blir altså utskiftning.

1) Uttrykk fra Jæren, hvor en sier «skjære torv». Der hvor en sier «spa torv», måtte altså det tilsvarende uttrykk nærmest bli «torvspateig.»

En sier i dagligtale at en «eier» en torvskurdteig, og at teigen er vedkommendes «eiendom». Rettslig — også i utskiftningslovens forstand — er det allikevel en bruksrett. Grensene for teigen er ikke eiendomsgrænse, men bruksrettsgrænse.

De eiendomsforhold og bruksrettsforhold som er nevnt ovenfor, kan være oppstått på mange forskjellige vis. Alminnelig bruksrett til torv (I B 2) er antagelig aldri kommet i stand under utskiftningsrettens medvirkning. De andre eiendomsformer kan en, når de er kommet i stand ved utskiftningsverket, kalle omforming. Målet har vært å legge vilkårene til rette for utnyttelsen.

III. Avløsning. Her gjelder det den videre behandling av de under I B nevnte bruksretter.

Avløsning betyr alltid et oppgjør mellom grunneier og bruksberettiget.

Ordet avløsning i utskiftningsloven dekker to forskjellige forhold:

A. Avløsning i betydningen omforming. Verdien bevares, idet vedkommende får jord (med eller uten torv) for sin rett.

B. Ekspropriasjon. Retten blir «avløst» med penger.

Når betingelsene for avløsning ikke er til stede, kan forretningen muligens allikevel fremmes som:

IV. Ordning, idet forholdet mellom partene kan bli jenket til på forskjellig vis. Rettigheten kan flyttes, eller en kan dele torvmassen mellom dem eller spesifisere bruken.

Forholdet med en bruksrett med en annen bruksrett hvilende på seg kan bare avvikles som en ordning mellom disse parter. Skal det kunne kalles avløsning, må grunnen og grunneieren være med i oppgjøret.

En skal være oppmerksom på at det i eldre forretninger som regel heter utskiftning, eventuelt avløsning, selv om det egentlig er ordning som er foretatt. Det er innholdet¹⁾, ikke navnet, en må rette seg etter.

Behandling:

Sett ut fra alminnelig rettslig terminologi kan en dele det som er ført opp ovenfor i to:

1. Omforming: Utskiftning, avløsning mot erstatning i jord samt ordning.
2. Ekspropriasjon: Avløsning med penger.

Om ekspropriasjon av torv har utskiftningsformann Halse skrevet en artikkel i Tidsskrift for Det norske Landbruk, hefte 1, 1940, med sikte nærmest på slike retter som ikke kan avhendes. Ved bestemmelsen av prisen må en selvfølgelig følge de alminnelige prinsipper for ekspropriasjon.

Ved omforming kan en skjelve mellom myr som ligger i heimemark og myr som ligger på fjellet.

¹⁾ Hermed menes ikke bare innholdet av protokollasjonen, men også bilag som boniterings- og skifteberegninger.

Skal torvet i heimemarka deles i forbindelse med utskiftning, kan forholdene framtvinge forskjellige framgangsmåter:

1. En velger skifteplanen i utmarka, slik at alle bruk får tilstrekkelig med torvmark i teigene sine. Er der overflod av torv, vil partene som regel bli enige om at all torvmark boniteres som dyrkingsjord. Særskilt bonitering av torvet faller altså bort.
2. En gjør opp torvmassen på forhånd og søker å innpasse det slik at hvert bruk får sin andel av torvet i sin egen teig eller sine egne teiger. Torvet blir altså dominerende for skifteplanen i utmarka. Myra blir bonitert på to måter — som torv og som jord.
3. En velger skifteplanen i utmarka, slik at flest mulig av brukene får torvmark i teigen eller teigene sine. Etterpå gjør en opp torvet i teigene, og differansen i forhold til innehavet ordnes med torvskurdteiger (arealbunden bruksrett) på de bruk som har for meget. Er disse torvskurdteiger av noen utstrekning, må en revidere jordboniteringen disse parter imellom — med hensyn til hvorledes vedkommende teig vil komme til å se ut når torvet etterhånden fjernes. (De parter som får passelig med torvmasse i teigene sine, vil innskrenke jorda — eller ødelegge — for seg selv med torvspadingen. Dersom loddeier A får torv på B, vil B få innskrenket jorda si både med sin egen og A's torvspading, mens A's jord blir tilsvarende skånet).
4. Torvet kan være slik lokalisert i terrenget at det må deles særskilt — helt uavhengig av skifteplanen for utmarka. En kan da
 - a. La hvert bruk være eier (grunneier) i sin teig.
 - b. La en eller to eller flere være grunneiere, mens de andre er bruksberettigede. Myra blir bonitert på to måter — som torv og som jord (til den verdi grunnen vil ha etter at torvet er fjernet + verdien av beitet til den tida ÷ ulempene med tørkeplass etc.).
 - c. La grunnen være felles som før.

Etter a og b blir det utskiftning, etter c ordning. Det er arealenes størrelse som vil veie tyngst i valget her, foruten beliggenhet, omgivelse og kvalitet m. v.

Det forekommer ofte at torvet i heimemarka er delt for lange tider siden (80-90-årene). Når så utmarka skal skiftes, og en har fått kart med alle torvteigene innlagt, må retten ta synfaring sammen med partene før boniteringen av jorda kan ta til. En del av teigene kan muligens kondemneres straks eller om et par år, noen teiger blir begrenset til en viss tid, mens andre blir ubegrenset. Partene er ikke så uvillige til slik begrensning når de får greie på hvor stor forskjell det blir i boniteringen av fri myr, myr med tidsbegrenset torvrett og med stedsevarende torvrett. Her må en vise litt smidighet, slik at ikke enkelte bruk blir torvlens. Muligens får en dem også med på å innløse enkelte teiger i fellesskap med penger, når de ligger særlig i vegen for et pent dyrkingsfelt. Etter

utlodningen kan en muligens få byttet enkelte teiger, slik at partene mest mulig får torv i egen mark. Ellers er det ikke noe å gjøre med disse forhold, når torv er det eneste brensel. Etter lovgivningen no må det gå 30 år etter utskiftningen (utmarksutskiftningen) før det kan forlanges avløsning.

På fjellet vil en som regel bare dele torvmassen, mens grunnen blir liggende felles som før.

Deling av torv, særlig når det gjelder ordning, er tilsynelatende et lite takknemlig arbeid. Resultatet av ens strev skal jo bokstavelig gå opp i røyk. En må imidlertid se saken ut fra den store betydning den har for partene og for samfunnet. Rent personlig kan en jo glede seg over å få innført orden og forbedringer der hvor det før hersket rot og sløseri. Sett fra et jordbruksmessig synspunkt har forresten dette sløseri ikke alltid vært av det onde. Mange steder ligger det no et rimelig jordlag igjen i myra, nettopp på grunn av sløseriet. Men sett fra et torvstandpunkt er allikevel slikt sløseri hårreisende. Når det derfor gjelder virkelige torvmyrer og for alt torv på fjellet, er det derfor om å gjøre at det blir orden og plan i torvdriften fra begynnelsen.

Det har minket betydelig på torvet, og når en så skal dele det som er igjen på 5—6 eller 20—30 eller ennå flere parter, må en ta det ganske grundig for å få en rettferdig fordeling.

Kartet over torvmyrene bør være i målestokken 1:1000, når det er et spesialkart. Skal myrene behandles sammen med utmarka, kan en slippe spesialkart, når en tegner opp i 1:2000. Myrene må være så godt forsynt med plugger og fastmerker at lederen av boniteringen kan bestemme standpunkt uten mål. Det skal ikke så forferdelig meget til når en forsyner enkelte plugger med staker og nytter rette linjer med peiling til siden.

Ved boniteringen får en følgende faktorer: Dybde, kvalitet, transport, grunnhet, rot, avgrøftingsforhold, tørringsforhold og muligens flere i spesielle tilfelle. Dybden uttrykkes i cm, og de andre faktorer i reduksjonstall som uttrykker hvor meget mer i masse det skal til for å veie opp med det beste. Det beste settes i 1 og det dårligere i 1,1, 1,2, 1,3 osv.

En vil som regel ikke ta med avgrøftingsforhold og tørringsforhold i boniteringen. Disse forhold søker en nemlig å ordne mest mulig rettferdig med skifteplanen, og dels blir det tatt bestemmelser om dem etter utlegget.

For å kunne foreta delingen raskt og lett på kartet, må en kunne innskrenke beregningsfaktorene til 2 tall: Areal og grad. Dette oppnår en ved å la reduksjonstallene virke på dybden. En setter altså dybden, uttrykt i hele eller halve dm, over en delestrek og reduksjonstallene under, og resultatet av utregningen blir redusert dybde eller grad, uttrykt i cm.

$$\frac{\text{Dybde}}{\text{Kvalitet} \times \text{transport} \times \text{grunnhet} \times \text{rot}} = \frac{1,4}{1,1 \times 1,3 \times 1 \times 1,1} = 0,89$$

Dybden måles alltid netto, altså med fratrekk av avspenn og leire (aske, dynn)¹⁾.

Arealet multipliseres med graden, og en får boniterte m³. Er det noen som har særlig interesse av å vite det faktiske antall m³, kan en jo etter utlodningen multiplisere de utlagte arealer med den faktiske dybde.

Boniteringsmåten er ikke så vidtløftig som den ser ut, tvert imot. Ved befaringen for å få oversikt og for å finne den beste kvalitet diskuterer en transporten med partene. Den bestemmes gjerne for hver myr eller for deler av større myrer. Dersom ikke partene selv vil avgjøre det, avgjør retten det når den føler seg kjent nok. Det kan forekomme at en myr ligger ved bilveg, mens torvet fra andre myrer i samme felt kanskje må bæres, roes over et vann, bæres derfra til en fjellkant, løypes ned og kjøres hjem.

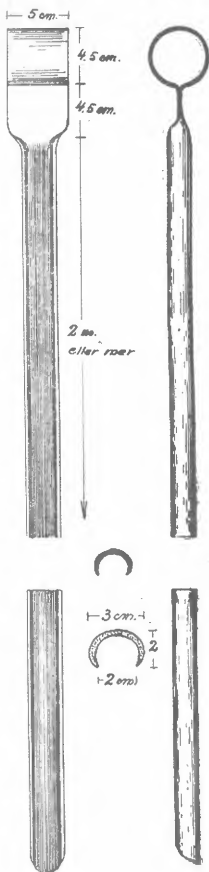
Videre blir en enige med partene om reduksjonen for grunnhet. Er det effektive torvlag bare én spadedybde, får en fire ganger så meget arbeide med avspennet her som der det er 4 botner. En kaller det grunnhet, for av og til kan avspennet være av så stor tykkelse — endog med sandlag — at det må gis særskilt reduksjon for avspenn. Reduksjonen for grunnhet kan f. eks. begynne med 60—70 cm med stigende reduksjon ned til 30 cm. Denne reduksjon blir da felles for alle myrer i feltet.

Reduksjon for rot gjelder stor rot, da smårøtter blir tatt med i kvaliteten. Også den blir ofte bestemt for hver myr.

Endog kvaliteten kan ofte bli bestemt for hele myrer under ett, slik at det bare er dybden som skal noteres på kartet. Den som ikke fra barnsben av har stelt med torv, må lære kunsten å bedømme kvaliteten av skjønnsmenn og parter. En skal merke at torv kan ha både den ideelle svarte kulør og den rette tyngde i tørket tilstand og allikevel være heller dårlig på grunn av stort askeinnhold.

Den beste torvbør jeg har sett, er en 2 m lang bor, laget av flattstål, 2" × 1/8" (50,8 × 3,18 mm), uttynnet i kantene og bøyd sammen litt forbi diameteren — på lag som en osteprøver. Kvaliteten må være god, ellers vil den ikke tåle påkjenningen i seig myr. En er muligens sikrest om en velger en tykkelse av 3/16". Flattstålet må beregnes ca. 15 cm lengere enn en vil ha boren, for den øverste del bøyes til til skjefte for håndtaket. Er myrene dypere enn 2 m, kan en få laget en 2 meters bor med tilhørende 2 meter lang stang med festeanordning. Denne stikkes da ned etter den første bor i samme hull, slik at en rekker 4 m. Torvborene er for øvrig ikke dyrere enn at en nær sagt kan anskaffe en etter kravene for tilfelle, når en bare kan skaffe stål og noen til å lage den.

1) Er det bare «skitt-torv» i feltet, slik at det må maskineres, må en innrette bonitering og behandling deretter.

Torvbor av flattstål,
2" \times 1/8". Smidd,
ikke glatt.

Er det noe videre myr, må en ha to torvbor og to arbeidsmenn om hver bor. Er myra seig, må en ha dobbelt mannskap, så de får hvile ut — altså 8 mann. Skjønnsmennene leder hver sitt parti, utstyrt med en landmålerstake som er inndelt i dm. Boret stikkes til bunns, trekkes noen cm opp og vris rundt et par ganger og trekkes opp. Skjønnsmannen skyver bort avspennet oppe og leiren eller dynnet nede og måler den netto torvdybde. Partiene arbeider på linje ved siden av hverandre, og formannen går imellom, setter prikk for standpunkt og noterer dybde og eventuelt kvalitet (på og under en strek, men da må kartet være i 1:1000). Hvor tett prøvene skal tas, må avgjøres på stedet. Er bunnen ujevn, må en gå ned til 3—4 m, særlig når det er lite å dele på mellom partene.

I små pauser trekker formannen kurver for det som har samme dybde. Kartet kommer til å se ut som et kotekart. Om nødvendig deles dybdefigurene opp etter kvaliteten. Tallene for hver figur settes i en ring for at en ikke skal forveksle dem med de enkelte prøver. En må nemlig ta figurene så pass store at det til en viss grad blir gjennomsnittstall.

I boniteringsboka føres først reduksjonen for grunnhet. For hver myr føres det som er bestemt for den — transport, rot og eventuelt kvalitet, slik at det bare er dybden som skrives for hvert figurnummer — eventuelt dybde og kvalitet.

Beregningene føres på det alminnelige skje-ma. Tallene føres inn i en bestemt orden, slik at det ikke er tvil om hva det gjelder. Når graden er regnet ut, kan skifteleggingen foregå like lett-vint som med annen jord.

I steden for m^3 kan en bruke ar à 1 m dybde. Dermed får en mindre tallmengde.

Det er med torv som med jord. Resultatet avhenger like meget av skifteplanen som av boniteringen. En part er ikke tjent med å få bare dårlig eller grunn myr, trass i all bonitering. Gjelder det myr på fjellet for lang tid framover, må en i skifteplanen ta hensyn til om det er en voksende myr eller en overmoden myr, særlig når den siste ligger i bakkehell, utsatt for overvann.

Veger, grøfter, tørkeplass, plass for torvhus, løypestrengfeste oppe og nede m. v. må bestemmes. Er det mange parter, kan det være vanskelig å få til et ideelt arrangement med avgrøftingen —

særlig på fjellet, hvor myrene kan ha betydelig hall. I flat myr i heimemark vil en derimot ofte få felles avløp som opparbeides i fellesskap, med en tilsynsmann som bl. a. skal passe på at avløpet blir stengt om høsten.

Legger en ut torvmyr som bruksrett på andre bruk, må rettighetens innhold være klart beskrevet. Det er forskjell på rett til å spa torv og rett til å utnytte torvmassen også ved maskinering og endelig til å ta både torv og mold. I alle tilfelle må det være bestemt og stå i forretningen hvor dypt matjordlag der skal være igjen på bunnen.

Med hensyn til om retten skal være stedsevarende eller tidsbegrenset skal en være oppmerksom på at det etter den lovgivning som er no, ikke er anledning til å få avløst tidsbegrensede bruksretter. Hvis en derfor ikke kan sette så kort tid som 10—15 eller høyst 20 år, bør en la bruksretten være stedsevarende. Da vil det være mulig å få den avløst, dersom forholdene i framtida tilsier det, og vedkommende vil heller ikke ha så stor interesse av å forsere utnyttelsen — noe som kan ha betydning, når jorda etterpå blir mindre skikket for kultur.

Når det deles torv i mark som framleis skal være felles, må en bestemme at partene ikke skal ha rett til å ta torv på eventuelle felter eller rester som ikke er delt. En kan gjerne skrive at overtredelse av forbudet skal være gjenstand for offentlig påtale. Det er ødelagt meget jord ved ulovlig torvspadning — for ikke å snakke om når de går løs på selve overflatetorvet. Det er ofte de små parter som gjør dette — eller er nødt til å gjøre det. Det henger sammen med den feilaktige måten brukene blir delt på. Det skrives at den fraskilte parsell skal ha rettigheter etter skylden. Får parsellen 1/20 part av skylden, skal bruket ha like meget eller rettere sagt like lite av torvet.

Så lenge torvet utnyttes i fellesskap bruker disse små parter meget mer enn sin andel. Ved utskiftningsbehandlingen blir de satt på plass. Det er ikke å undres over at utskiftningsfolka ofte blir betraktet som noe i liket med skarprettere.

*Til
Myrselskapets medlemmer.*

Det er for en tid siden sendt ut postanvisninger til alle årsbetalende medlemmer som ikke har ordnet sin medlemskontingent. En hel del har benyttet seg av dette og sendt inn kontingenten, men dessverre står det igjen mange enda. Vi vil henstille til medlemmene om å sende kontingenten snarest. Skriv tydelig navn og adr. på postanvisningen så misforståelser og feil unngåes.

BOTANISKE HOLDEPUNKTER VED PRAKTISK MYRBEDØMMELSE.

Av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid.

(Forts. fra hefte 2, 1943).

III. Viktige karaktertrekk hos en rekke myrplanter.

B. Ikke grasliknende planter.

Dette er mest tofrøbladete planter, men det er også tatt med noen enfrøbladete og et par karkryptogamer. Alle er flerårige. Følgende arter er med her:

- a. Av karkryptogamer: Myrsnelle og dvergjamne.
- b. Av enfrøbladete: Sivblom, rome og bjønnbrodd.
- c. Av rosefamilien: Molte, myrhatt, tepperot og mjøduert.
- d. Av forskjellige myr- og sumpplanter: Jåblom, soldogg, myrfiol, bukkeblad, sumphaukeskjegg og myrklegg.
- e. Av lyngvekster: Røsslyng, klokkelyng, kvitlyng, blåbær, tyttebær, blokkebær, tranebær, finnmarkspors og krekling.
- f. Av busker: Pors, krypvier, lappvier og dvergbjørk.

Som en ser har vi måttet begrense oss til de vanligste myrplanter, og for de planter som er mest alminnelige og best kjent er det bare gitt en ganske kort beskrivelse. Omtale av de forskjellige treslag som vokser på myr har vi ansett som overflødig.

a. Karkryptogamer.

1. Myrsnelle (*Equisetum palustre*). Fig. 44. Snellefamilien. 30 cm høy. Glinsende, svart jordstengel. Stengelen har en frisk og grønn farge og er omtrent 6-kantet. Den kan være ugreinete, men har oftest kranstille greiner som er ulike lange, og som ikke er meget tynnere enn stengelen. På greinene er nederste ledd bare halvt så langt som den tannkranse på stengelen som det går ut fra (se detaljtegningen i nat. st.). — Myrer og torvgrunn. Nokså vanlig i hele landet. Går langt opp på fjellet. Kravfull.

2. Dvergjamne (*Selaginella selaginoides*). Fig. 45. Dvergjamnefamilien. 5 cm høy, glatt, myk, gulgrønn plante. Små, avlange blad med kvasse tenner i kanten. Trådfine, krypende stengler med opprette greiner som i toppen har aks med sporehus. Aksene er tykkere enn stengelen ellers og har større og mer sprikende blad. — Fuktige steder på kalkholdig grunn i skog og på mosegrodd bakke, også på myr. På fjellet opp til 1500 m. Kravfull.

b. Enfrøbladete.

1. Sivblom (*Scheuchzeria palustris*). Fig. 46. Sivblomfamilien. 15 cm høy. Bleikt gulgrå jordstengel og stivt opprette blad som er trådformet. Ugreinete stengel med noen få gulgrønne blomster. Blom-

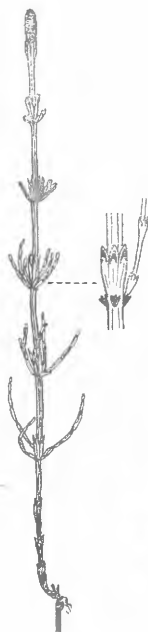

Fig. 44.
Myrsnelle.
1/2 st.

Fig. 45.
Dvergjamne.
1/2 st.

Fig. 46.
Sivblom.
1/2 st.

Fig. 47.
Rome.
1/2 st.

Fig. 48.
Bjønnbrodd.
1/2 st.

sterdekket består av 3-tallige kranser som hos sivene. Frukten deler seg i 3 (sjeldnere i 4—6) bleikgrønne belgekapsler som er omtrent 5 mm lange. — Våte hengemyrer nord til Lofoten. Tromsøysund. Nøysom.

2. Rome (*Narthécium ossifragum*). Fig. 47. Liljefamilien. 20 cm høg stengel med blomstene i klase i toppen. Blankt grønne blad som er 3—4 mm breie og som ser ut som en krum kniv. 6 spisse blomsterblad som er gule innvendig og grønne utvendig. Smalt avlang, rødgul kapsel. — Myr og lynghei på meget kalkfattig grunn i kyststrøk nord til Hillesøy i Troms. Mest vanlig på Vestlandet, på Østlandet ikke lenger opp enn til Nordmarka nord for Oslo. Lite kravfull til nøysom.

3. Bjønnbrodd (*Tofieldia palustris*). Fig. 48. Liljefamilien. 10 cm høg stengel, nederst med et enkelt, skjellformet blad. Tette rosetter med grågrønne, 2 mm breie blad med 3 nerver. Blomstene sitter sammen i et hode eller kort aks. 6 små, gulvite blomsterblad og bleikgrønn, rund kapsel. — Fuktig bakke og myr i fjellet, på Vestlandet og i Nord-Norge også i låglandet. Kravfull til middels kravfull.

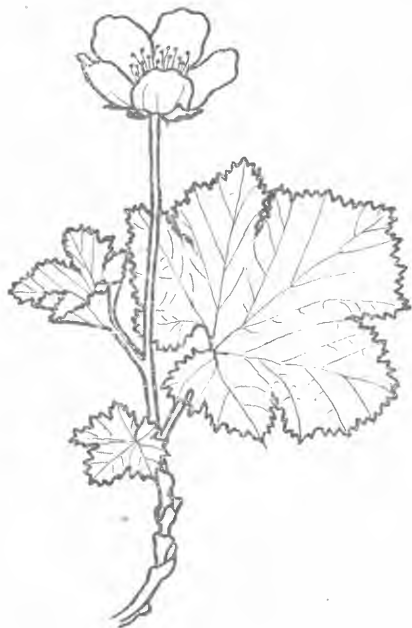

Fig. 49.
Molte.
Nat. st.

Fig. 50.
Tepperot.
Nat. st.

c. Rosefamilien.

1. Molte (*Rubus chamaemorus*). Fig. 49. Lang jordstengel med langstilkede blad og tynne, opprette stengler med kortstilkede blad. Særskilte hanplanter og hunplanter. Kvit blomst og stor, rød, til slutt gul molte. — Myrer, vanlig i fjellet i hele landet, ofte også i låglandet. Nøysom.

2. Tepperot (*Potentilla erecta*). Fig. 50. Tykk, rødbrun jordstengel og tynne, veike stengler med sittende blad som er 3-koblet, men som har 2 store øreblad så det kan se ut som om de var 5-koblet. Blomsten har 4 gule kronblad som lett faller av, mens begerbladene blir sittende lenge på som et vissent hylster omkring smånøttene. — Vokser både på fuktigere og tørrere steder, helst på sur jord. Vanlig i hele landet. Lite kravfull.

3. Myrhatt (*Cómarum palústre*). Fig. 51. 30 cm hög. Krypene, mørkbrun jordstengel. Oppstigende stengel som er bogeformet ved grunnen og som øverst er dunhåret og kjertelhåret. Bladene med 2 eller 3 par finner, mørkgrønne på oversida, blygrå på undersida. 5 små ytre, og 5 store indre begerblad som er purpurrøde innvendig. Kronbladene er små og brunsvarte. Både beger- og kronblad blir sittende på inntil fruktene er modne. ---

Fig. 51.
Myrhatt.
1/2 st.

Fig. 52.
Mjødurtt.
1/2 st.

I myrer og på våte steder, av og til helt ute i vannet. Vanlig i hele landet, på fjellet opp til 1350 m. Kravfull til middels kravfull.

4. Mjødurtt (*Filipéndula ulmária*). Fig. 52. 80 cm hög, stiv stengel som brekker lett når den bøyes. Bladene er finnet med stor 3-fliket endefinne. Mellom de store finnene sitter det små dvergfinner. På undersida er bladene kvitfiltet. Stor blomsterstand med små, gulkvite 5-tallsblomster som lukter sterkt. — Ved bekker og på fuktig mark, fórer og skogmyrer. Vanlig i hele landet til langt opp på fjellet. Kravfull.

d. Forskjellige myr- og sumpplanter.

1. Jåblom (*Parnássia palústris*). Fig. 53. Sildrefamilien. Glatt, lysgrønn plante med hjerteformede blad som har en kvit

Fig. 53.
Jåblom.
1/2 st.

Fig. 54.
Soldogg.
1/2 st.

Fig. 55.
Myrfiol.
1/2 st.

Fig. 56.
Bukkeblad.
1/2 st.

prikk i spissen. 20 cm høg stengel. Langstilkede blad ved grunnen og et sittende blad på stengelen. Stor skålformet blomst med kvite kronblad. — Grasmyrer på kalkholdig grunn. I hele landet, på fjellet til 1400 m. Meget kravfull.

2. Soldogg (*Drósera rotundifolia*). Fig. 54. Soldoggfamilien. Rosett med langstilkede blad. Bladplaten er en rund skive med lange kjertelhår. Bladløs stengel med kvite blomster og avlange kapsler. Ofte er hele planten sterkt rødfarget. — Vanlig på myr i hele landet. Nøysom.

3. Myrfiol (*Viola palustris*). Fig. 55. Fiolfamilien. Liten, spinkel plante med bleik, krypende jordstengel. Bladene er nyreformet, blankt lysgrønne og helt glatte. Enkelte langstilkede blomster fra jordstengelen. Kronbladene er gråfiolette eller rødfiolette, men kan også være nesten kvite. — Grasmyr og fuktig bakke, vanlig i hele landet. Middels kravfull.

4. Bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*). Fig. 56. Søterotfamilien. 25 cm høg, oppstigende, glatt stengel med langstilkede, 3-koblede blad fra den nedre delen. Grov, grønn jordstengel med skjellaktige blad. Traktformet krone med 5 fliker, rød utvendig, kvit og langt skjegghåret innvendig. — På myrer og ved tjern, ofte helt ute

Fig. 57.
Sumphaukeskjegg.
1/2 st.

Fig. 58.
Myrklegg.
1/2 st.

i vannet. Vanlig i hele landet, på fjellet opp til 1150 m. Middels kravfull.

5. *Sumphaukeskjegg* (*Crepis paludosa*). Fig. 57. Korgblomstrene. Gulblomstret plante som likner svevene, men som har korte ytre og jamnlange, svartlodne indre korgdekkblad. 50 cm høg stengel og tynne, glatte blad, de nedre minner om løvetannblad. Stengelbladene er sittende med hjerteformet grunn omkring stengelen, 3 cm breie korges i halvskjerm. — Fuktige steder, ofte i skogen, ved bekker og på skogmyrer. Vanlig i hele landet. Kravfull til middels kravfull.

6. *Myrklegg* (*Pedicularis palustris*). Fig. 58. Maskeblomstrene. 25 cm høg, oftest greinet stengel med visne blad ved grunnen. Bladene er finnet, de øvre er gjerne brunrøde. Stort, poseformet beger som er litt håret. Mørkrød krone med jamnlange, omtrent parallelle lepper. — Toårig plante på våt grasmyr. Vanlig nord til Troms, sjeldnere i Finnmark. Kravfull til middels kravfull.

e. Lyngvekster.

De lyngvekster som er nevnt her har vintergrønne blad, så nær som blåbær og blokkebær. Krekling hører til kreklingfamilien, alle de andre hører til lyngfamilien.

Fig. 59.
Røsslyng.
1/2 st.

Fig. 60.
Klokkelyng.
1/2 st.

Fig. 61.
Kvitlyng.
1/2 st.

Fig. 62.
Blåbær.
1/2 st.

Fig. 63.
Tyttebær.
1/2 st.

1. Røsslyng (*Calluna vulgaris*). Fig. 59. 30 cm hög lyng med små, smale, glatte blad som sitter tett sammen så de dekker kvistene. Det mest synlige i blomsten er de lysrøde begerbladene, kronbladene er meget mindre. — Myrer, lyngmark og skrinne steder. Vanlig i hele landet, på fjellet opp til 1350 m. Nøysom.

2. Klokkelyng eller poselyng (*Erica tetralix*). Fig. 60. 20 cm hög lyng med små, smale, kjertelhårede blad som sitter 4 i krans. Begerbladene er både kjertelhåret og dunhåret. Stor, rød, klokkeformet krone med trang åpning. — Myrer og lyngmark i kyststrøk nord til Vega i Nordland. Den går inn til Nordre Høland, Seljord, Øvre Sirdal, Odda, Voss, Innvik, Sunndal, Singsås og Frosta. Lite kravfull til nøysom.

3. Kvitlyng eller bladlyng (*Andromeda polifolia*). Fig. 61. 20 cm hög lyng med tykke, glatte blad, grønne på oversida, blåkvite på undersida. Blomsterstilken og begerflikene er lysrøde, kronen i begynnelsen bleikrød, til slutt kvit. — Myrer og våt lyngmark. Vanlig i hele landet. På fjellet opp til 1150 m. Lite kravfull.

4. Blåbær (*Vaccinium myrtillus*). Fig. 62. 30 cm hög lyng med grønne, kantede stengler og lysgrønne, sagtaggede blad som faller av om høsten. Grønnkvit og litt rødlig krone og mørkblått bær. — Lyngmark i skogen, sjeldnere på myr. Vanlig i hele landet, på fjellet til 1700 m. Middels til lite kravfull.

5. Tyttebær (*Vaccinium vitis-idaea*). Fig. 63. 10 cm hög lyng med tynne stengler og tykke, blanke blad som sitter på hele året. Bladene har nedbøyde kanter, tydelige sidenerver og små, mørke prikker på undersida. Kvit krone og rødt, surt bær. — Lyngmark, mest i furuskog, sjeldnere på myr. Vanlig i hele landet, på fjellet til 1800 m. Nøysom.

Fig. 64.
Blokkebær.
1/2 st.

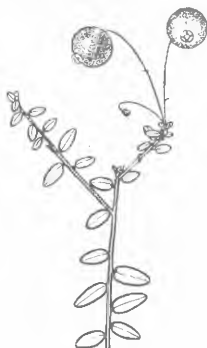

Fig. 65.
Tranebær.
1/2 st.

Fig. 66.
Finnmarkspors.
1/2 st.

Fig. 67.
Krekling.
1/2 st.

6. **Blokkebær**, kalles også *skinntrytte* og *mikkelsbær* (*Vaccinium uliginosum*). Fig. 64. 40 cm høg lyng med brune kvister og glatte, blågrønne blad som faller av om høsten. Kvit, klokkeformet krone og stort, lysblått bær. — Myrer og fuktige steder. Vanlig i hele landet, på fjellet opp til over 1700 m. Middels kravfull.

7. **Tranebær** (*Oxycoccus quadripetalus*). Fig. 65. Lang, krypende stengel, 1—2 mm tykk. Lodne årsskudd med 8—10 mm lange, blanke blad som er kvitgrå på undersida. Opprette, lodne blomsterstilk, ofte 2—3 sammen. 6—7 mm lange, lysrøde kronblad og 8—10 mm langt, rødt bær. — Myrer i hele landet. Nøysom. [Småtranebær (*Oxycoccus microcarpus*) har 0,5 mm tykk stengel, glatte årsskudd, 4 mm lange kronblad og 5—6 mm langt bær. Mest på fjellet og i Nord-Norge].

8. **Finnmarkspors** (*Ledum palustre*). Fig. 66. 60 cm høg, grov lyng med sterk aromatisk lukt. Smale blad med nedbøyde kanter, mørkgrønne og glatte på oversida, rustfiltet på undersida. Også årsskuddene og blomsterstilkene er rustbrunt filtet og kjertelhåret. Kvitte blomster i skjmer. Lyngrik mosemyr og furuskogmyr, men også på fastmark. Sjelden i Sør-Norge fra Østfold til Trysil, vanligere i Nord-Norge fra Nordreisa til Sør-Varanger. Lite kravfull til nøysom.

9. **Krekling** (*Empetrum nigrum*). Fig. 67. Krypende, lyngaktig dvergbusk med mørkbrune kvister og tykke, smale blad som sitter på om vinteren. Særskilte hanplanter og hunplanter. Hanblomsten har 3 rødbrune støvknapper som sitter på lange tråder. Blankt, svart bær som egentlig er en steinfrukt med flere steiner. — Lyngmark, rabber og myr i hele landet. Lite kravfull til nøysom.

f. Busker.

1. **Pors** (*Myrica gale*). Fig. 68. Porsfamilien. 50 cm høg busk med kjertler som lukter sterkt av harpiks. Mørke kvister og grågrønne blad med kileformet grunn. Hanaks og hunaks på hver sin

Fig. 68.
Pors.
Hunplante.
1/2 st.

Fig. 69.
Krypvier.
Hanplante.
1/2 st.

Fig. 70.
Lappvier.
Hunplante.
1/2 st.

Fig. 71.
Dvergbjørk.
1/2 st.

busk. Hanaksene er brune, hunaksene i førstningen rødbrune, men blir til slutt grønne. — Våt myr. Østlandet nord til Ytre Rendal, ellers utmed kysten nord til Bjarkøy. Middels kravfull.

2. Kryp vier (*Sálìx répens*). Fig. 69. Seljefamilien. Krypene eller noe opprett busk med glatte, brune kvister og glatte, lysbrune årsskudd som er omtrent 1 mm tykke. Bladene er oftest uten tenner, på oversida glatte og blankt grønne med opphøyde nerver, på undersida lodne av lange silkehår. Rakleskaftet med blad. Glatte, blankt rødbrune kapsler og lang, gul griffel. — Fuktige steder og beitemark. Østlandet nord til Trysil, Brandbu og Flesberg, ellers i kyststrøk til Selje, Vigra og Nord-Aukra på Møre. Middels kravfull.

3. Lapp vier (*Sálìx lappónum*). Fig. 70. Seljefamilien. Meterhøg busk med opprette kvister og myke, grågrønne blad uten tenner, men med nedbøyd kant. Oversida har nedsenket nervenett, undersida er sølvgrå av krusede hår. Raklene kommer før bladene. Kvitlodne kapsler med lang griffel. — Vanlig i fjellet i hele landet, dessuten ofte på myr i låglandet. Middels til lite kravfull.

4. Dvergbjørk (*Bétula nana*). Fig. 71. Bjørkefamilien. Krypene eller noe opprett busk med mørke kvister og runde blad, omtrent 1 cm breie. Dekkskjellet har 3 jambreie, opprette fliker, og nøttene har smal hinnekant. — Vanlig i fjellet, men også ofte på myrer i låglandet. Lite kravfull, men vokser for øvrig både på noe bedre og på dårligere myrtyper.

Forts.

LOVER

FOR

DET NORSKE MYRSELSKAP

VEDTATT DEN 11. FEBRUAR 1905 MED FORANDRINGER

DEN 10. MARS 1921 OG 30. MARS 1943.

§ 1. Selskapets navn og sete.

Selskapets navn er «*Det norske myrselskap*». Dets sete (verneting) er i Oslo.

§ 2. Selskapets formål.

Selskapets formål er å virke for tilgodegjørelsen av våre myrer, såvel ved oppdyrking som ved utnyttelse i industriell og teknisk henseende.

Dette formål søkes nådd ved å spre kunnskap om myrenes utnyttelse gjennom skrifter, foredrag og møter. Selskapet vil dessuten arbeide for:

- a) å få våre myrstrekninger undersøkt,
- b) å få prøvestasjoner anlagt,
- c) å lette adgangen til kunstige gjødsel- og foredlingsstoffer,
- d) å fremme de best mulig transportforhold samt
- e) å oppmuntre til nyttiggjørelse av våre myrer ved premier når det har midler til det.

Selskapet vil søke samarbeid med staten, Det kgl. selskap for Norges vel, Det norske skogselskap og med stedlige myrforeninger.

§ 3. Pengemidler.

De nødvendige pengemidler søkes tilveiebrakt ved bidrag av selskapets medlemmer og underavdelinger, ved statsbidrag samt ved tilskudd fra andre institusjoner, legater og offentlige fonds o. s. v.

§ 4. Selskapets sammensetning.

Selskapet består av:

1. Direkte medlemmer som til selskapet enten har betalt minst kr. 50.00 en gang for alle, eller som årlig betaler minst kr. 5.00.
2. Æresmedlemmer og korresponderende medlemmer som kan opptas av årsmøtet etter enstemmig forslag fra styret.
3. Myrforeninger som til myrselskapet betaler et årlig bidrag av minst kr. 5.00.

Hvis ikke årspengene er innbetalt til selskapets kasserer innen 1. oktober, blir de å innkassere ved postoppkrav med tillegg av omkostninger. Utmeldelse av selskapet skjer skriftlig og gjelder fra årets utgang.

§ 5. Myrforeninger.

Myrforeninger som har sluttet seg til «*Det norske myrselskap*», forplikter seg til:

- a) etter evne å støtte selskapets virksomhet og særlig å yte selskapet sin bistand i det distrikt foreningen omfatter,

- b) å innsende til styret de opplysninger eller uttalelser dette måtte be om,
- c) å innsende til selskapet innen utgangen av januar måned beretning om sin virksomhet samt plan for kommende års arbeid.

§ 6. Kretser.

Myrforeninger som tilhører «Det norske myrselskap», kan slutte seg sammen i større kretser til varetagelse av særlige interesser. Kretsstyrets lover fastsettes av kretsen i overensstemmelse med selskapets, navnlig § 5. Til dekning av sine utgifter mottar kretsstyret årlig et bidrag av selskapet etter styrets bestemmelse.

Kretsstyret innsender årlig beretning til selskapets styre som omhandlet i § 5 c.

§ 7. Tillitsmenn.

Styret kan utnevne tillitsmenn i distrikter hvor dette anses ønskelig.

Tillitsmennene har etter styrets nærmere instruks å virke for dannelse av myrforeninger og å bistå myrselskapet i dets arbeid.

§ 8. Styret.

Sammensetning.

Selskapets virksomhet ledes av et styre bestående av 5 valgte medlemmer og administrerende direktør. Av disse må minst 1 være jordbruker og 1 tekniker. Valget skjer for 2 år ad gangen, således at det vekselvis uttrer 2 og 3 årlig, første gang 2 etter loddtrekning. Dessuten velges årlig 4 varamenn. — Uttredende medlemmer har rett til å unnslå seg for gjenvalg i så lang tid som de har fungert.

Blant styrets medlemmer velges formann og nestformann for 1 år ad gangen.

Alle forannevnte valg foretas av det representantskap som fungerer ved årsmøtets sammentreden.

Selskapet forpliktes ved formannens og direktørens felles underskrift.

Forretningsorden.

Styret fastsetter selv sin forretningsorden og sammentrer når og hvor det selv vil eller formannen bestemmer. Styret skal sammenkalles av formannen på begjæring av 2 av dets medlemmer senest 14 dager etterat slik begjæring er framsatt. Til gyldig beslutning fordres at minst 3 av styrets medlemmer er til stede. Ved stemmelikhet gjør formannens stemme utslaget.

G j ø r e m å l.

Styret har:

- a) å forvalte selskapets midler og søke dets formål fremmet på den måte som til enhver til anses tjenlig,
- b) å avgi til representantskapet og selskapets direkte medlemmer beretning om selskapets virksomhet i det sist forløpne år med utdrag av årets regnskap i revidert stand,

- c) å forelegge det representantskap som trer sammen i forbindelse med årsmøtet, forslag til budsjett og driftsplan for det følgende år,
- d) å ansette og avskjedige selskapets funksjonærer, bestemme deres lønn og lede deres virksomhet.

§ 9. Representantskapet.

Sammensetning.

Representantskapet sammensettes således:

1. De direkte medlemmer velger for 2 år ad gangen på årsmøtet ved personlig frammøte eller ved stemmesedler som innsendes til årsmøtet gjennom styret, 1 representant for hvert 50 av de på myrselskapets medlemsfortegnelse oppførte direkte medlemmer. Halvdelen av de valgte medlemmer uttrer hvert år.
2. Hver myrforening som tilhører selskapet og har minst 20 medlemmer, velger, når medlemstallet er mellom 20 og 50, 1 representant, og når tallet er over 50, 2 representanter. Hver krets velger også 1 representant.
3. Styrets medlemmer er medlemmer av representantskapet.

Forretningsorden.

Møte av representantskapet avholdes under ledelse av styrets formann i forbindelse med årsmøtet og kan også ellers sammenkalles med 14 dagers varsel når styret finner det nødvendig, eller det foreslås av minst 50 direkte medlemmer eller 5 myrforeninger.

Forat representantskapet skal være beslutningsdyktig må minst halvparten avgi møte. I tilfelle av stemmelikhet gjør formannens stemme utslaget.

Representantene kan stemme skriftlig. Konvoluttene, hvori stemmesedlene sendes inn, bør være merket «Stemmeseddel».

Gjøre mål.

Representantskapet har:

- a) å behandle styrets årsberetning og vedta driftsplan og budsjett for kommende år,
- b) å treffe beslutning angående godkjenning av det av styret framlagte regnskap og meddelelse av ansvarsfrihet for styret,
- c) å velge selskapets styre med varamenn og styrets formann og nestformann (§ 8),
- d) å velge revisor og fastsette dennes lønn,
- e) å treffe beslutning angående godkjenning av styrets ansettelse av selskapets funksjonærer og av den lønn styret har fastsatt for dem.

§ 10. Funksjonærer.

Selskapets lønnede funksjonærer, hvoriblant direktøren, ansettes med 3 måneders gjensidig oppsigelse av styret, som også kan oppsi dem. Styrets beslutning om slik oppsigelse må være enstemmig for straks å kunne tre i kraft. Beslutning om oppsigelse, fattet under

dissens innen styret, kan innankes for representantskapet. Fornøden instruks utferdiges av styret.

Selskapets direktør er medlem av styre og representantskap. Selskapets øvrige funksjonærer er ikke valgbare.

§ 11. Årsmøtet.

Årsmøte avholdes under ledelse av styrets formann til tid og sted som styret bestemmer. Innkallelse til årsmøtet skjer på hensiktsmessig måte med 1 måneds varsel. — Adgang til årsmøtet med stemme har selskapets direkte medlemmer og medlemmer av de foreninger som har sluttet seg til selskapet.

På årsmøtet søkes avholdt ett eller flere foredrag med diskusjon, hvori samtlige møtende har adgang til å delta.

Årsmøtet har:

- a) å motta styrets beretning for siste driftsår og forslag til driftsplan for kommende år,
- b) å velge representanter for de direkte medlemmer (§ 9),
- c) å velge æresmedlemmer og korresponderende medlemmer etter styrets innstilling (§ 4),
- d) å vedta lovforandringer,
- e) å behandle andre i innkallelsen angitte saker.

Alle beslutninger fattes med alminnelig stemmeflerhet medmindre disse lover annerledes bestemmer. I tilfelle av stemmelikhet er formannens stemme den avgjørende.

§ 12. Selskapets bistand og skrifter.

Selskapets medlemmer og underavdelinger får fri bistand av selskapets funksjonærer i den utstrekning som det måtte være anledning til. Enhver som mottar slik bistand skal dog skaffe funksjonæren fritt opphold under arbeidstiden og fri befordring fra eller til nærmeste arbeidssted, jernbane- eller skystasjon eller dampskipsanløpssted, dog ikke over 15 kilometer.

Selskapets medlemmer og myrforeningene får dets skrifter fritt tilsendt — de siste får 2 stykker.

§ 13. Lovforandringer og oppløsning.

Forandringer i disse lover kan bare skje på et årsmøte etter forslag som er framsatt for styret minst 3 måneder forut.

Til lovforandringer kreves 2/3 stemmeflerhet av de tilstedeværende medlemmer.

Forslag om selskapets oppløsning kan framsettes på ett årsmøte, men først vedtas på det neste, og beslutningen må være fattet med 2/3 stemmeflerhet av de tilstedeværende medlemmer.

Forslag om lovendringer og oppløsning skal sammen med styrets uttalelse i tide bringes til medlemmenes og myrforeningenes kunnskap.

Det årsmøte som treffer beslutning om selskapets oppløsning fastsetter med alminnelig stemmeflerhet reglene for dets likvidasjon og fordelingen av dets mulige beholdne midler.

PROFESSOR DR. EMIL KORSMO.

80 år 25. juni 1943.

Professor Emil Korsmo.

Enhver tid har sine oppgaver. Om oppgavene blir løst, og på hvilken måte de løses, avhenger i første rekke av dem som tar oppgavene opp, deres åndelige og legemlige utrustning, pågangsmot og viljekraft. Til en banebryter stilles det alltid større krav enn til en som kan gå etter linjer som er oppstukket av andre. Av banebryteren kreves det også begeistring og glød for saken, sterk nok til å overvinne den motgang han måtte møte på sin vei.

Vi minner i dag om en banebryter innen landbruksforskningen som har evnet å føre sin sak fram på en enestående måte. Mannen er professor dr. Emil Korsmo som den 25. juni fyller 80 år.

Det kunne vært av interesse i forbindelse med professor

Korsmos 80-årsdag å gi en detaljert omtale av hans livsverk, men vi må dessverre avstå fra det her. Bare en omtale av hans publikasjoner om ugrasspørsmål ville bli en svær artikkel. Vi vil likevel minne om standardverket «Ugras i nutidens jordbruk», en bok på ca. 700 sider som no er oversatt til en rekke fremmede språk. Videre er hans ugrasplansjeverk kjent over store deler av verden.

Det banebrytende arbeide professor Korsmo har nedlagt ved utforskningen av ugrasfloraen kan neppe vurderes høyt nok. Det var i anerkjennelse herav at Vitenskapsakademiet 3. mai i år tildelte ham Fridtjof Nansens pris for sine undersøkelser over ugrasets biologi, en velfortjent utmerkelse i tillegg til de mange tidligere.

Herr Korsmo har ved siden av sitt arbeide med ugrasforskningen også fått tid til å ofre andre sider av landbruket sin interesse. Han har således også viet Det norske myrselskap en del av sin arbeidskraft, særlig har myrinventeringen interessert ham sterkt. Han har siden 1929 vært varamann i selskapets styre. For øvrig er han innehaver av en hel rekke tillitsverv både av praktisk og vitenskapelig art.

Vi vil få lov å bringe professor Korsmo vår hjerteligste gratulasjon i anledning 80-årsdagen.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 4

August 1943

41. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

ÅRSMELDING FOR TRØNDELAG MYRSELSKAP FOR 1942.

39. arbeidsår.

Medlemstallet har i 1942 vært 38 årsbetalende og 18 livsvarige medlemmer, tilsammen 56.

Meddelelser fra Det norske myrselskap er som tidligere sendt medlemmene gratis.

Selskapet har i 1942 mottatt som bidrag kr. 1,800.00 av Det norske myrselskap. Fra 29 av de 92 herreder i Sør- og Nord-Trøndelag er mottatt kr. 745.00 og fra 4 spare- og forretningsbanker er mottatt kr. 165.00.

Styret benytter anledningen til å framkomme med sin forbindtlige takk for disse verdifulle bidrag som har muliggjort det arbeid som er utført i 1942.

Selskapets arbeide har også i 1942 vesentlig vært konsentrert om undersøkelse av brenntorvmyrer.

Sør-Trøndelag.

I Agdenes er undersøkt 5 brenntorvmyrer med tilsammen 599,000 m³ råtorv (1803,9 dekar). I 1941 ble 3 myrer undersøkt. I alt er det i Agdenes undersøkt 8 myrer (2408,7 dekar) med tilsammen 991,900 m³ råtorv. Hermed er de vesentligste brenntorvforekomster i dette herred undersøkt.

I Skau n er ved siden av oppmåling og bonitering av to dyringsfelter på tilsammen 1295 dekar også foretatt en befaring for å finne brenntorvmyrer innen herredet. Resultatet herav ble at det er få brenntorvmyrer, som alle ligger avsides og er av mindre god kvalitet. Det stikkes dog år om annet litt torv til eget bruk av enkelte gårdbrukere.

*Direktør
Haakon O. Christiansen*

I Bjugn påbegyntes undersøkelsen av brenntorvmyrer. Det er hittil undersøkt 3 myrer med tilsammen 551,900 m³ råtorv. Myrenes areal er 983,2 dekar. Arbeidet vil bli fortsatt i 1943.

Nord-Trøndelag.

I Otterøy herred er undersøkt 5 myrer med tilsammen 1,377,800 m³ råtorv av gjennomgående god kvalitet. Hermed er brenntorvundersøkelsen innen dette herred avsluttet.

En oversikt over resultatene herfra er inntatt i Meddelelsene nr. 3, 1943.

I Meråker er undersøkt en torvstrømyr, areal 47,8 dekar. Derav er 24,8 dekar med 54,560 m³ brukbar strøtorv. Kvaliteten er dog ikke førsteklasses. Vannoppsugingsevnen er øverst i myra 5,6, dypere nede 8,5. Askegehalten liten, 1,5—2 %.

I Kvam er foretatt befarings av et større bureisingsfelt. Dette arbeid vil bli fortsatt i 1943. Dessuten er undersøkt og kartlagt 2 mindre bureisingsfelter på i alt 406,6 dekar.

Undersøkelses- og oppmålingsarbeidet i 1942 er utført av Haakon Odd Christiansen og Tore Braadlie. De kjemiske analyser er utført av Statens landbrukskjemiske kontrollstasjon i Trondheim.

Selskapets styre har bestått av:

Formann: Direktør Haakon O. Christiansen, Trondheim.

Varaformann: Forsøksleder H. Hagerup, Mære.

Styremedlemmer: Landbrukssekretær Ingv. Grande, Trondheim.

» Alb. Eggen, Sunnan.

Assistent M. Waagø, Trondheim.

Ingeniør Adolf Moen, Trondheim.

Sekretær og kasserer: Bestyrer, landbrukskjemiker O. Braadlie, Trondheim.

Revisorer: Sekretær T. C. Buchholdt og kjøpmann Simon Engen, Trondheim.

Representanter til Det norske Myrselskap: Landbrukskjemiker O. Braadlie, Trondheim, og oppmålingsfullmektig Th. Løvlie, Sandvika.

Inntekt. Regnskapsutdrag for Trøndelag Myrselskap 1942. Utgift.

Beholdning fra forrige år	kr. 1,056.27	Kontorutgifter, årsmøte etc.	kr. 218.40
Bidrag fra Det norske myrselskap....	» 1,800.00	Kontingent til Det norske myrselskap »	121.00
Bidrag fra herredstyret	» 745.00	Utgifter til oppmåling »	2,472.47
Bidrag fra banker..	» 165.00	Kassabeholdning ..	» 2,292.48
Mottatt for oppmåling	» 1,133.50		
Medlemskontingent..	» 176.25		
Innvunne renter....	» 28.33		
	<u>kr. 5,104.35</u>		<u>kr. 5,104.35</u>

1943. An saldo fra forrige år kr. 2,292.48.

Trondheim $\frac{1. januar}{6. april}$ 1943.

O. Braadlie (sign.),
kasserer.

Regnskapet revidert.
T. C. Buchholdt (sign) Simon Engen (sign.),
revisorer.

Årsmøte

i Trøndelag Myrselskap holdtes onsdag 14. april under ledelse av formannen, direktør Haakon O. Christiansen.

Årsmelding og regnskap for 1942 referertes og godkjentes.

Fra styret forelå utarbeidet forslag til forandringer i selskapets lover. Dette ble behandlet og lovene endelig vedtatt.

Valg: Som formann gjenvalgte direktør Haakon O. Christiansen, Trondheim, som varaformann forsøksleder H. Hagerup, Mære, og som styremedlemmer landbrukssekretærene Ingv. Grande, Trondheim, og Alb. Eggen, Sunnan. Gjenstående styremedlemmer fra i fjor er pensjonist M. Waagø og ingeniør Adolf Moen, Trondheim.

Varamenn til styret: Sokneprest O. Røkke, Grong, ingeniør Ole Olsen, Sakshaug, landbrukskjemiker O. Braadlie, ingeniør J. Minsaas, ingeniør Kr. Refsaas og kjøpmann Simon Engen, Trondheim.

Som revisorer gjenvalgte kjøpmann Simon Engen og sekretær T. C. Buchholdt med fabrikkieier Chr. Chistiansen som varamann.

Som representanter til Det norske myrselskap gjenvalgtes landbrukskjemiker O. Braa dlie og oppmålingsfullmektig Th. Lø vlie, Bærum.

Som selskapets sekretær og kasserer gjenvalgtes landbrukskjemiker O. Braa dlie, Trondheim.

TORV MOT TELE.

En kort orientering om jernbanens teleproblem.

Av fg. baneinspektør H. Fleischer, Nesbyen.

Telen er kommet svært i skuddet i de siste 10 år. Den utforskes og behandles både her og i andre land innen skog- og landbruk, veg- og jernbanevesen og i Det norske myrselskaps tidsskrift.

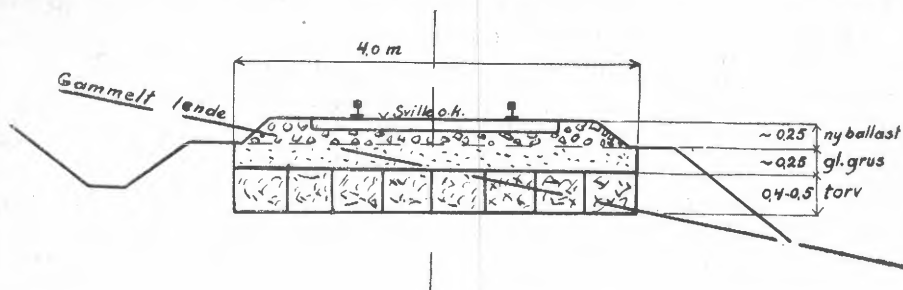
Telen og jernbanen.

Jernbanenettet er et av de felter hvor de skadelige følger av telen er mest merkbare, både teknisk og økonomisk. Telekulene i linjen om vinteren og teleløsningen om våren hindrer oss i å øke farten og i å bruke bedre festemåter for skinnene og fører med seg sterkere slit, altså dyrere vedlikehold på ballast, sviller, skinner og tog. Bare ved Norges Statsbaner (NSB) er de årlige vedlikeholdsutgifter på grunn av telen anslått til 1½ million kroner.

For å bli fri disse skadelige virkninger må linjen isoleres mot telen. De linjestrekninger hvor grunnen er så dårlig at en må isolere mot tele for å få en rolig skinnegang, er ved NSB anslått til 300 km, om lag 10 % av linjenettets lengde, når Nordlands- og Sørlandsbanen holdes utenfor. Med en utgift til isolering på kr. 50.00 pr. meter linje ville det altså kreves 15 millioner kroner for å bli kvitt telehivingen. Et svært beløp å se til, men en utgift som ville gi gode renter og spare samfunnet for mange unyttige arbeidstimer år om annet, timer som no går med til å bøte det som telen ødelegger. Viktigere er det allikevel at en slik strekning ikke kan bli førsteklasses jernbane før dette arbeid er gjort.

Isoleringsmåter.

Det er i tidens løp brukt mange måter og midler til å isolere linjen mot telehivingen. Mest anvendt har stein og grus vært, til dels beskyttet av myrortov under og på sidene. For baner i drift synes utskifting av den dårlige grunn med torvbunter (torvstrømmer) i dag å være den beste metode og den eneste som lar seg gjennomføre i stor stil med de rimeligste omkostninger og de minste trafikkhindringer.

Til å begynne med var det torvens dårlige varmeledningsevne som gjorde at den ble foreslått til isolering av telefarlig grunn ved siden av den egenskap at den oppbløtte masse ikke kan trenge inn i og ødelegge den under teleløsningen. Etterat en ble klar over at tele går langsommere ned i rå grunn enn i tørr på grunn av de store kuldemengder som bindes når vann skal fryses til is, ble det torvens evne til å holde på væte, uten selv å bli telehivende, som gjorde at torvbunter kom i første rekke som utskiftingsmateriale. Men da må torvbuntene være rå. Det ble derfor foreskrevet en minstevekt pr. bunt bortimot den dobbelte av den som er vanlig ved tørt torvstrø. Dette var jo bare en fordel for tilvirkerne og førte til en lavere pris på torvbunter til dette bruk.

Ovenfor er i målestokk 1/75 vist et tverrsnitt av skinnegangen som ofte brukes ved utskifting ved driftsbanene. Trykk og ristning fra tog overføres gjennom skinner, sviller og ballast til isoleringen, som beskytter den dårlige grunn både mot last og kulde.

Arbeidsmåten.

Arbeidet går som oftest fram på den måte at en først spar grusballasten til den ene side og den dårlige masse til den andre, så det blir et trau med loddrette sider, 4,0 m bredt og 0,9—1,0 m dypt. Torvbuntene legges så side om side fra ytterveggene mot midten med langsiden i linjens retning, slik at de to midterste bunter til slutt presses ned på plass, så buntene spennes inne av trauets sider. Så blir den gamle grus lempet på igjen. Oppa den legges ny ballast, så den fulle ballasttykkelse blir minst $\frac{1}{2}$ m. Den utskiftede masse lastes om nødvendig på tralie eller jernbanevogn og tipper på sted hvor det er bruk for den.

Hvis torvbuntene er dårlige, trauet for bredt eller ballasten for tynn, vil skinnegangen etter hvert kjøres ned og må løftes med mer ballast inntil den kommer til ro. Dette er et så trafikkhindrende og kostbart etterarbeid at det for enhver pris må unngås. Arbeidet utføres av lag på 6—48, helst 24 mann, da en regner med at 1 mann greier 1 m i skiftet, og en gjerne vil ta to 12-meters skinnelengder i hvert skift.

Forat arbeidet skal gå planmessig og økonomisk er det nødvendig at torvbuntene kommer fram til arbeidsplassen til den tid da de trenges. Videre at de er seige og sterke, så de ikke går i stykker på veg fra jernbanevogn til traue. Samtidig skal de være så rå som det er praktisk mulig, når hensyn tas til at de heller ikke må være for tunge å håndtere. Tykkelsen på buntene har vært forskjellig fra de vanlige 50 cm ned til 30 cm. Når en regner med at torven vil bli kjørt litt sammen i årenes løp, tyder både forsøk og praksis på at de ikke bør være under 40 cm i mildere og 50 cm i kaldere strøk. Vekten har for de første vært satt til 60—80 kg, for de siste til 80—100 kg.

Forsøk og planer.

Mens vi venter på at det atter skal bli torvbunter å få til vårt bruk, må tiden nyttas til vitenskapelige forsøk, undersøkelser på arbeidsfeltet og planlegging av det nødvendige samarbeid.

Forsøk ved Norges Tekniske Høgskole (NTH) bør snarest settes i gang med støtte av NSB og Myrselskapet, som kan skaffe det nødvendige forsøksmateriale. Fra sine tidligere fryseforsøk med stein, grus, myr, trekull, kullstubb og kombinasjoner av disse (se Medd. fra Vegdirektøren, særtrykk nr. 623 og Medd. fra NSB nr. 3, 1942) har forsøksingeniørene ved NTH de beste forutsetninger for å komme til verdifulle resultatene på forholdsvis kort tid, når de bare får de nødvendige midler til rådighet. Forsøkene bør utføres i «full målestokk»: 4 × 4 m og utstyres med torvbunter av forskjellig opprinnelse, tykkelse, vanninnhold og fasthet, med ballast av pukk og grus og endelig sviller, skinner og last, utsatt for vibrasjon i likhet med toglasten.

Jernbanedistriktene må fortsette med sine telemålinger og grunnundersøkelser for å få sine planer i orden og innsendt til generaldirektøren. Produsentene må ved sine undersøkelser bringe på det rene om betingelsene for en kontraktmessig masselevering er til stede eller hva som må gjøres for å skape slike betingelser.

Tenker vi oss inntil videre at de i innledningen nevnte tall viser seg å holde stikk, og at arbeidet skal utføres på 10 år, vil dette si at det må skiftes ut 30 km pr. år, derav i østlandsnettet om lag 20 km. Det krever en årlig torvbuntlevering på 240,000 bunter, derav fra østlandsmyrene 130,000 bunter. Kan torvstrøfabrikantene garantere en slik leveranse? Hvis ikke, bør arbeidet fordeles på flere år.

Finansene.

For NSB gjelder det først og fremst å undersøke om det er mulig å finne fram til en finansieringsmåte som kan sikre en planmessig gjennomføring av arbeidet: fonds eller faste (bundne) årlige bevilgninger i den utstrekning som er nødvendig for å kunne slutte

en langsiktig kontrakt med torvstrøfabrikantene. Arbeidet for å nå fram til en fast og langsiktig kontrakt bør støttes av alle interesserte parter, da utfallet av dette er avgjørende for hele foretagendet. Uten en slik langsiktig kontrakt vil produsentene, etter hva jeg har forstått, neppe kunne sette sine anlegg i stand til å levere slike mengder til rett tid og av riktig kvalitet. Uten en slik garanti kan heller ikke jernbanedistriktene gå i gang med masseutskifting i stor stil med planmessig og økonomisk arbeidsdrift.

Når det om en tid blir bruk for nye arbeidsmuligheter for ulært arbeidskraft, vil masseutskiftingen ved våre driftsbaner være særlig vel egnet:

1. fordi det siden vil spare NSB og dermed staten for store beløp til vedlikehold,
2. fordi det fjerner den viktigste hindring for en videre utvikling av våre baner og dermed for øking av kjørehastigheten,
3. fordi det nytter et norsk råstoff som finnes i større mengder enn nødvendig for de formål det hittil har vært brukt til,
4. fordi utgiftene fra først til sist vesentlig består av lønn til ulært arbeidskraft.

Arbeidsplanen.

Når finansieringen er ordnet, er veien fri til oppsetting av detaljert produksjons- og transportplan. Her gjelder det for begge parter at de har færrest mulig, helst bare en mann å holde seg til på hver side. En samkjøringssjef for levering og en for mottaking, som våker over at torven kommer fram på rette sted til rett til og av riktig kvalitet.

Kunne dette lykkes, ville jernbanens teleproblem løses i løpet av 10—15 år på en slik måte at det samtidig ville være til gagn for en norsk næringsveg som ofte har kjempet en tung kamp for sitt liv.

Nesbyen i mars 1943.

PRISBESTEMMELSER FOR BRENNTORV.

1. Prisdirektoratets kunngjøring nr. 474 av 10. juni 1943.

I medhold av anordning om prisregulering av 12. september 1940 fastsettes hermed følgende prisbestemmelser for brenntorv:

§ 1.

Priser ved salg fra produsent.

Ved salg av brenntorv fra produsent må det ikke tas eller kreves høyere priser enn her fastsatt:

For maskintorv:

Kr. 21.00	pr. m ³	for torv med inntil	30 %	vann.
» 19.50	»	»	30—35 %	»
» 18.00	»	»	35—40 %	»

For stikkertorv:

Kr. 14.00	pr. m ³	for torv med inntil	30 %	vann.
» 13.00	»	»	30—35 %	»
» 12.00	»	»	35—40 %	»

Disse priser gjelder for alminnelig god brenntorv. For torv av dårligere kvalitet skal det gjøres rimelig fradrag i prisene.

Ved salg som det skal svares omsetningsavgift av til staten, kan det tas priser som ligger inntil $\frac{1}{10}$ høyere enn de som ovenfor er fastsatt.

§ 2.

Leveringsvilkår.

De priser som er fastsatt i § 1 gjelder opplastet jernbane eller dampskip.

Dersom produsenten leverer torven tilkjørt forbruker, kan han regne de priser som er satt i § 1 for torven opplastet på kjøretøy på bilveg eller i båt. I tillegg til denne pris kan han regne rimelig vederlag for transporten til forbruker. Kontrollnemnda på forbrukerens sted kan treffe nærmere bestemmelse om tilleggets størrelse.

§ 3.

Videresalgpriser.

Uten å ha fått kontrollnemndas godkjenning som forhandler av brenntorv må ingen ta høyere priser for brenntorv enn fastsatt for salg fra produsent. Kontrollnemndas godkjenning gjelder bare for salg til forbrukere i kommunen.

Dersom kontrollnemnda godkjenner forhandlere av brenntorv, skal nemnda samtidig fastsette priser og leveringsvilkår for salg fra forhandler. Prisene skal fastsettes på grunnlag av maksimalprisene for salg fra produsent med tillegg av gjennomsnittlige transportutgifter samt bruttofortjeneste til dekning av andre omkostninger og rimelig nettofortjeneste og omsetningsavgift. Kontrollnemnda kan gi bestemmelser om utjevning av forskjellen i transportutgifter hos de forskjellige forhandlere.

Kontrollnemndene skal snarest mulig sende melding til Prisdirektoratet og fylkesmannen om de vedtak de treffer etter § 2 og om pris- og omsetningsregulering etter § 3. Meldingen skal være ledsaget av utførlig redegjøring for grunnlaget for vedtaket.

Prisdirektoratet og fylkesmennene kan når som helst endre eller oppheve ethvert vedtak som en kontrollnemnd har gjort etter bestemmelsen i denne kunngjøring.

§ 4.

Salgsformidling.

Provisjon for formidling av salg av brenntorv kan ikke regnes i tillegg til de fastsatte maksimalpriser.

§ 5.

Unntak.

Fylkesmennene kan for sine distrikter gjøre de endringer i bestemmelsene i denne kunngjøring som de anser nødvendige av hensyn til de lokale forhold. De kan også gjøre unntak fra bestemmelsene.

Vedtak av en fylkesmann etter denne paragraf skal straks sendes inn til Prisdirektoratet med nødvendig begrunnelse. Direktoratet kan endre eller oppheve fylkesmannens vedtak.

§ 6.

Ikrafttreden.

Disse bestemmelser trer i kraft straks og avløser Prisdirektoratets kunngjøring nr. 120 av 21. mai 1941. De vedtak fylkesmenn og kontrollnemnder har truffet i medhold av kunngjøringen, skal fortsatt gjelde etter denne kunngjøring inntil de blir endret eller opphevet i medhold av den.

Overtredelse av de bestemmelser som er gitt i eller i medhold av denne kunngjøring kan medføre straff- og inndragningsansvar etter Justisdepartementets forordning av 28. januar 1942 om straff og inndragning ved prisovertrædelser.

2. Merknader til kunngjøringen.

Ved de nye prisbestemmelser for brenntorv er det foretatt en forhøyelse av kr. 3.00 pr. m³ både for maskintorv og stikktorv. Denne forhøyelse er dels gjennomført for å bringe torvprisene i samsvar med vedprisene som ble forhøyd i vår og dels for å gi kompensasjon for de økte produksjonsomkostninger.

De nye prisbestemmelser for brenntorv er for øvrig i det vesentlige uforandret fra de som har vært gjeldende i de to foregående sesonger. Paragraf 4 inneholder dog bestemmelse om forbud mot å beregne provisjon for formidling av salg av brenntorv i tillegg til de fastsatte maksimalpriser.

BOTANISKE HOLDEPUNKTER VED PRAKTISK MYRBEDØMMELSE.

Av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid.

(Forts. fra hefte 3, 1943).

III. Viktige karaktertrekk hos en rekke myrplanter.

C. Moser.

På myrene utgjør mosene en viktig del av planteveksten, ofte dominerer de helt. Når vi unntar slekten *Andreaea*, som ikke forekommer på myr, kan vi dele mosene i følgende tre hovedgrupper: *Levermoser*, *kvitmoser* (torvmoser) og *bladmoser*. Det er bare de to siste gruppene som er tatt med her. *Levermosene*, som mest vokser inne mellom de andre mosene, og som ikke gjør meget av seg på myrene, er utelatt.

a. *Kvitmoser* (*Sphagnum*).

En kvitmose består av en stengel med kranstilte greiner. Den vokser et stykke i lengden hvert år og synker sammen i den nedre enden. Veksten er ubegrenset, en plante kan leve i tusen år dersom vekstpunktet i stengeltoppen ikke blir ødelagt. Sporehusene på kvitmosene sitter i toppen av stengelen. Disse spiller imidlertid en underordnet rolle ved bestemmelsen.

Av kvitmoser finnes det her i landet omkring 50 arter. I denne oversikt må vi nøye oss med å ta med noen av de viktigste. Det er bare de færreste kvitmoser som kan bestemmes helt sikkert uten mikroskop. Bladformen ser en best med lupe, men cellenes form og stilling i bladene må en ha mikroskop for å se. Det samme gjelder porene.

Kvitmosene har to slags blad, stengelblad med brei basis og oftest løst cellevev, og greinblad med smal basis og tett cellevev. Bladene består av et enkelt cellelag. Skjærer vi et tverrsnitt av et greinblad, får vi en enkelt cellerekke. Annenhver celle i rekken er tom og gjennomsiktig, de kalles *hyalinceller*. Annenhver celle er levende og er fylt med klorofyllkorn, disse celler kaller vi *klorofyllceller*.

Hyalincellene har porer i veggen og kan suge til seg meget vann når de er tomme. Innvendig er de stivet opp med ringformede lister som er tynne plater med et hull i midten. Disse listene holder cellene utspilt når de er tomme. Det er mest i greinbladene at det er styrkelister i hyalincellene, sett fra bladflaten ser det ut som tverrfibrer, og vi sier derfor at bladene er fibrøse. Stengelbladene er ofte uten styrkelister. Porene i hyalincellenes vegg veksler sterkt, det kan være mange på den utvendige siden av bladet og få inn-

Fig. 72.
Sphagnum magellanicum.
Nat. st.

Fig. 73.
Sphagnum papillosum.
Nat. st.

vendig, men ofte er det omvendt. Porenes form, stilling og antall er noen av de viktigste kjennemerkene for artene.

Klorofyllcellene er mindre enn hyalincellene. De kan ha elliptisk tverrsnitt og sitte inneklemt mellom hyalincellene, men oftest har de trekantet tverrsnitt og sitter nærmest den innvendige eller den utvendige siden av bladet.

I denne korte oversikt er ikke inndelingen i grupper tatt med, men for hver art er angitt gruppen den hører til.

1. *Sphagnum magellanicum*, ofte kalt *S. médium*. Fig. 72. Cymbifóliagruppen. Oftest rødfarget, men kan ha grønne blad når den vokser i skygge. Det er ingen av de andre grove kvitmosene som er røde. Et av de viktigste kjennemerker for cymbifóliagruppen er at barkcellene på stengelen og greinene har spirallister. Store, breie, butte greinblad som minner om en båt. Klorofyllcellene har smalt elliptisk tverrsnitt, de er meget små og sitter inneklemt mellom hyalincellene. Vokser i flate tuer på middels fuktig myr, oftest på mosemyrer. Vanlig nord til Troms. — Nøysom.

2. *Sphagnum papillosum*. Fig. 73. Cymbifóliagruppen. Har oftest en skitten gulbrun eller grønnlig farge. Grå stengel, ofte mørk, men aldri rød. Barkcellene på stengelen har spirallister. Store, butte, båtformede greinblad. Klorofyllcellene har trekantet eller breitt elliptisk tverrsnitt og er trengt innover omt den innvendige siden av bladet. Vegg mellom klorofyllcellene og hyalincellene er papilløs på den siden som vender inn i hyalincellen. Vokser oftest i min-

Fig. 74.
S. acutifolium.
Nat. st.

Fig. 75.
S. fuscum.
Nat. st.

Fig. 76
S. rubellum.
Nat. st.

Fig. 77.
S. Warnstorfii.
Nat. st.

dre tuer på nokså våte steder. Vanlig i hele landet til høgt opp på fjellet. — Nøysom.

3. *Sphagnum acutifolium*. Fig. 74. Acutifoliagruppen. Oftest lysrød, men kan også være grønn eller gulaktig. Stengelbladene ofttest 1,3 mm lange, de er spisse og fibrøse i den øvre delen. Greinbladene er smale og spisse, det er derfor den heter acutifolium. Hyalincellene har to rekker elliptiske porer på den utvendige siden av bladet. Klorofyllcellene har trekantet tverrsnitt og er trengt innover mot den innvendige siden av bladet. Vokser i tette tuer i skog og på tørrere steder på myr, ofte i store masser. Vanlig i hele landet til høgt opp på fjellet. — Lite kravfull til nøysom.

4. *Sphagnum fuscum*. Fig. 75. Acutifoliagruppen. Lett å kjenne på den lyst rustbrune fargen. Stengelbladene ofttest 1 mm lange, breie opp til nær toppen og uten fibrer. Greinbladene som hos *S. acutifolium*. Spinkle planter i tette tuer som ofte ser ut som små såter. Vokser på tørrere steder på myrene der det ikke står vann i lengere tid. Vanlig i hele landet. Det er *S. fuscum* og *S. acutifolium* som danner det beste torvstrø. — Nøysom.

5. *Sphagnum rubellum*. Fig. 76. Acutifoliigruppen. Rød eller rødspraglet med tynne stengler og uregelmessige greiner som ikke sitter så tett som hos *S. acutifolium*. 1 mm lange stengelblad med halvsirkelformet topp. Hyalincellene er oftest uten fibrer, men er gjerne delt i to eller flere deler med skrått stilte vegger. Greinbladene som hos *S. acutifolium*. Vokser oftest innimellom andre kvitmoser på nokså våte steder på myrene. Vanlig i hele landet. — Nøysom.

6. *Sphagnum Warnstorfii*. Fig. 77. Acutifoliigruppen. Mørkrød, men kan også være grønn. Regelmessige, jamlange greiner med bladene i fem tydelige rekker. Stengelbladene som hos *S. fuscum*. Kjennes best på greinbladene, som i den øvre delen utvendig har en hel del ørsmå porer med tykke vegger. På middels fuktig myr i hele landet, mest vanlig på fjellmyrene. — Kravfull til middels kravfull.

7. *Sphagnum Girgensóhnii*. Fig. 78. Acutifoliigruppen. Er alltid grønn eller gulgrønn. Toppen danner ofte en stjerne med fem spisser. Stengelbarkcellene har en stor pore utvendig. Stengelbladene er rektangulære, 1 mm lange og 0,8 mm breie. Kjennes best på den tverre og litt frynsede stengelbladtuppen. Greinblad som hos *S. acutifolium*. Vokser i flate tuer i barskog og på tørrere steder på myrene. Vanlig i hele landet. — Middels til lite kravfull.

8. *Sphagnum cuspidatum*. Fig. 79. Cuspidatagruppen. Foruten den egentlige *Sphagnum cuspidatum* har vi i denne gruppen flere nærstående arter, særlig *S. amblyphyllum* og *S. angustifolium*. De er grønne eller brungrønne, aldri røde. Stengelbladene er lange, spisse og fibrøse øverst hos *S. cuspidatum*, korte og uten fibrer hos *S. amblyphyllum* og *S. angustifolium*. Greinbladene har få porer. Hos *S. cuspidatum* er de lange; men smalere enn hos de fleste andre kvitmoser. *S. amblyphyllum* og *S. angustifolium* har små greinblad. Klorofyllcellene har breitt trekantet tverrsnitt og er trent utover mot den utvendige siden av bladet. Vokser på våte steder på myrene, ofte helt ute i vannet. *S. amblyphyllum* og *S. angustifolium* er vanligere enn *S. cuspidatum*. — Lite kravfull til nøysom.

9. *Sphagnum recurvum*. Fig. 80. Cuspidatagruppen. Oftest brun eller brungrønn, sjeldnere mer grønn. Kjennes best på stengelbladene. De er uten fibrer og har form som en likesidet trekant med skarpe hjørner. Greinbladene som hos *S. cuspidatum*. Vokser på våte steder på myrene. — Lite kravfull.

10. *Sphagnum Lindbergii*. Fig. 81. Cuspidatagruppen. Mørkbrun eller mørkgrønn. Greinene er tykke og sitter gjerne tett sammen. Kjennes best på stengelbladene. De er breie i toppen og mer frynset og oppfliset enn hos de andre kvitmosene. Greinbladene er lange og smale og nesten uten porer. Klorofyllcellene som hos

Fig. 78. *S. Girgensóhnii*. Nat. st.
 Fig. 79. *S. cuspidatum*. Nat. st.
 Fig. 80. *S. recurvum*. Nat. st.
 Fig. 81. *S. Lindbergii*. Nat. st.

S. cuspidatum. Vanlig på våte steder på fjellmyrene i hele landet.
 — Lite kravfull til nøysom.

11. *Sphagnum squarrosum*. Fig. 82. Squarrósagruppen. Grønn eller gulgrønn. 1,6 mm lange stengelblad med helt åpent cellevev og uten fibrer. Den nedre delen av greinbladene har form som en rund skål, den øvre delen som et spisst utbøyd nebb. Greinbladene er over 2 mm lange og har mange porer på begge sidene. Stengelen er stiv, og plantene står ofte enkeltvis eller i små klynger. Fuktige, helst skyggefulle steder, mest i lauvskog og langs myrkanter. Vanlig i hele landet. — Middels kravfull.

12. *Sphagnum teres*. Fig. 83. Squarrósagruppen. Skittent brungrønn eller gulbrun. Stengelbladene som hos *S. squarrosum*, men bare 1,3 mm lange. Greinbladene inntil 1,6 mm lange og oftest uten utbøyd spiss. Vanlig på fuktige grasmyrer i hele landet. — Kravfull.

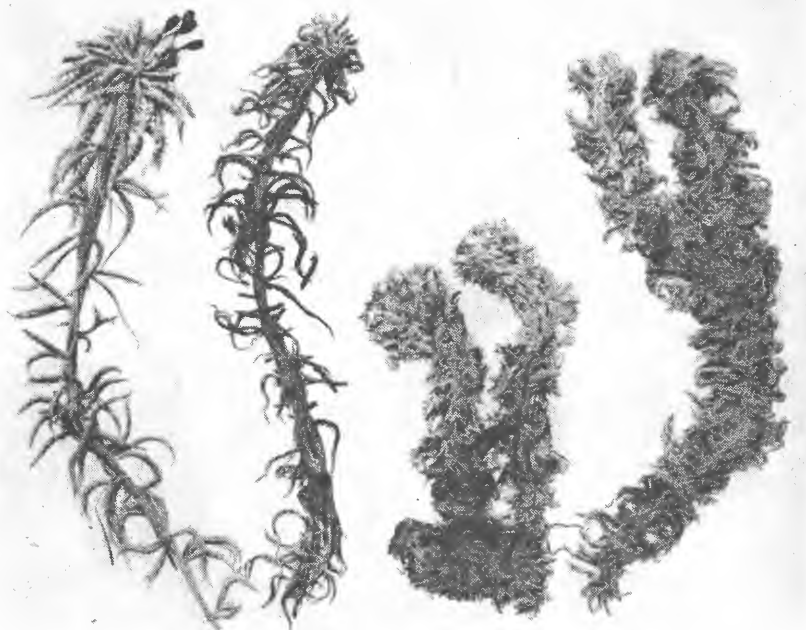

Fig. 82.
S. squarrosum.
Nat. st.

Fig. 83.
S. teres.
Nat. st.

Fig. 84.
S. compactum.
Nat. st.

Fig. 85.
S. subsecundum.
Nat. st.

13. *Sphagnum compactum*. Fig. 84. Rigidagruppen. Mørkbrun eller gulbrun. 0,5 mm lange stengelblad med brei, frynset topp. Greinbladene er store, breie og butte og minner om bladene hos *S. Papillósum*. Kjennes best på klorofyllcellene, som er meget små og sitter midt inne mellom hyalincellene. Skiller seg ellers fra cymbifóliagruppen ved å mangle spirallister i barkcellene på stengelen og greinene. Vokser i tette, faste tuer. Greinene er så tykke og korte at tuene smuldrer opp når en graver dem opp. Mest vanlig på fjellet, men vokser også på tørre steder på myrene i låglandet. — Lite kravfull til nøysom.

14. *Sphagnum subsecundum*. Fig. 85. Subsecúndagruppen. Gulbrun eller brungrønn. Spinkle stengler med krøkte eller vridde greiner. Stengelbarken med bare ett cellelag, de andre kvitmosene har oftest flere lag celler i stengelbarken. Stengelbladene er oftest 0,8 mm lange, tungeformet og uten fibrer. Greinbladene er oftest 1,3 mm lange, toppen er vridd ut til den ene siden. På den utvendige siden av bladet har hyalincellene to rekker små porer som ser ut som perlesnorer. På middels fuktige grasmyrer sammen med andre moser. Vanlig i hele landet. — Kravfull.

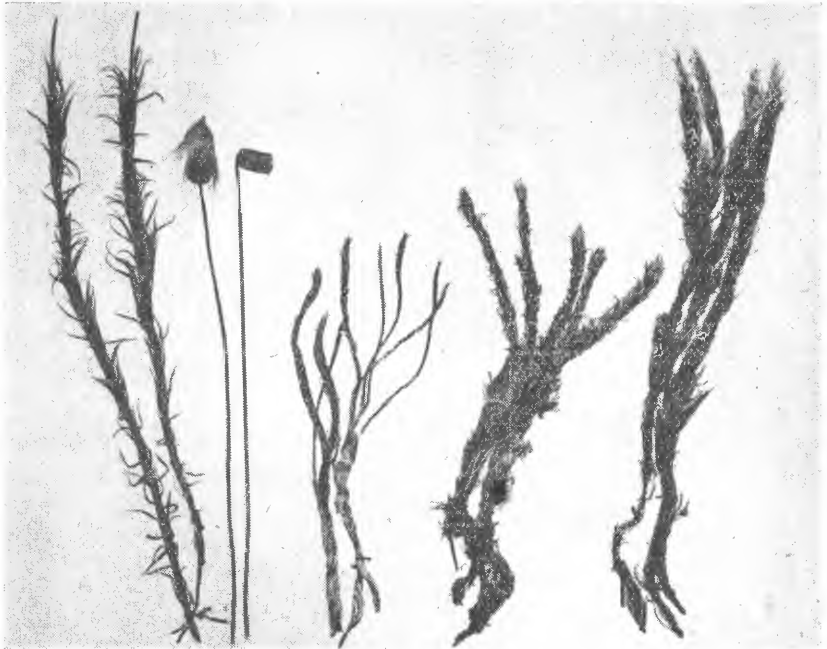

Fig. 86.
Polytrichum
commune.
Nat. st.

Fig. 87.
Polytrichum
strictum.
Nat. st.

Fig. 88.
Aulacómnium
palustre.
Nat. st.

Fig. 89.
Dicranum
Bergéri.
Nat. st.

b. Bladmoser (Bryales).

Stengelen har blad og kan være ugreinet eller greinet. Greinene er aldri kransstilte, slik som hos kvitmosene. Sporehuset (kapselen) sitter på en lang stilk.

Vi har her bare tatt med noen utvalgte typer av vanlige bladmoser som vokser på myr. Flere av dem (nr. 8—15) hører til de greinmoser som i eldre tid ble regnet til slekten Hypnum.

1. *Polytrichum commune* (bjørnemose). Fig. 86. Bjørnemosefamilien. Grove, stive stengler med stive, spisse, taggede blad som minner om einernåler. Fargen er mørkgrønn. Det fins flere nærstående arter som skilles ved mikroskopiske kjennemerker. I skogen og oftest i kanten av myrene. Vanlig i hele landet. — Midtels til lite kravfull.

2. *Polytrichum strictum*. Fig. 87. Bjørnemosefamilien. Stive stengler med kvit filt på den midtre og nedre delen. Grågrønne, spisse blad. Bladene er uten tenner, de ligger tett inntil stengelen når planten er tørr. Tørre steder på myrene, ofte enkeltvis i kvitmosetuer av acutifoliagruppen, oftest sammen med Sphag-

num fuscum. I hele landet, men mer vanlig på høgreliggende myrer enn i låglandet. — Nøysom.

3. *Aulacómnium palustre*. Fig. 88. Aulacómniumfamilien. Lyst gulgrønn i den øvre delen, mørkt rustbrun og med brunt filt på den nedre delen. Litt utstående, oftest butte, 3 mm lange blad som er renneformet og som går halvt omkring stengelen. Blank, kvit nerve på ryggsiden av bladet. Foruten med sporer formerer plantene seg vegetativt med små groknopper. Tette tuer på middels fuktige og tørrere myrer. Vanlig i hele landet til høgt opp på fjellet. — Lite kravfull til nøysom.

4. *Dicranum Bergéri*. Fig. 89. Dicranumfamilien. Lyst gulbrun. Stenglene er greinet fra grunnen, men ugreinet lengre oppe. Stive blad som minner noe om bladene hos *Aulacómnium palustre*, men er blanke og ca. 6 mm lange. Tuer på middels fuktige grasmyrer. Vanlig i hele landet. — Middels kravfull.

5. *Mnium cinclidioides*. Fig. 90. Mniumfamilien. Ugreinet stengel med store, lysgrønne blad, ikke ulik en liten bregne. Av slekten *Mnium* fins det en rekke arter. De vokser mest på fuktige steder i skogen og ved kjelder, men kan også forekomme på grasmyrer. Til denne familien hører også *Cinclidium stygium*, som er vanlig på næringsrike grasmyrer på fjellet. Den har mindre og smalere blad enn *Mnium*artene, men kjennes best på at bladene er sterkt brunrøde, mens de hos *Mnium* alltid er grønne. *Mnium cinclidioides* vokser ofte i grøfter og på middels fuktige grasmyrer. Vanlig i hele landet. — Middels kravfull.

6. *Paludélla squarrosa*. Fig. 91. Catoscópiumfamilien. En av de lettest kjennelige moser. Den er grønn i øvre delen, brun lengre nede. Bladene sitter i 5 rekker på stengelen, de er bøydd som en sigd, så bladspissen vender nedover. Tette tuer på våte steder på grasmyrer (starrmyrer) og ved kjelder. I hele landet. — Meget kravfull til kravfull.

7. *Rhacomitrium lanuginósum* (gråmose). Fig. 92. Grimmifamilien. Grov, lysgrå mose med mange, korte sidegreiner på stengelen. Bladene er spisse og har innrullet kant. Det mest karakteristiske er imidlertid at bladet ender i en lang kvit hårspiss som er tagget. Tette tuer, ofte i flak på steiner og på grusmark, på Vestlandet og i Nord-Norge dessuten på lyngmyrer og lyngrike mosemyrer. Vanlig i hele landet. — Nøysom.

8. *Tomenthypnum nitens*, ofte kalt *Camptothécium trichoides*. Fig. 93. Brachythéciumfamilien. Gulbrun eller brungrønn, glinsende når den er tørr. Korte, stive, spisse greiner og lange, smale, sylspisse blad. Minner om *Hylocómium Schrébéri*, men kjennes på den blanke, glinsende fargen. Tørrere steder på grasmyrer (starrmyrer). I hele landet til høgt opp på fjellet. — Kravfull.

Fig. 90.
Mnium
cinclidioides.
Nat. st.

Fig. 91
Paludella
squarrosa.
Nat. st.

Fig. 92.
Rhacomitrium
lanuginosum.
Nat. st.

Fig. 93.
Tomenthypnum
nitens.
Nat. st.

9. *Campylium stellatum*. Fig. 94. Amblystégiumfamilien. Grønne eller gulgrønne, myke tuer. Stengelen med uregelmessige, utstående greiner. Bladene er bøyde utover, så skuddet sett ovenfra ser ut som en stjerne. Våte grasmyrer (starrmyrer), ofte sammen med *Drepanocladus intermédius*. Vanlig i hele landet. — Meget kravfull til kravfull.

10. *Calliérگون stramineum*. Fig. 95. Amblystégiumfamilien. Brun eller grønn, oftest opprette, fine stengler med enkelte sidegreiner. Den øverste toppen av stengelen er alltid halmgul. Smale blad som ikke er broddspisse. Vokser oftest innsprengt mellom andre moser på nokså våte, flate grasmyrer (starrmyrer). Vanlig i hele landet til opp på høgfjellet. — Middels til lite kravfull.

11. *Drepanocladus intermédius* (brunmose). Fig. 96. Amblystégiumfamilien. Brun eller brungrønn med lysere farge i toppen. Greinet stengel med kloformede blad som alle vender til samme side av stengelen. Bladkanten kan ha noen få tenner nær toppen av bladet. *D. intermédius* regnes ofte som underart under *D. revólvens*, en art som har meget mørkere og mer rødbrun farge og som mest forekommer på fjellmyrene. *D. intermédius* vokser på våte eller middels våte grasmyrer (starrmyrer), ofte sammen med *Campylium stellatum*. Vanlig i hele landet. — Kravfull.

Brunmoser brukes ofte som samlingsnavn for flere brun-

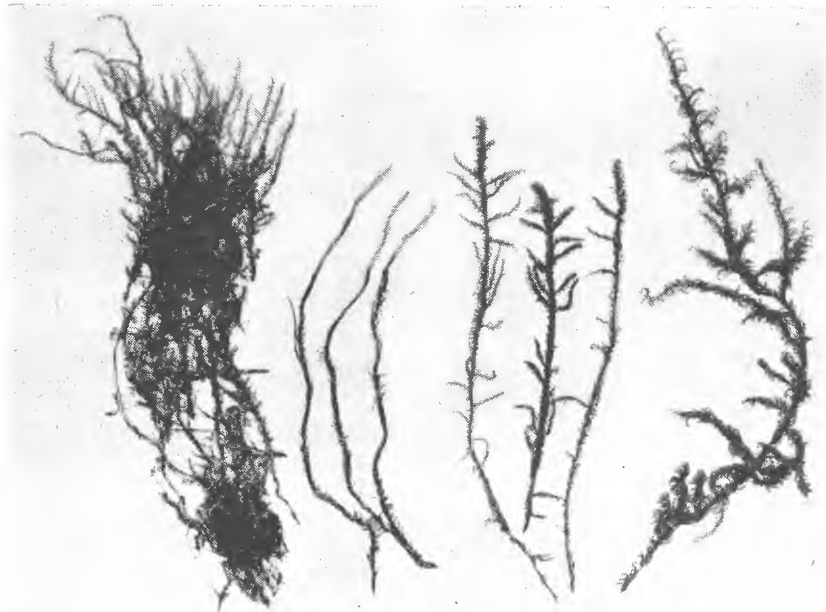

Fig. 94.
Campylium
stellatum.
Nat. st.

Fig. 95.
Calliærgon
stramineum.
Nat. st.

Fig. 96.
Drepanocládus
intermedius.
Nat. st.

Fig. 97.
Drepanocládus
flúitans.
Nat. st.

fargede mosearter, men gjelder fortrinsvis *Drepanocládus intermedius*.

12. *Drepanocládus flúitans*. Fig. 97. Amblystégium-familien. Rødgul eller rødbrun, på solåpne steder gulgrønn i den øvre delen. Stengelen er mer eller mindre greinet, oftest noe liggende. Lange, smal blad, rette eller kloformet bøynd på den øvre delen av greinene. Bladene har tenner langs hele kanten. Flate tuer på våte grasmyrer (starrmyrer), ofte vokser den helt ute i vannet. I hele landet, mest vanlig i låglandet i Sør-Norge. — Middels til lite kravfull.

13. *Scorpidium scorpioides*. Fig. 98. Amblystégium-familien. Mørkbrun, ofte nesten svart. Lange, krypende stengler som minner om makker. Bladene er traufornet og med kort, krøket spiss. Våte steder på grasmyrer (starrmyrer) ofte i vannpytter. I hele landet, minst vanlig i fjellet. — Kravfull.

14. *Hylocómium Schrebéri*, også kalt *Pleurozium Schrebéri* eller *Hypnum pariétinum*. Fig. 99. Hylicómium-familien. Lysgrønn, glinsende. Selve stengelen er rødbrun, mens bladene er grønne. Breie, butte, taklagte stengelblad og smalere,

Fig. 98.
Scorpidium
scorpioides.
Nat. st.

Fig. 99.
Hylocómium
Schrebéri.
Nat. st.

Fig. 100.
Hylocómium
splendens.
Nat. st.

spisse greinblad. Tuer på tørre steder i skogen og på myrer, særlig lyngmyrer. En av de aller vanligste moser i hele landet. — Lite kravfull.

15. *Hylocómium splendens*, også kalt *Hylocómium proliferum*. Fig. 100. *Hylocómium*familien. Mørkgrønn. Selve stengelen er rødbrun og med grønn filt. Toppen av stengelen skyter om våren en ny grein som utvikler seg til en ny etasje på planten. Utstående stengelblad og smalere, spisse greinblad. Tuer på tørrere eller middels fuktige steder i skogen og på lyngmyrer. Meget vanlig i hele landet. — Lite kravfull.

Tabell 5. *Næringskravet hos enkelte myrplanter.*

Planteslag	Næringskrav				
	Meget kravfull	Kravfull	Middels kravfull	Lite kravfull	Nøysom
4. Gras- og grasliknende planter					
a. Grasfamilien:					
Marigras	---	————			
Krypkvein	---	————	-----		
Takrøyr		————	-----		
Engrapp		————	————		
Myrrapp		————	————		
Sølvbunke		-----	————	-----	
Blåtopp		-----	————	-----	
Finntopp		————	————	-----	
Engkvein		————	————	-----	
Gulaks		————	————	-----	
Skogrøyrkvein		————	————	-----	
Smårøyrkvein		————	-----	-----	
Hundekvein		————	-----	-----	-----
Sauesvingel		————	-----	-----	-----
Smyle		————	————	-----	-----
b. Starrfamilien:					
Gulstarr	---	————			
Hårstarr	---	-----			
Breimyrull	---	————			
Tvebostarr		-----	-----		
Stolpestarr		-----	-----		
Beitestarr		-----	-----		
Kornstarr		-----	-----		
Strengstarr		-----	-----	-----	
Frynsestarr		-----	-----	-----	
Gråstarr		-----	-----	-----	
Småstarr		-----	-----	-----	
Duskmyrull		-----	-----	-----	
Sveltull		-----	-----	-----	
Slirestarr		-----	-----	-----	
Nordlandsstarr		-----	-----	-----	
Dystarr		-----	-----	-----	
Stivstarr		-----	-----	-----	
Stjernestarr		-----	-----	-----	-----
Granstarr		-----	-----	-----	-----
Blystarr		-----	-----	-----	-----
Kvitmyrak		-----	-----	-----	-----
Trådstarr		-----	-----	-----	-----

Tabell 5 (forts.).

Planteflag	Næringskrav				
	Meget kravfull	Kravfull	Middels kravfull	Lite kravfull	Nøysom
Flaskestarr			-----		
Sveltstarr				-----	
Torvmyrull				-----	
Bjønnskjegg				-----	
c. Sivfamilien:					
Trådsiv		-----	-----	-----	
Heisiv		-----	-----	-----	
<i>B. Ikke grasliknende planter.</i>					
a. Karkryptogamer:					
Dvergjamne	-----	-----	-----		
Myrsnelle		-----	-----		
b. Enfrøbladede:					
Bjønbrodd		-----	-----		
Rome				-----	
Sivblom				-----	
c. Rosefamilien:					
Mjødurt	-----	-----	-----		
Myrhatt		-----	-----		
Tepperot			-----	-----	-----
Molte				-----	
d. Forskjellige myr- og sumpplanter:					
Jåblom	-----	-----			
Sumphaukeskjegg		-----	-----		
Myrklegg		-----	-----		
Myrflol		-----	-----	-----	
Bukkeblad				-----	
Soldogg				-----	
e. Lyngvekster:					
Blokkebær			-----	-----	
Blåbær			-----	-----	
Kvitlyng			-----	-----	-----
Kløkkelyng				-----	-----
Finnmarkspors				-----	-----
Krekling				-----	-----
Røsslyng				-----	-----
Tyttebær				-----	-----
Tranebær				-----	-----

Tabell 5 (forts.).

Planteslag	Næringskrav				
	Meget kravfull	Kravfull	Middels kravfull	Lite kravfull	Nøysom
f. Busker:					
Pors		---	---	---	
Krypvier		---	---	---	
Lappvier			---	---	
Dvergbjørk				---	---
Moser.					
a. Kvitmoser:					
Sphagnum teres	---	---			
» subsecúndum	---	---			
» Warnstórfii		---	---		
» squarrósum		---	---	---	
» Girgensóhnii			---	---	
» recurvum				---	---
» acutifólium					---
» cuspidátum					---
» Lindbérghii					---
» compáctum					---
» papillósum					---
» rubéllum					---
» fúscum					---
» magellánicum					---
b. Bladmoser:					
Paludélla squarrósa	---	---			
Campylium stellátum	---	---			
Tomenthypnum nitens	---	---			
Drepanocládus intermédius	---	---			
Scorpidium scorpioides	---	---			
Mnium cinclidioides		---	---	---	
Dicranum Bergéri			---	---	
Drepanocládus flúitans			---	---	
Polytrichum commúne			---	---	
Calliérgon stramineum			---	---	
Hylocómium splendens				---	
» Schrebéri				---	---
Aulacómium palustre				---	---
Polytrichum strictum				---	---
Rhacomitrium lanuginósum				---	---

Under omtalen av de enkelte myrplanter er deres krav til voksestedets næringsinnhold kort nevnt så vidt dette lar seg gjøre i et land som vårt der de øvrige vekstvilkår varierer så sterkt. Da de fleste planter, som nevnt foran, har stor tilpasningsevne, er kravet til næringsinnholdet på voksestedet ikke skarpt avgrenset.

I tabell 5 har vi — gruppevis — ordnet plantene som er tatt med her (i alt 100) etter avtagende næringskrav. Med hel linje har vi uttrykt hva vi anser for plantenes «optimumskrav». Ved hjelp av de stiplede linjer har vi antydnet plantenes opptreden også utenom det område som vi mener er deres optimale når det gjelder næringskravet. Etter hvert som en vinner mer erfaring på dette område, vil rekkefølgen muligens kunne endres en del, men en må være varsom med å generalisere resultater som er vunnet mer lokalt eller under særlige forhold.

Forts.

Torvdriften ved «Torvskolen» i Våler.

Som bekjent har Det norske myrselskap en torvstrø- og brenntorvfabrikk på Gårdsmyra, Våler i Solør. Disse anlegg ble i sin tid bygd nærmest i undervisnings- og propagandøyemed i forbindelse med myrselskapets torvskole, som forlengst er nedlagt. Begge fabrikker er for tiden bortforpaktet, torvstrøfabrikken til brødrene Olsrud i Våler og brenntorvanlegget til herr Ole Rønning, Oslo.

Det har i de senere år vært full drift på Gårdsmyra, og særlig i år er det oppnådd gode resultater, noe som først og fremst skyldes de dyktige forpaktere. Ved torvstrøfabrikken er det stukket ca. 8,000 m³ strøtorv i sommer, tilsvarende ca. 12,000 baller torvstrø. Dessuten er det her tatt opp ca. 200 m³ stikktorv (brenntorv) i de gamle torvsjaktene.

Ved brenntorvanlegget var det i midten av juli produsert ca. 7,000 m³ maskintorv med 2 torvmaskiner. Driften vil bli fortsatt til slutten av juli, så det er håp om enda større produksjon. Det meste av brenntorven går til Oslo, men ca. 2,000 m³ vil bli levert til A/S Torvkulls torvkoks- og tjæreanlegg, som også ligger på Gårdsmyra. Undersøkelser har vist at en her har en meget aske- og svovelfattig brenntorv som egner seg særlig godt for torvkoksframstilling.

A/S Torvkulls anlegg er bygd etter ingeniør C. G. Lammes system og består av 2 retorter. Fabrikken er for tiden under utvidelse, det bygges bl. a. 2 nye retorter, delvis av A/S Torvkulls egen konstruksjon. Selskapets disponent er byggmester Claus Hansen, Oslo.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 5

Oktober 1943

41. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

BOTANISKE HOLDEPUNKTER VED PRAKTISK MYRBEDØMMELSE.

Av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid.

(Forts. fra hefte 4, 1943).

IV. Botaniske holdepunkter ved myrbedømmelsen.

Ved klassifikasjon av myrene er det mest oversiktlig å bygge inndelingen på en bestemt egenskap, f. eks. vegetasjonens sammensetning eller myrtypen. Ved en senere vurdering av utnyttelsesmulighetene derimot, må det selvsagt også tas hensyn til andre forhold som har betydning for den bruk av myrene som kan komme på tale i de enkelte tilfelle.

Ved en plantefysiognomisk inndeling av myrene samles nærstående botaniske samfunnsformer eller vegetasjonsformer i grupper eller myrtyper som er forholdsvis lette å skille ut i terrenget. Holmsens inndeling (15), som er benyttet ved myrinventeringene, bygger på dette prinsipp.

Myrinventeringens viktigste hensikt er å skaffe til veie en oversiktsmessig oppgave over hva vi har av myr, hvor myrene ligger, hva slags myr det er og hva myrene sannsynligvis best kan nyttes til (17). Myrinventeringen kan med andre ord defineres som en forrådsstatistisk undersøkelse vedkommende myrene. Spørsmålet blir da om vegetasjonen på myrene kan gi holdepunkter for en praktisk vurdering av utnyttelsesmulighetene, i første rekke til dyrking, torvstrø eller brenntorv. Tenkes myrene utnyttet til skogproduksjon, spiller næringsinnholdet en dominerende rolle, og i dette tilfelle er «torvmarkstypen» — vesentlig karakterisert ved vegetasjonen — den viktigste faktor å ta hensyn til. En viser her til Thurmann-Moes tidligere nevnte avhandling (19) og hans veiledning i skoggrøfting (20), hvor det framheves at bare tresatte felter (myr og vannsyk skog) er grøfteverdige med tanke på skogreising.

Når det gjelder en myrs dyrkingsverd (jfr. 10 og 17), så er en hel del faktorer medbestemmende. Dyrkingsverdet er bl. a. i høy grad avhengig av omdannelsesgraden eller torvens struktur og av myrenes dybde og undergrunnens art. En næringsrik myr — etter vegetasjonen å dømme — er m. a. o. ikke alltid en god dyrkingsmyr. Uttrykkes omdannelsesgraden ved hjelp av v. Posts skala (jfr. 17) er det for de fleste torvslags vedkommende området H₁—H₅ som passer best for dyrking.

Myrer med brenntorv høyt i myrprofilet er vanskelige å bringe i god kultur. Allerede under grøftingen av slik myr melder ulempe seg. Brenntorvmyrene er så tette og tunge at vannet nesten ikke avgis eller slipper igjennom. Følgen er at den slags myrer må grøftes meget sterkt, men likevel er de vanskelige å få tørrlagt. Tørker slike myrer først opp, skrumper torven inn, slår sprekker og blir harde og vanskelige å bearbeide. Videre har både forsøk og praktiske erfaringer vist at myrer av brenntorvkarakter formolder sent. Riktignok vil frosten medføre at torven pulveriseres så den kan bli fin som aske, men slikt torvpulver har svært vanskelig for å ta fuktighet til seg igjen, og plantene får heller ikke rotfeste. Som en vil forstå har strukturen overordentlig meget å si både for kulturplantenes vannhusholdning og for rotsystemets utvikling, derfor veier denne egenskap så meget ved vurderingen av en myrs dyrkingsverd.

Det er imidlertid klart at hvis en har valget mellom å dyrke en næringsrik og en næringsfattig myr som begge er sterkt omdannet eller fortorvet, så velger en den næringsrike. Myrtypen eller den naturlige vegetasjon, og opptreden av visse karakteristiske plantearter, er derfor holdepunkter som en bør ta med ved bedømmelsen av myrenes dyrkingsverd, men en kan som nevnt ikke bygge vurderingen bare på vegetasjonen eller de plantearter som må ha gitt opphavet til torven. M. a. o.: Vurdering av myr til dyrking og til skogproduksjon må bli forskjellig. I sistnevnte tilfelle spiller næringsinnholdet en dominerende rolle, gjødsling og tilførsel av jordforbedringsmidler foretas vanligvis ikke her, og hva kulturarbeidet angår innskrenker dette seg vesentlig til grøfting.

Ved jordbruksmessig utnyttelse av myrene er en ikke så avhengig av næringsinnholdet da gjødslingen utgjør en forholdsvis liten andel av de samlede dyrkingsomkostninger. Følgelig kan en eventuell næringsmangel lett rettes på, mens strukturmangler ved jorden er langt vanskeligere og tar lenger tid å endre.

Myrplantenes næringskrav (jfr. tabell 5) kan brukes som indikator for næringsstilstanden på voksestedet og derved gi god veiledning om dyrkingsverdet av myrene. Dominerer f. eks. meget kravfulle planter på en myr, vil den kunne gis dyrkingsverd D₁ (meget god dyrkingsmyr), hvis ikke uheldig struktur eller liknende senker dyrkingsverdet. På samme måte vil kravfulle plan-

ter betegne dyrkingsverd D₁ (god dyrkingsmyr), middels kravfulle planter dyrkingsverd D₂ (noenlunde god dyrkingsmyr), lite kravfulle planter vil tilsvare D₃ (mindre god dyrkingsmyr) og uøysomme planter D₄ (dårlig dyrkingsmyr), vel å merke hvis ikke andre forhold nedsetter eller hever dyrkingsverdet. På denne måte får kjennskapet til myrvegetasjonen sin praktiske betydning ved valget av dyrkingsfelter. Men som påpekt foran, næringstilstanden må ses i relasjon til andre og til dels viktigere forhold ved myrene ved bedømmelsen av dyrkingsverdet.

Når det gjelder dyrkingsverdet av ulike myrtyper har vi ved myrinventeringen vesentlig bygd på resultater som myrselskapet er kommet til gjennom sin forsøksvirksomhet, og vi henviser til publikasjoner av Lende-Njaa (8 og 9), Hagerup og Hovd (21, 22 og 23 og meldinger fra forsøksstasjonen). Lende-Njaa konkluderer med at kvitmoser er fattigst og grasmyr rikest på plantenæring, og imellom disse to yttergrenser finnes det en rekke overgangsformer. Førstnevnte myrtype har dessuten oftest dårlige fysiske egenskaper, mens grasmyrene gjerne er mer bekvemme. En unntagelse danner myrull-bjønnskjeggmirene, som gjerne er både næringsfattige og uheldige fysisk sett. Vokser det starrarter, brunmoser eller urteartige vekster på myrene, er dette gunstige tegn. «Overgangsmyrene», det vil nærmest si grasrike, eventuelt lyngrike mosemyrer etter Holmsens system, hører til de dårligere myrtyper, mens kratt- og skogbevekste myrer (furumyrene unntatt) gjerne er noenlunde gode eller gode dyrkingsmyrer.

Hagerup og Hovd følger de samme retningslinjer ved bedømmelsen av dyrkingsmyr som Lende-Njaa. Hovd gjør dessuten oppmerksom på at ikke bare kvitmosemyrene, men også gråmosemyrene er dårlige dyrkingsmyrer, mens «overgangs- eller blandingsmyrene» kan ha skiftende dyrkingsverd. Også Ødelien (11) gir i det store og hele uttrykk for de samme synsmåter som er nevnt foran, men det er verd å nevne at Ødelien uttaler om de grasrike mosemyrer at disse kan være nokså bra som dyrkingsjord.

Ved myrinventeringen, hvor Holmsens inndeling er lagt til grunn ved myrenes klassifikasjon, har vi forsøksvis delt opp grasmyrgruppen i undergrupper for å få skilt ut de mer eller mindre verdifulle typer nettopp med tanke på dyrking. Det er særlig fire undergrupper det blir tale om, nemlig: Rene grasmyrer, starrmyrer, sivmyrer og myrull-bjønnskjeggmirene. Holmsen fører opp og beskriver en rekke vegetasjonsformer både under grasmyrgruppen og mosemyrgruppen, men det er forholdsvs sjelden at en har med rene vegetasjonsformer å gjøre, vel å merke for større, sammenhengende myrområder. Det kan derfor lette oversikten å samle blandede samfunnsformer i mindre grupper etter de planteslag som dominerer i selskapet. Med andre ord, vi bruker fortrinnsvis uttrykket dominerende planter når det

gjelder å beskrive eller definere en bestemt myrtype. Uttrykket karakterplanter brukes derimot først og fremst om vekster som kjennetegner ganske bestemte egenskaper, f. eks. stort kalkinnhold, selv om vedkommende planteslag ikke opptrer som dominerende art på vedkommende myrfelt. Holmsen skjelner som nevnt i kap. II mellom artsrike og artsfattige grasmyrer. Vi kommer tilbake til disse spørsmål senere i kapitlet.

For myrenes utnyttelse til torvstrø, eller produkter som lages av strøtorv, spiller også omdannelsesgraden en betydelig rolle. Best til torvstrø er en lite omdannet kvitmosetorv (H_1 — H_3) og bedre jo mindre omdannet torven er. Men også selve torvarten eller mosene som har dannet torven har atskillig å si. Det er som nevnt kvitmosene som danner den beste strøtorv, og av disse er det igjen enkelte arter med særlig høy oppsugingsevne overfor flytende emner og gassarter. Denne egenskap beror som nevnt under kap. III på den eiendommelige bygning av kvitmosenes hyalinceller. Noe tilsvarende finnes ikke hos andre moser.

Av kvitmoser som danner god strøtorv vil vi i første rekke nevne *Sphagnum fuscum* og *S. acutifolium*, begge tilhørende *acutifolia*-gruppen. Kvitmoser tilhørende *cuspidatagruppen*, som vokser på meget våte steder på myrene eller i vann, er ikke så rikelig utstyrt med vannholdende celler i bladene som *acutifolia*-gruppens arter (der fortrinsvis vokser på tørrere myrer), og danner følgelig heller ikke så god strøtorv (jfr. for øvrig Holmsen, 24).

Holmsen har som nevnt i kap. II, såvel for kvitmosemyr som gråmosemyr utskilt en lyngrik og en grasrik type, der som regel er sammensatt av flere vegetasjonsformer. For den grasrike *Sphagnum*myrs vedkommende skjelner han mellom artsrike og artsfattige myrer. Under inventeringsarbeidet har vi av og til savnet en gruppe for «rene» eller «grasfattige» mosemyrer, og vi har i våre beskrivelser utskilt mindre områder av slike myrer, men oppfører ikke noen ny gruppe. Ren mosemyr forekommer helst som små områder på fuktige myrer.

Ved utnyttelsen av myrene til brenntorv spiller askeinnholdet og omdannelsesgraden den største rolle. Som brenntorv egner seg best en askefattig, sterkt omdannet torv med få synlige plantester, og som i våt tilstand er fet å føle på og har en såpeliknende konsistens. Uttrykt ved hjelp av v. Posts skala er det området fra og med H_6 og oppover som omfatter brenntorv, kvaliteten stiger med fortorvingsgraden under ellers like forhold. Som mål for hvor sterkt omdannet torven er kan brukes volumvekten og skrumpingen av den lufttørre torv, da disse forhold delvis skyldes fortorvingsprosessen (jfr. Holmsen, 25, og Braadlie, 26).

Det kan i denne forbindelse være av interesse å nevne litt om selve omdannelsen av det organiske materiale. I alminnelighet skjelner en mellom formolding og fortorving. Tidligere ble forskjellen mellom disse to prosesser forklart henholdsvis som en oksydasjons- og en reduksjonsprosess. Ved formoldingen, som foregår i de øvre lag under rikelig lufttilgang, oksyderes de organiske forbindelser, dvs. at forholdet H:O avtar. Ved fortorvingen derimot, som foregår i de dypere lag hvor det er lite luftveksling og tilgangen på surstoff er knapp, skulle reduksjonsprosesser være de overveiende, dvs. at forholdet H:O øker. Senere undersøkelser tyder på at det forskjellige resultat som formolding og fortorving fører til, ikke først og framst har sin årsak i henholdsvis oksydasjon eller reduksjon. Begge disse prosesser foregår under større eller mindre lufttilgang og under avgivelse av vann.

Formolding får en hvor nedbrytingen foregår hurtig på grunn av rikelig lufttilgang, og samtidig innvirkning av sopper og bakterier som angriper de under nedbrytingen dannede humusstoffer som omdannes eller spaltes, og resultatet blir mold. Fortorving får en hvor lufttilgangen er meget sparsom, omdannelsen går da meget sent og kjemisk omdannelse av humusstoffene som følge av mikroorganismers virksomhet er minimal, da materialet nærmest er sterilt. Resultatet blir et produkt som er rikere på humusstoffer og følgelig også på kullstoff enn produktet etter formoldingen. Med sterkt omdannet torv (brenntorv) mener vi altså en torv som er dannet under slike forhold at humusstoffene — og humussyrene — er mer eller mindre bevart i motsetning til mold hvor disse stoffer er omdannet eller nedbrutt på grunn av mikroorganismers virksomhet.

God brenntorv kan dannes av forskjellig utgangsmateriale, f. eks. av lyngrik og grasrik kvitmosetorv, av gråmosetorv og av grasmyrtorv (myrull-bjønnskjegg- eller starrtorv). Også krattmyrtorv og skogmyrtorv (særlig bjørkemyrtorv) kan gi god brenntorv, men disse torvslag smuldrer ofte lett opp på grunn av vedrester eller bjørkenever som er innblandet og ikke omdannet. På lyngmyr, særlig på Vestlandet, stikkes også meget brenntorv; men da lyngmyrtorven (bortsett fra enkelte tynne sjikt som kan finnes innleiret i myrprofilens øvrige torvarter) gjerne danner topplaget i myrene, og dette lag oftest er sterkt formoldet, er brenntorven i de dypere lag i lyngmyrene oftest dannet av andre vekster enn de som i dag dominerer på myra.

Hvis myrene ligger slik til at de oversvømmes av flomvann, kan askeinnholdet være så høyt at dette senker brenntorvens verdi, selv om denne etter fortorvingsgraden å dømme er god torv. Dette gjelder også bunntorven bl. a. i gjengroningsmyrer hvor Phragmites-torven ofte er så askerik at den ikke kan anbefales brukt som brenntorv, selv om den føles nokså «fet». Høyt askeinnhold senker

dessuten sammenholdsgraden, som er en viktig egenskap hos brenntorven. Sammenholdsgraden er også avhengig av torvens innhold av rottrevler og myrullfibrer. Gjelder det stikkortvframstilling er det av betydning at det finnes atskillige fibrer i torven som kan holde den sammen, men ved maskintortvframstilling er det om å gjøre at torven ikke inneholder altfor meget av slike ting.

Det går fram av det som er sagt at vegetasjonen på myrenes overflate ikke kan gi noen videre holdepunkter til bedømmelse av om en myr inneholder god eller brukbar brenntortv. En øvet fagmann vil likevel med støtte i topografien og myrenes beliggenhet og utseende kunne gjøre seg opp en mening om saken, men sikker kan en først bli ved å foreta undersøkelser over fortortvingsgraden og eventuelt over askeinnholdet, sammenholdsgrad m. v. (jfr. 17). Myrtypen interesserer for så vidt mindre ved vurderingen av selve kvaliteten av brenntortven. Noe annet er det at myrtypene kan være ulike lette å grøfte, planere o. i. når det gjelder forberedelse til brenntortvdrift. Grasmyrene er f. eks. oftest fastere og lettere å planere til tørkefelt enn andre myrtyper, og brenntortven ligger gjerne nærmere overflaten i grasmyrene enn i mosemyrene, slik at det blir mindre råtorv som må kastes til side under selve brenntortvframstillingen på grasmyrer enn på mosemyrer. På den annen side er grasmyrtortven gjerne askerikere enn mosemyrtortven.

Vi skal så ta for oss Holmsens inndeling, hvor vi har foretatt noen mindre forandringer, og nevne hvilke planter som dominerer på de forskjellige myrtyper og hva de fortrinnsvis kan brukes til. For å lette oversikten tar vi med bare de arter som vi anser for de viktigste, og henviser forøvrig til tabell 1 og 2.

De nevnte forandringer eller tilføyelser som vi har gjort, består først og framst i at vi under grasmyrgruppen har oppført fire undergrupper, nemlig rene grasmyrer, starrmyrer, sivmyrer og myrull-bjørnskjeggmyrer. Denne oppdeling har, som nevnt foran, vært forsøkt under myrinventeringene og har vist seg praktisk gjennomførlig. Derved oppnår en å få skilt ut de næringsrikere grasmyrtyper fra de mer næringsfattige myrull-bjørnskjeggmyrene. Videre har vi inndelt krattmyrene i dvergbjørkrattmyrer og vierkrattmyrer. Dette utelukker ikke at en hvor en har med rene vegetasjonsformer å gjøre, kan behandle disse særskilt, slik som Holmsen har gjort.

A. Mosemyrer.

1. Kvitmosemyrer.

a. Lyngrike kvitmosemyrer.

Av viktige kvitmoser kan nevnes *Sphagnum fuscum*, *S. acutifolium*, *S. rubellum* og *S. cuspidatum* og av lyngvekster først og fremst røssleng, krekling og kvitlyng. Videre opptrer forskjellige bær-

lyngarter, bl. a. tranebær, nokså alminnelig og av buskvekster dverg-bjørk. Dessuten må nevnes torvmyrull, bjønnskjegg og molte.

Lyngrike mosemyrer er oftest gode torvstrømyrer, når bare ikke bærlyngartene, først og fremst skinntryte, dominerer. Denne myrtype er meget næringsfattig, men en ser også at lyngrik mosemyr dyrkes hvis de øvrige dyrkingsbetingelser er noenlunde gunstige. Dyrkingsverdet kan imidlertid sjelden settes bedre enn D₄, dvs. mindre god dyrkingsmyr.

Enkelte steder i vårt land, bl. a. på Smøla, finnes det betydelige strekninger av grasrike mosemyrer som under forrige brennelskrise ble grøftet til tørkefelter for brenntorvanlegg. Disse tørrlagte myrer er nå gjerne så tilvokset med lyngvekster at de nærmest må betegnes som lyngrike mosemyrer. Slike «sekundære» lyngrike kvitmosemyrer er gjerne så pass formolda at dyrkingsverdet kan settes til D₃—4, dvs. noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr.

b. Grasrike kvitmosemyrer.

De alminneligste kvitmoser tør være *Sphagnum papillosum*, *S. magellanicum* og *S. cuspidatum*, og på artsrike myrer også *S. rubellum*, *S. fuscum* (i tuer), *S. acutifolium*, m. fl. Mer unntakelsesvis forekommer kravfulle kvitmoser som *S. Warnstorfii*, *S. teres* og *S. subsecundum*. Av grasarter nevner vi blåtopp, finntopp (finnskjegg), hundekvein og sauesvingel på artsrike myrer, og av starr en rekke arter med svelststarr, flaskestarr, strengstarr, trådstarr og småstarr i spissen. Dessuten er torvmyrull og bjønnskjegg alminnelige, og på artsrike myrer også duskmyrull og kvitmyrak. Enkelte siv forekommer og videre bør nevnes rome og bukkeblad. Spredte eksemplarer av lyng- og buskvekster kan forekomme, og likeså på artsrike grasrike mosemyrer spredte eksemplarer av brunmoser og bjørnemoser.

Artsrike, grasrike kvitmosemyrer, særlig hvor det finnes kravfulle kvitmoser og brunmoser i bunndekket, og som er noenlunde vel til vel formolda, kan anbefales brukt til dyrking. Dyrkingsverdet for slike myrer kan settes til D₃, d. v. s. noenlunde god dyrkingsmyr. Artsfattige, lite omdannede myrer tilhørende denne gruppe, egner seg best for torvstrøutnyttelse.

2. Gråmosemyrer.

a. Lyngrike gråmosemyrer.

De dominerende vekster er gråmose, røsslyng og krekling, gjerne sammen med molte og reinlav. De sistnevnte forekommer helst på toppen av gråmosetuer. Mellom tuene hvor det er fuktigere, forekommer gjerne enkelte nøysomme kvitmoser og spredte eksemplarer av bjønnskjegg og torvmyrull.

Myrtypen er artsfattig og gold og meget næringsfattig og kan ikke anbefales nyttet til dyrking (D₅, dvs. dårlig dyrkingsmyr).

forekomme, og på litt bedre bjønnskjeggmyrer også sveltull, småstarr, frynsestarr, blystarr m. fl. De mest typiske myrull-bjønnskjeggmyrer opptrer ofte som nesten rene vegetasjonsformer. Særlig langs vestkysten finnes det store myrstrekninger av bjønnskjeggmyr, hvor vegetasjonen og overflatetorven består av eller er dannet av bjønnskjegg, mens torven i de dypere lag gjerne er en del blandet med myrullrester og rester av kvitmoser. Forekommer det en del kvitmoser på myras overflate, er det de nøysomme eller lite kravfulle Sphagnumarter en finner, bl. a. kan nevnes *S. rubellum* og *S. recurvum*. Hvis det forekommer kvitmoser i bunndekket på myrull-bjønnskjeggmyrer, har vi under myrinventeringen vært forsiktige med å oppføre myrene som grasmyrer. Som nevnt i kap. II skjelder Holmsen grasmyrene fra de grasrike kvitmosemyrer ved tettheten av gras- og halvgrasartene, mens vi også tar hensyn til tykkelsen av mosedekket (10). Er dette over ca. 10 cm, regnes myrene som grasrike mosemyrer, og i tvilstilfelle blir myrene oppført under sistnevnte gruppe. På tørrere myrull-bjønnskjeggmyrer vil gjerne enkelte lyngarter innfinne seg, når disse bare forekommer sporadisk endrer det ikke ved klassifiseringen.

Myrull-bjønnskjeggmyrene er næringsfattige og kan også ha uheldige fysiske egenskaper, mens dybdeforhold og fasthet ofte er tilfredsstillende. Oftest vil myrer av denne type få graden D₁ (mindre god dyrkingsmyr) i dyrkingsverd, unntakelsesvis D₂— (noenlunde god til mindre god), hvis formoldinga er langt framskredet, noe som av og til kan være tilfelle hvor myrene kviler på bedre underlag og hvor sveltull, starrarter eller blåtopp forekommer innblandet. Ofte er myrull-bjønnskjeggmyrene vel fortorvet, og da blir det brenntorv de fortrinnsvis bør nyttes til.

C. Lyngmyrer.

Dominerende vekster på lyngmyrene er røsslyng, krekling, klokelyng, kvitlyng og blokkebær (skinntryte), ofte i blanding. Videre kan pors og enkelte bærlyngarter og krattvekster forekomme, men oftest bare sporadisk. Røsslyngtypen er den vanligste, særlig i kyststrøkene. Vi har, i hvert fall foreløpig, ikke funnet grunn til å skille ut de andre lyngmyrtyper som egne undergrupper.

Lyngmyrene er gjerne tuet. Mellom tuene eller i kantene vokser oftest enkelte kvitmoser og av og til gråmose, foruten spredte eksemplarer eller matter av torvmyrull eller bjønnskjegg.

Lyngmyrtorven er næringsfattig og sterkt sur, dessuten ligger det gjerne brenntorv høyt i profilet, men overflaten er som regel vel formolda. Mange steder på Vestlandet har en ikke annen jord å dyrke, og enkelte landbruksfunksjonærer har gitt uttrykk for at lyngmyrene er noenlunde bra dyrkingsfelter. De fysiske forhold i slike myrer kan være så gunstige at de unntakelsesvis kan gis gra-

den D_2 (noenlunde god) i dyrkingsverd, men oftest vil de bli å føre opp under gruppen D_1 (mindre god), i tilfelle kan også $D_2 \rightarrow$ benyttes.

De dypere lag i lyngmyrene (som oftest består av myrull-bjønnskjeggtorv) kan være godt fortorvet og danne god brenntorv.

D. Krattmyrer.

Gruppen kan mest hensiktsmessig oppdeles i to undergrupper:

1. Dvergbjørkkrattmyrer.

Dvergbjørkkrattmyr med mosemyrbunn er alminnelig både i høyfjellsstrøk og langt mot nord, f. eks. i Pasvikdalen. Det er særlig den lyngrike mosemyrs samfunnsform som står dvergbjørkkrattmyra nær under slike vekstforhold, og den kunne også kalles «krattrik mosemyr» (28). Dvergbjørkkrattmyr kan imidlertid også forekomme på grasrik mosemyrbunn (og grasmyrbunn). Dvergbjørkkrattmyrene er ofte grunne myrer.

M. h. t. den beste utnytting av dvergbjørkkrattmyrene er å si at de oftest forekommer på steder hvor de klimatiske betingelser for dyrking er mindre gode. Myrene i seg selv er stort sett næringsfattige, men kan være vel formolda og moselaget er gjerne tynt. Dyrkingsverdet vil oftest dreie seg om D_2 — D_1 (noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr, unntakelsesvis $D_2 \rightarrow$ (god til noenlunde god) for dvergbjørkkrattmyr med grasmyrbunn. På grunn av mosedekkets ringe tykkelse og fordi hele det øverste myrlaget er gjennomvevd av røtter av dvergbjørk, egner ikke disse myrer seg til torvstrøframstilling.

2. Vierkrattmyrer.

Det er lappvier og krypvier som oftest er de dominerende krattvekster (og i høyfjellsstrøk gråvier). Bunndekket kan dannes av såvel mosemyras som grasmyras samfunnsformer (jfr. 16). Sistnevnte type er oftest artsrik og har et frodig utseende. Den er som regel nokså kalkholdig og næringsrik og noenlunde vel til vel formolda.

Dyrkingsverdet kan variere fra D_2 til D_1 (god til noenlunde god) for vierkrattmyr med grasmyrbunn, mens vierkrattmyr med mosemyrbunn sjelden har høyere dyrkingsverd enn D_2 — D_1 (noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr).

E. Skogmyrer.

Det er ofte vanskelig å ta standpunkt til om en skal skille ut et bestemt myrområde som skogmyr eller ikke. Som holdepunkter for dette har vi ved myrinventeringen gått ut fra at trær som vokser spredt utover myrene ikke berettiger til å kalle myren skogmyr, men derimot gjør vi det når trebevoksningen er så tett at kronene delvis slutter seg sammen, og en skjønner at skogsavfall har

gitt nevneverdig bidrag til myrdannelsen. I tvilstilfelle anfører Holmsen (15) at en kan skritte opp partier av myra og telle antallet av trær som er over 2 m høye. Som skogmyr regnes partier med mer enn 10 trær pr. ar. De øvrige samfunnsformer finner en som underordnede, men selvstendige livsformer under trærne, sterkt preget av næringsbetingelsene på stedet.

1. Furumyrer.

Det skjelnes mellom furumyr med mosemyrbunn (kvitmoser, fortrinsvis *Sphagnum fuscum*) og med lyngmyrbunn. Både furu og de nevnte samfunnsformer er nøysomme. Furumyrtorven er følgelig næringsfattig, enten det er kvitmoserester eller lyngrester der danner grunnmassen som furustubbene ligger innleiret i. Ofte finnes et eller flere lag av furustubber og røtter i myrene, særlig på Vestlandet, og dette hindrer utnyttelse både til dyrking og til brenntorv.

Vel til noenlunde vel formolda furumyrer vil kunne dyrkes, men dyrkingsverdet kan ikke settes bedre enn D₁ (mindre god dyrkingsmyr). Dette gjelder furumyr med mosemyrbunn hvor blokkebær ofte dominerer. Furumyr med mosemyrbunn er dårlige dyrkingsmyrer (D₂).

2. Bjørkemyrer.

Bunndekket i bjørkemyrene kan henføres til mosemyras og grasmyras samfunnsformer, oftest den sistnevnte. Hvor mosemyras samfunnsform råer grunnen, er det gjerne den grasrike kvitmosemyr en har med å gjøre. Det er i alminnelighet kalk- og kvelstoffrike og oftest vel formolda myrer som kommer inn under betegnelsen bjørkemyr. Torven i de dypere lag kan være vel fortorvet og ha høy brennverdi, men uomdannede rester av bjørkenever som gjerne finnes, gjør at torven har dårlig sammenholdsgrad, og askeinnholdet kan ofte ligge noe høyt.

Bjørkemyrer er oftest gode dyrkingsmyrer hvor dyrkingsverdet gjerne varierer omkring D₂, avhengig av bunndekket, stubbeinnhold, myrddybde, undergrunn, dreneringsforhold o. l.

3. Granmyrer.

Bunndekket i granmyrene kan veksle mellom mosemyras, lyngmyras og grasmyras samfunnsformer. Også for granmyrer med mosemyrbunn gjelder det samme som for bjørkemyrene, at det fortrinsvis er godartede grasrike kvitmosemyrer det dreier seg om.

Granmyr med gras eller grasliknende planter i bunndekket forekommer helst langs kantene av myrene. For øvrig finner en ofte

bjørk innblandet på granmyrene, og ved myrinventeringen har vi da slått typene sammen under betegnelsen gran- og bjørkemyrer. Granmyrer med mosemyrbunn eller grasmyrbunn, og likeså hvor lyngmyras samfunnsformer dominerer, enten det er blåbærlyng og tyttebærlyng eller blokkebær, er gjerne noenlunde vel formolda. M. h. t. næringsinnholdet kan dette variere, men ofte er granmyrene av god kvalitet.

Dyrkingsverdet av granmyrene vil gjerne variere fra D₂ til D₃ (god til noenlunde god dyrkingsmyr), avhengig vesentlig av formoldingsgraden.

4. *Oremyrer.*

Både gråor og svartor vokser på myr, førstnevnte er mest alminnelig, unntatt i de ytre strøk på Sørlandet og Vestlandet. Oremyrene er gjerne grunne og fortrinnsvis dannet på leirundergrunn.

Det er grasmyras samfunnsform som danner bunnvegetasjonen i oremyrene, hvis da ikke oreskogen er så tett at lysforholdene hindrer bunnvegetasjonen i det hele tatt. Under gunstige lysforhold finner en en artsrik og frodig vegetasjon på oremyrene, da er det gjerne en del bjørk innblandet, gran kan også forekomme.

Oremyrene er meget næringsrike og har høyt dyrkingsverd, gjerne D₁₋₂ (meget god til god dyrkingsmyr).

Det er nevnt i begynnelsen av dette kapitel at grøfting av myr (og vannsyk skogmark) med tanke på skogproduksjon ifølge Thurmann-Moe bør begrenses til tresatte områder, det vil med andre ord si at det av myrer fortrinnsvis blir skogmyrene som kommer i betraktning når det gjelder skogkultur. I Thurmann-Moes tidligere nevnte arbeider er gjort utførlig rede for hvilke skogmyrtyper såvel av lauvmyr, granmyr som furumyr der kan anses for grøfteverdige under ulik geografisk beliggenhet. Ved vurderingen av reaksjonsmulighetene ved skoggrøfting tar en også hensyn til spørsmål som nedbør og temperatur, terrengforhold, undergrunnens geologiske opprinnelse m. v., foruten rent grøftings- og driftstekniske forhold. Da de nevnte publikasjoner er lett tilgjengelige, anser vi det for overflødig å gå nærmere inn på disse ting her. Et utførlig referat er for øvrig gitt tidligere i Meddelelser fra Det norske myrselskap (hefte 4, 1941).

Også Barth (29 og 30) behandler hvilke myrtyper som egner seg for omdannelse til skog. Han hevder bl. a. at de fleste typiske grasmyrer ved grøfting vil kunne gi produktiv skogmark hvis de klimatiske forhold ikke er altfor ugunstige, men de skogbevokste myrer fremheves som de mest godartede.

For oversiktens skyld skal vi nedenfor gjengi Holmsens myr-inndeling slik som den blir med de tilføyelser som er foreslått av oss:

A. Mosemyrer.

1. *Kvitmosemyrer.*
 - a. Lyngrike kvitmosemyrer.
 - b. Grasrike kvitmosemyrer.
2. *Gråmosemyrer.*
 - a. Lyngrike gråmosemyrer.
 - b. Grasrike gråmosemyrer.

B. Grasmyrer.

1. *Rene grasmyrer.*
2. *Starrmyrer.*
3. *Sivmyrer.*
4. *Myrull-bjønnskjeggmyrer.*

C. Lyngmyrer.

D. Krattmyrer.

1. *Dvergbjørkkrattmyrer.*
2. *Vierkrattmyrer.*

E. Skogmyrer.

1. *Furumyrer.*
2. *Bjørkemyrer.*
3. *Granmyrer.*
4. *Oremyrer.*

Det er klart for alle som har arbeidet en del med klassifisering av myrer at det er vanskelig å samle alle forekommende myrtyper og vegetasjonsformer i et skjema som ovenstående. Det er likevel av betydning å ha et skjelett å bygge på når en skal bedømme myrene, selv om det gjelder en rent praktisk og mer skjønnsmessig vurdering som den det dreier seg om ved myrinventeringen. Får en først syn for de karakteristiske trekk ved myrene og de vekstsamfunn som vokser på dem, vil en forstå at disse ting kan danne verdifulle holdepunkter ved bedømmelsen. Men det gjelder her som på så mange andre felter: Tap ikke oversikten selv om detaljrikdommen av og til kan virke nesten forvirrende. Det er planteselskapet det først og fremst gjelder å kunne bestemme. Detaljene, det vil her si de enkelte arter som danner plantesamfunnene, er viktige nok, men det er planteselskapet som gir myra dens fysiognomi, dens ansikt.

V. Litteratur.

1. Asbjørnsen, P. Chr.: Torv og Torvdrift. Christiania 1868.
2. Blytt, A.: Iakttagelser over det sydøstlige Norges torvmyre. Christiania Videnskabselskabs Forhandlinger, No. 6, 1882.
3. Stangeland, G. E.: Om Torvmyrer i Norge og deres Tilgodegjørelse. I, II og III. N. G. U. nr. 20, 24 og 38, 1896, 1897 og 1904.
4. Holmboe, Jens: Planterester i norske torvmyrer. Videnskabselskabets skrifter I. Mathem.-naturv. klasse, No. 2, 1903.
5. Holmsen, Gunnar: Torvmyrenes lagdeling i det sydlige Norges lavland, N. G. U. No. 90, 1922.
6. Osvald, Hugo: Zur Vegetation der ozeanischen Hochmoore in Norwegen. Svenska Växtingsosiologiska Sällskapet Handlingar VII, 1925.
7. Ording, Asbjørn: Orienterende pollenanalyser fra norske kystdistrikter. Medd. fra Det norske skogforsøksvesen. Bind V 1933—37.
8. Lende-Njaa, Jon: Myrenes dannelse. Medd. fra Det norske myrselskap, 1917.
9. Lende-Njaa, Jon: Myr dyrking. Kristiania, 1924.
10. Løddesøl, Aasulv: Myrene på Andøya. Medd. fra Det norske myrselskap, 1935.
11. Ødelien, M.: Myr og myr dyrking. Hektograferte forelesninger ved Norges Landbrukshøgskole, 1937—38.
12. Mitteilungen der Int. Bodenkundlichen Gesellschaft. Band XIII, No. 1, 1938.
13. Hasund, Sigv.: Myr dyrking. Kristiania, 1910.
14. Sverdrup, U.: Om myren og dens utnyttelse. De Osterhausiske Legats Folkeskrifter, 4. Kristiania, 1907.
15. Holmsen, Gunnar: Vore myrers plantedekke og torvarter. N. G. U. No. 99, 1923.
16. Resvoll-Holmsen, Hanna: Om fjeldvegetationen i Det østfjeldske Norge. Archiv for matematik og naturvidenskab. Bind XXXVII, No. 1, 1920.
17. Løddesøl, Aasulv: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Medd. fra Det norske myrselskap, 1941.
18. Fægri, Knut: Om prinsippene for våre myrers og torvmarkers klassifikasjon. Medd. fra Det norske myrselskap, 1935.
19. Thurmann-Moe, P.: Om bedømmelse av myr og vannsyk skogsmark til planteproduksjon. Medd. fra Norges Landbrukshøgskole, Vol. XXI, 1941.
20. Thurmann-Moe, P.: Veiledning i skoggrøfting, Oslo 1942.
21. Hagerup, Hans: Beitekontroll for ulike dyrkingsmåtar av grasmyr til beite. Medd. fra Det norske myrselskap, 1934.
22. Hovd, Aksel: Dyrkingsverdet av ymse myrtyper ut frå avlingsresultat og utslag for ymse kulturmidler i myrforsøka. Medd. fra Det norske myrselskap, 1935.

23. Hagerup, Hans, og Hovd, Aksel: Kva myrforsøka viser. Medd. fra Det norske myrselskap, 1938 (særtrykk).
24. Holmsen, Gunnar: Vort torvstrøs raamateriale. Medd. fra Det norske myrselskap, 1919.
25. Holmsen, Gunnar: Torvens volumvekt og skrumpning. Medd. fra Det norske myrselskap, 1926.
26. Braadlie, O.: Analysemetoder for brenntorv og kvalitetsbedømmelse særlig av stikktorv. Medd. fra Det norske myrselskap, 1941.
27. Løddesøl, Aasulv: Myrene på Smøla. Medd. fra Det norske myrselskap, 1936.
28. Løddesøl, Aasulv, og Lømsland, Daniel: Myrundersøkelser i Sør-Varanger. Medd. fra Det norske myrselskap, 1937.
29. Barth, Agnar: Skogavgrøfting. Kristiania, 1912.
30. Barth, Agnar: Skogskjøtsel på biologisk grunnlag. Oslo, 1938.

All ettertrykk av illustrasjonene i denne publikasjon er forbudt.

MYRENE I NES ALMENNING, RINGSAKER HERRED.

Av sekretær J. Heggelund Smith.

Nes almenning ligger i Ringsaker herred og grenser i øst til Furnes almenning og Pihlske sameie, i nord til Pihlske sameie, i vest til Ringsaker og Veldre almenninger og i sør til Veldre almenning. Nes og Ringsaker hadde tidligere felles almenning, men den ble delt for omkring 30 år siden.

Myrinventeringa i Nes almenning er utført sommeren 1942 etter samme retningslinjer som har vært brukt ved de tidligere myrinventeringer (jfr. Medd. fra D. n. m. side 71—90, 1941). Landbrukskandidat Sigurd Hobæk deltok en kort tid i markarbeidet, som for øvrig er utført av forfatteren. Undersøkelsene er foretatt med bidrag av Landbruksdepartementet.

På grunn av papirrasjoneringa vil det likesom for myrene i Rome-dal herred bare bli trykt en ganske kort oversikt over de viktigste resultater. Det norske myrselskap står imidlertid til tjeneste med nærmere opplysninger om de enkelte myrer for mulige interesserte.

Kartgrunnlaget for undersøkelsen har for den alt overveidende del vært taksasjonskart i målestokk 1:10 000, opptatt 1937—38. Den del av almenningen som ligger over vernskoggrensa, ble ikke kartlagt under takseringa i 1937—38, og myrundersøkelsene innen dette område bygger på et tidligere opptatt oversiktskart i

Tabell 1. *Sammendrag av myrrealene i Nes almenning.*

Myrtype	Under vernskoggrensa		Over vernskoggrensa		Sum for almenningen	
	dekar	o/o	dekar	o/o	dekar	o/o
Lyngrik mosemyr	1,372	7,5	342	9,0	1,714	7,8
Grasrik mosemyr	9,634	52,7	3,096	81,0	12,730	57,6
Grasmyr	1,186	6,5	40	1,0	1,226	5,5
Krattmyr	1,949	10,7	284	7,4	2,233	10,1
Furuskogmyr	787	4,3	—	—	787	3,6
Gran- og bjørkeskogmyr . .	3,348	18,3	60	1,6	3,408	15,4
I alt	18,276	100	3,822	100	22,098	100

målestokk 1:25 000 som imidlertid er tegnet sammen med takasjonskartet i samme målestokk som dette.

Over myrene i almenningen er det utarbeidet oversiktskart i 2 blad i målestokk 1:10 000, hvor alle myrer er nummerert, og de enkelte myrtyper er skilt ut med forskjellig skravering. Dessuten er som ved de tidligere myrinventeringer alle myrer samlet i en tabellarisk oversikt med angivelse av samlet areal og arealets fordeling på de enkelte myrtyper. Videre er myrenes dybde, undergrunnsart og antall dybdeboringer samlet i samme tabell, likesom det også er en rubrikk for utnyttelsesmuligheter. Plassen tillater imidlertid ikke å ta tabellen med her.

Almenningens samlede myrreal utgjør ifølge våre undersøkelser 22,098 dekar. Arealets fordeling på de forskjellige myrtyper (jfr. Gunnar Holmsen, N. G. U. nr. 99, 1923, og Løddesøl og Lid, Medd. fra D. n. m. 1943, hefte 5) vil framgå av tabell 1. Som det ses, dominerer grasrik mosemyr i utbredelse, men også gran- og bjørkeskogmyrene inntar forholdsvis store arealer. Denne siste myrtype er således meget utbredt i nordlige del av almenningen i det område som ligger under vernskoggrensa. Også av krattmyr finnes ganske betydelige arealer, mens lyngrik mosemyr, grasmyr (vesentlig starrmyr) og furuskogmyr er mindre utbredt.

En merker seg for øvrig at grasrik mosemyr inntar et forholdsvis langt større areal over enn under vernskoggrensa. Furuskogmyr, som i det hele er lite utbredt, finnes bare under vernskoggrensa, og av grasmyr og gran- og bjørkeskogmyr ligger bare små arealer over denne grense. De lyngrike mosemyrer og krattmyrene er derimot temmelig jevnt fordelt over hele almenningen.

Myrarealet er beregnet etter kartet. Det avviker noe fra det areal som er oppgitt på bestandskartet over Nes almenning. Myrarealet under vernskoggrensa er ifølge vår beregning 699 dekar større enn det som er oppført på kartet. Over vernskoggrensa er

det under befaringa krokert inn en del holmer som ikke var avsatt på kartet, og av den grunn er myrarealet i dette område funnet å være 370 dekar mindre enn det kartet viser. Ifølge vår beregning er altså samlet myrareal 329 dekar større enn oppgitt på bestandskartet over almenningen.

Myrenes beliggenhet i forhold til høyda over havet framgår av nedenstående sammenstilling:

Under 500 m		500—600 m		600—700 m		Over 700 m		Sum	
Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
6157	28	9582	43	2138	10	4221	19	22,098	100

Høyda over havet varierer mellom ca. 415 m like nord for Bru-mund sag og ca. 810 m nordligst på Ljøsmyrene, men den over-veieende del av myrene ligger lavere enn 600 m og en betydelig del under 500 m o. h. I området mellom 600 og 700 m o. h. har myrene forholdsvis liten utbredelse, mens bortimot en femtedel av almen-ningens samlede myrareal ligger høyere enn 700 m o. h. De store Ljøsmyrene nordligst i almenningen inntar det vesentligste av myr-arealeet i sistnevnte område.

Dyrkingsmyrer: Det er under befaringa utskilt i alt 8570 dekar eller ca. 39 % av samlet myrareal som skikket til dyrking eller kulturbeite. Disse myrer er gitt karakteren D 3 eller bedre (jfr. Medd. fra D. n. m. side 85, 1941). Av dette areal ligger 77 % lavere enn 600 m o. h. og 19 % under 500 m. En tabellarisk oversikt over de enkelte dyrkingsmyrer etter beliggenhet i høgd over havet og med angivelse av myrenes nummer og areal er utarbeidet for almen-ningen. Jeg skal i det følgende ganske kort omtale noen større felter som kan komme på tale til dyrking eller kulturbeite.

I søre del av almenningen kan nevnes Stormyra samt Vivold-myra med tilgrensende småmyrer. Begge de nevnte områder ligger øst for Brumunda, vel 500 m o. h., og størrelsen av hvert felt dreier seg om 400 dekar. Myrene nord og vest for Elungstjern må også stort sett karakteriseres som noenlunde gode dyrkingsmyrer, selv om kvaliteten jevnt over neppe er så bra som på de førstnevnte områder. Høyda over havet varierer mellom 540 og 590 m, men beliggenhet i forhold til veg er mindre gunstig. Myrarealet innen dette område utgjør omkring 1000 dekar og ligger noenlunde bra samlet. Myrene omkring Aursmotjern er overveieende av ganske god kvalitet, men det trenges nokså omfattende kanaliseringsarbeider før de i tilfelle kan dyrkes. Areal dyrkingsmyr utgjør omkring 370 dekar, og feltet ligger i sin helhet lavere enn 500 m o. h. Endelig kan nevnes myrene øst for Langkloppmyra samt nordlige del av denne. Hele området utgjør omkring 800 dekar, men sørøstlige halvpart er stort sett tung å dyrke, da myra delvis er skogbevokset, og bekken, som renner

gjennom feltet, må senkes. Nordlige del av feltet, Lauvmyra, er derimot lett å grøfte og ligger for øvrig like ved bilveg.

I nordlige del av almenningen kan nevnes myrene vest og sør for Gåstjern med et samlet areal av ca. 600 dekar, og videre myrene sørøst for Blekahaugen. Sistnevnte myrareal er for en stor del nokså tangete og tilgrodd med skog og er derfor tungt å dyrke, men kvaliteten er jevnt over god. Adkomsten til disse myrer, som ligger mellom 570 og 600 m o. h., er noe tungvint, men dette forhold vil bli bedre når den planlagte veg fra Dempni sag til Bleka seter blir ferdig.

I området mellom Blekahaugen og Løvlia seter ligger mange myrer som for størstedelen er av noenlunde god kvalitet. De fleste er grøftet for skog og er mer eller mindre skogbevokset. Høgda over havet for myrene innen dette område ligger mellom 600 og 770 m.

De fleste steder i almenningen er mange myrer grøftet med tanke på skogproduksjon. Dette gjelder også flere av de myrer som her er tatt med som dyrkingsmyrer. Under befaringa er det ikke tatt standpunkt til om de enkelte myrer anses grøfteverdige for skog og heller ikke om de med større fordel vil kunne nyttes til skogproduksjon enn f. eks. til dyrking eller kulturbeite. Dette gjelder samtlige myrer enten de allerede er grøftet eller måtte egne seg for avgrøfting. Rent generelt kan en imidlertid si at flere av de myrer som her er tatt med under dyrkingsmyrer med større fordel kan grøftes for skog enn f. eks. ryddes til kulturbeite. Dette gjelder i første rekke myrer som allerede er ganske sterkt skogbevokset, og som ligger tungvint til for dyrking.

Under befaringa ble det tatt ut i alt 15 dyrkingsprøver av forskjellige myrtyper til analyse. Det viser seg at volumvekta jevnt over er middels høg, eller med andre ord at prøvene er noenlunde vel formolda. De fleste prøver viser sterk sur reaksjon med pH-verdi under 5,0. Bare 4 prøver kan betegnes som middels sure med pH-verdi over 5,0. Askeprosenten er jevnt over lav, unntatt for en prøves vedkommende, men det høge askeinnhold i denne prøve skyldes antagelig sandinnblanding fra flomvatn. Det prosentiske innhold av kvelstoff er ganske høgt i alle prøver, mens de tilsvarende tall for kalkinnholdet viser temmelig stor variasjon. Utrengnes kvelstoff- og kalkinnholdet i kg pr. dekar til 20 cm dybde, får en stort sett det samme forhold, idet prøvenes volumvekt, som da må tas med i beregningen, ikke varierer så svært mye.

Brenntorvmyrer: Av brenntorvmyrer finnes i alt omtrent 5170 dekar fordelt på 65 større og mindre felter. Den samlede kubikkmasse er beregnet til 9,657,600 m³ råtorv. Alle brenntorvmyrer (og strøtorvmyrer) er samlet i tabeller med angivelse av omtrentlig areal brenntorvmyr (eller strøtorvmyr), samlet myrareal, torvlagets midlere tykkelse og kubikkmeter råtorv. Heller ikke denne tabell vil

bli tatt med her, og i det følgende gis bare en ganske kort oversikt over enkelte av disse myrer.

Brenntorvmyrene ligger spredt over hele almenningen, for man- ges vedkommende med temmelig tungvint adkomst. Myrenes be- ligenhet er jo en viktig faktor også når det gjelder utnyttelse til brenntorv, og en gjør merksam på at mange myrer ligger slik til at eventuell brenntorvdrift i første rekke blir et spørsmål om å legge veg fram til myrene. Flere store brenntorvmyrer ligger imid- lertid gunstig til hva veg angår og kan for så vidt straks utnyttes med fordel. Dette gjelder således flere av de store myrene i området nord for Aursmoseter og sørvest for Dempeni sag. I første rekke må nevnes Langkloppmyra, som inneholder store mengder råtorv, til dels av meget god kvalitet. Brenntorva finnes særlig langs kantene av myra, mens det midtre parti er strøtorvmyr. På denne myra ligger almenningens eneste brenntorvanlegg. Lauvmyra har også svært gunstig beligenhet, er lett å grøfte og inneholder alminnelig god brenntorv. Videre kan nevnes to myrer like nord og nordøst for Aursmoseter, som riktignok ikke har så god beligenhet som de to foregående, men kvaliteten av brenntorva er jevnt over tilfredsstil- lende.

De store myrene omkring Gåstjern inneholder alle alminnelig god brenntorv, som vil bli lettere tilgjengelig når den tidligere om- talte veg fra Dempeni sag til Bleka seter blir ferdig.

Analyseresultatet av uttatte brenntorvprøver, i alt 13, viser for de fleste prøvers vedkommende forholdsvis lav volumvekt, men sam- menholdsgraden er gjennomgående god. Askeinnholdet må karak- teriseres som tilfredsstillende for alle prøver, og 6 prøver viser endog lavt innhold av aske. Brennverdien er i gjennomsnitt for alle prøver omtrent middels høy. 7 prøver viser over og 6 prøver under middels høy brennverdi (3500 kalorier) beregnet for torv med 25 % vann.

Strøtorvmyrer: Den samlede kubikkmasse strøtorv er be- regnet til 1,813,700 m³ råtorv. Areal strøtorvmyr utgjør 1393 dekar fordelt på 17 større og mindre områder.

Strøtorvmyrene ligger ikke fullt så spredt som brenntorvmyrene, idet hovedmassen er samlet i området ved Dempeni sag og Aursmo- seter. Først og fremst må nevnes Langkloppmyra, som er almennin- gens største strøtorvmyr med vel 1,2 mill. kubikkmeter råtorv. Kvali- teten er for størstedelen meget god, og myras beligenhet er, som tidligere nevnt, gunstig.

Den store myrstrekning sørøst for Dempeni sag inneholder alt i alt ganske store strøtorvmengder, men strøtorvlaget er gjennom- gående av liten mektighet. Videre må nevnes Stormyra sør for vegen til Aursmoseter. Beliggenheten er gunstig, men myra er svært blaut, og strøtorva er mindre god.

Endelig må nevnes to myrer vest og nord for Langkloppmyra, som inneholder strøtorv av noe vekslende kvalitet. Begge myrer lig-

ger ved veg og kan lett utnyttes. De øvrige strøtorvmyrer er enten små eller ligger tungvint til for utnyttelse. Det siste gjelder således myrene i sørøstlige del av almenningen.

Sammenfatning: I Nes almenning utgjør myrarealet til sammen 22,098 dekar. Myrenes beliggenhet i forhold til høgda over havet varierer mellom 415 m og 810 m, men vel 15,700 dekar ligger lavere enn 600 m o. h.

Av myrer som er skikket til dyrking eller kulturbeite er i alt utskilt 8570 dekar, hvorav vel 6500 dekar ligger lavere enn 600 m o. h. I disse arealer inngår flere små myrer og myrer som ligger tungvint til for utnyttelse til dyrking eller kulturbeite, men på den annen side finnes flere større sammenhengende myrstrekninger med forholdsvis gunstig beliggenhet.

Av brenntorv finnes betydelige mengder, idet den samlede kubikkmasse råtorv er beregnet til 9,657,600 m³. Når det gjelder å nyttiggjøre seg disse store brenselsreserver, må en imidlertid være merksam på at brenntorvmyrene ligger spredt over hele almenningen, og at flere myrer har uheldig beliggenhet i forhold til veg. På den annen side ligger flere store brenntorvmyrer gunstig til, og store torvmasser vil forholdsvis lett kunne nyttes.

Med hensyn til strøtorvressurser ligger forholdene ikke fullt så gunstig an som når det gjelder brenntorv, idet den samlede kubikkmasse råtorv er beregnet til 1,813,700 m³. Det er imidlertid en stor fordel at de største strøtorvmyrer ligger i nærheten av bilveg og følgelig lett kan nyttes. Dette gjelder først og fremst den store Langkloppmyra, som inneholder omkring 1,2 mill. m³ råtorv og således vil kunne dekke behovet for torvstrø i lang tid.

Ny myrlitteratur.

Artikkelserien «Botaniske holdepunkter ved praktisk myrbedømmelse» av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid, som har vært tatt inn i tidsskriftets hefte 1—5 i år, er også utkommet som særtrykk. Medlemmer av myrselskapet som er særlig interessert i dette emne, vil på henvendelse til Det norske myrselskaps hovedkontor, Kongens gate 18, Oslo, få særtrykk tilsendt gratis. For ikke medlemmer er prisen pr. hefte kr. 1,00 + kr. 0,20 i porto. Beløpet kan eventuelt innsendes i frimerker sammen med bestillingen.

Rapport om et torvforkullingsforsøk ved I/S Torvkulls retortanlegg på Hernesmyra i Sør-Odal.

Det norske myrselskap, ved undertegnede, foretok i tida 20.—24. mai d. å. et forsøk med torvforkulling ved I/S Torvkull's retortanlegg på Hernesmyra i Sør-Odal. Retortanlegget som er bygd etter svensken C. G. Lammes system, består av to retorter som hver rommer vel 14 m³. Videre består anlegget av ovn, vifte, cyklon (for centrifugering av tjæredampene), kondensasjonstårn, kondensasjonstank med rist og flotasjonskarr for avfløting av tjære. Dertil kommer anlegg for vannkjølingen, pumpe, motor m. v.

Torvforkullingen ved et slikt anlegg går kontinuerlig og tida som går med fra torva blir fylt i en retort til ny påfylling kan finne sted er ca. 2 døgn. Retortene fylles og tømmes hver sin dag. På den måten kan bedriften arbeide med jevn arbeidsstyrke døgnet rundt.

Resultatet av forsøket ble:

	Retort I	Retort II
Innveiet maskintorv	3940 kg	3944 kg
Vanninnhold ved innveiningen	17,86 %	15,54 %
Askeinnhold i vannfri torv	3,0 %	4,1 %
Kullstoffinnhold i vannfri torv	48,3 %	48,5 %
Brennverdi i vannfri torv	4984 kal.	4900 kal.
Torvkullutbytte	1115 kg	1185 kg
Torvkull i % av vannfri torv	32,4 %	33,9 %
Uforkullet rest	112 kg	170 kg
Brennverdi i vannfritt torvkull	7196 kal.	6804 kal.
Kullstoffinnholdet i vannfri torvkull	79,3 %	63,1 %
Torvtjære, sum for begge retorter	323,5 kg (5,0 %)	

På foranledning av Grorud Kjemiske Fabrikk A/S som er avtager av torvtjæren, har ingeniør Ingeberg ved Norges tekniske høyskole foretatt en fraksjonering av tjæren med dette resultat: Smøreolje 10—12 %, faste steariner 30—40 % og kreosoler 40—50 %. Forsøkene er utført i laboratoriemålestokk og resultatene må ansees som foreløbige.

Brenselet som gikk med under forsøket utgjorde ialt for begge retorter 370 kg stikkertorv. Vanninnholdet i denne var 28,12 % og askeinnholdet 4,8 %. Brennverdien ved ifyllingen var 3364 kalorier. Medgått brensel i % av kaloriverdien var for begge retorter 4,2 %.

De data som er meddelt fra dette forsøk må betraktes som foreløbige da anlegget ved forsøkets utførelse var nystartet og enda beheftet med atskillige mangler av teknisk art. Spesielt må framheves at det fantes atskillige lekkasjer i selve retortene og i rørledningen fra cyklonen. Dette har bidratt til å senke tjæreutbyttet en del, muligens også kullutbyttet.

D. Lømsland.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 6

Desember 1943

41. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

SØKNAD OM STATS BIDRAG OG FORSLAG TIL BUDSJETT FOR 1944.

Det norske myrselskaps styre har sendt Landbruksdepartementet denne søknad om statsbidrag for kommende budsjettermin:

Til

Landbruksdepartementet,
Oslo.

Det norske myrselskap søker herved ærbødigst om et statsbidrag stort

kr. 90,000.00

for budsjetterminen 1. juli 1944—30. juni 1945.

Som bilag følger vedlagt:

1. Forslag til budsjett for Det norske myrselskap for kalenderåret 1944.
2. Forslag til budsjett for Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra og for spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter omkring i landet for året 1944.
3. Det norske myrselskaps søknad om statsbidrag og budsjettforslag for kalenderåret 1943.
4. Det norske myrselskaps årsmelding og regnskap for kalenderåret 1942.
5. Det norske myrselskaps søknad om statsbidrag og budsjettforslag for kalenderåret 1942.

Om selskapets virksomhet i 1943 kan foreløpig meldes:

1. *Arbeidet for øket brenntorvproduksjon m. v.*

Konsulentvirksomheten for økning av brenntorvproduksjonen har også i 1943 vært den mest omfattende gren av myrselskapets virksomhet. I alt 6 av selskapets funksjonærer har deltatt i dette arbeide, nemlig torvkonsulentene Ording, Hovde og Lilleeng, og i sesongen dessuten sekretær Smith, assistent Lømsland og direktør Løddesøl.

For å frigjøre sistnevnte funksjonærers tid til reiser, har landbrukslærer Christensen fungert som kontorsjef ved hovedkontoret en kortere tid i likhet med de to foregående år. I Trøndelagsfylkene har Trøndelag Myrselskap, med bevilgning fra Det norske myrselskap, foretatt undersøkelser av flere brenntorvmyrer. Våre egne funksjonærers reiser i disse fylker har derfor kunnet innskrenkes til et par kortere planleggings- og inspeksjonsreiser (Lilleeng og Smith). På denne måte har samtlige rekvisisjoner om undersøkelser, planlegging og assistanse kunnet imøtekommes. Fra Finnmark fylke, hvor staten har to torvmestre i arbeide, er det ikke innløpet noen rekvisisjon.

Det er kommet i gang en del nye maskintorvanlegg også i år på tross av at det for tiden er meget vanskelig å skaffe det nødvendige utstyr. Det er særlig passende driftsmaskiner, elektrisk utstyr og skinner som det kniper med, brenntorvmaskiner har det derimot ikke vært mangel på. Dessverre har noen eldre fabrikker ikke kunnet drive i år på grunn av mangel på driftsoljer, men stort sett har vanskelighetene latt seg overvinne. En annen ting er at ikke alle anleggs kapasitet har kunnet nyttes helt ut, da det ikke har vært mulig å skaffe tilstrekkelig arbeidshjelp. Værforholdene har stort sett ligget gunstig an for torvproduksjonen i Øst- og Sør-Norge, men på Vestlandet og i Nord-Norge har det vært dårlig vær for torvdrift en del av sommeren.

Det er for tidlig enda å uttale noe sikkert om størrelsen av årets brenntorvproduksjon, men det er grunn til å tro at det også i år har vært en del stigning i maskintorvproduksjonen sammenliknet med foregående år. For tiden holder myrselskapet på med innsamling av detaljerte produksjonsoppgaver fra samtlige maskintorvanlegg i landet og dessuten fra større stikktorvanlegg som produserer torv for salg. For de mange tusen småprodusenter som vesentlig stikker torv til dekning av eget forbruk, innhentes summariske produksjonsoppgaver gjennom distriktenes forsynings- eller brenselnemnder. Som vanlig vil brenntorvstatistikken bli offentliggjort i myrselskapets tidsskrift så snart den foreligger.

Torvbrikettfabrikkene, hvorav det finnes 1 i Østfold og 1 i Hedmark fylke, har arbeidet under noe bedre værforhold i 1943 enn foregående år. Særlig var forsommeren bra, men ettersommeren har til gjengjeld vært meget dårlig. Produksjonen er derfor heller ikke i år blitt tilfredsstillende. Den ene fabrikk ble dessuten ødelagt av brann i september i år, og en vesentlig del av årets produksjon ved denne fabrikk gikk således tapt. Myrselskapets befatning med torvbrikettfabrikkene har i år innskrenket seg til enkelte inspeksjonsreiser.

Brenntorvdriften har også i år fått støtte i form av billige lån av Statens torvlånefond. Den samlede støtte til brenntorvproduksjonen i form av lån av offentlige midler siden brenselkrisen begynte stiller seg slik:

År	Anleggslån, antall	Driftslån, antall	Sum kr.	Låneinstitusjon
1940....	8	33	317,070.00	Torvlånefondet
Do.....	2	—	180,000.00	Tiltakskommisjonen
1941....	7	19	240,650.00	Torvlånefondet
Do.....	1	—	10,000.00	Tiltakskommisjonen
1942....	4	13	218,000.00	Torvlånefondet
1943....	3	7	124,500.00	Torvlånefondet
Ialt....	25	72	1,090,220.00	

Kontrollen av de anlegg som er tilstått lån har tillagt myrselskapets konsulenter, og dette har medført atskillige reiser. En del av de eldste lån er allerede avviklet. Det har hittil vært lite tap på de tilståtte lån, og det er godt håp om at brenntorv kampanjen denne gangen skal kunne gjennomføres uten større tap både for torvprodusentene og for det offentlige. En flerhet av maskintorvanleggene har hatt et godt resultat ikke bare produksjonsmessig sett, men også økonomisk, og dette bidrar til å legge et solid grunnlag for fortsatt brenntorvproduksjon også når den egentlige brenselkrise er over.

Avsetningsmulighetene for brenntorv er fortsatt meget gode. En stor del av maskintorven går til industrien, enkelte større industriforetagender har selv gått i gang med produksjon. Det har imidlertid ikke lyktes å få industrien til å gå inn for denne oppgave i den utstrekning som ønskelig kunde være, og tallrike henvendelser både fra Kontoret for innenlandsk brensel i Landbruksdepartementet og fra myrselskapet har ikke hatt den forønskede virkning. Myrselskapet har således undersøkt en rekke myrer og utarbeidet planer for flere anlegg for større industriforetagender som ikke er kommet i gang. Bedriftene oppgir oftest som grunn for dette at de ikke kan avgi sine arbeidere til brenntorvdrift, og videre at innkvarterings- og transportforholdene skaffer så store vanskeligheter at det ikke lar seg gjøre å sette drift i gang. Ved å legge godviljen til bør industrien kunne gjøre mer på dette område enn den hittil har gjort. En hel del industriforetagender må i torvsesongen kunne dirigere en del av sine arbeidere over i torvdrift. Teknisk utdannet personale som vil kunne overta ledelsen av arbeidet etter samråd med myrselskapets konsulenter har man jo, og dessuten en del materiell, driftsmaskiner, skinner osv. som vil kunne overføres til brenntorvanleggene. Å skaffe til veie den nødvendige kapital skulde heller ikke volde uoverkommelige vanskeligheter. De fabrikker som har gått i gang med egne brenntorvanlegg er i det store og hele godt fornøyd med resultatet.

Torvkullanleggene, i alt 2, som er nevnt i vår søknad om statsbidrag for inneværende år, er no ferdige og har vært i drift

en tid. Ved den ene fabrikk (I/S Torvkulls anlegg på Hernesmyra i Sør-Odal) har myrselskapet foretatt driftskontroll for å få sikre data for såvel torvkull- som tjæreutbyttet og varmemeforbruket. Videre er det foretatt en del inspeksjonsreiser under oppførelsen av begge fabrikker og senere også under driften. Det viser seg at det har gått noe trått med avsetningen av torvkullene til generatorbrensel, men torvtjæren har vært lett å få solgt. Av denne utvinnes foreløpig en del smøreoljer foruten faste steariner og kreosoler.

Torvkullanleggene består av 2 retorter og er bygd etter svensken, ingeniør C. G. Lammes system. Den ene av fabrikkene (tilhørende A/S Torvkull, beliggende på Gårdsmyra i Våler) er for tiden under utvidelse. Det er her meningen å installere 2 nye retorter, delvis av firmaets egen konstruksjon. Den videre utvikling av torvkull- og torvtjæreindustrien vil i høy grad være avhengig av om det kan skaffes avsetning for produktene til noenlunde bra pris. For tiden benyttes torvkull en del i blanding med trekull (20 % tilsetning) som generatorbrensel, og dette sies å gå bra.

Som ledd i arbeidet for å fremme brenntorvproduksjonen må nevnes det opplysningsarbeide som myrselskapet driver ved spredning av brosjyrer, ved foredrag og demonstrasjoner og besvarelse av alle mulige forespørsler så vel muntlig som skriftlig. Videre er avgitt en rekke betenkninger og forslag som tar sikte på å øke produksjonen og sikre brenntorven både hva avsetning og habile priser angår. Formidlingsvirksomheten vedkommende innkjøp av maskiner og materiell til brenntorvanleggene har også lagt beslag på meget tid. Videre er det et meget stort antall konferanser som blir holdt i løpet av året så vel på myrselskapets kontor som ute i distriktene med de respektive brensel- og forsyningsnemnder. Flere av funksjonærene har dessuten deltatt i en rekke møter av interesse for brenselforsyningen, bl. a. kan nevnes at konsulent Lilleeng er medlem av Troms fylkes brenselutvalg og direktør Løddesøl av Ved- og torvrådet, Landbruksdepartementet.

Ved myrselskapets eget brenntorvanlegg i Våler, som for tiden er bortforpaktet, har det i år vært 2 torvmaskiner i drift. Resultatet er blitt meget godt, nemlig ca. 7000 m³ maskintorv, det er ca. 2000 m³ mer enn foregående år.

2. *Arbeidet for fremme av torvstrøproduksjonen m. v.*

Konsulentvirksomheten på dette område har vært drevet omtrent i samme utstrekning som foregående år. Torvstrø har for tiden et stort marked, det benyttes bl. a. mer og mer som råmateriale ved framstilling av isolasjonsplater og ved papp- og emballasjefabrikasjonen. Videre er det stor etterspørsel etter strø både til gjødseloppsamling og til gartnerier. Grunnet mangel på arbeidskraft har en del fabrikkers kapasitet ikke kunnet nyttes helt ut, men heldigvis har de fleste fabrikker klart å holde

produksjonen så noenlunde på fjorårets nivå, som imidlertid ligger betydelig under normal produksjon. På tross av dette har myrselskapet mottatt flere rekvisisjoner om myrundersøkelse og planlegging av nye fabrikker, særlig fra Østfold fylke. Disse oppdrag er alle sammen utført, men nybygging blir det neppe tale om foreløbig da det er vanskelig å skaffe sement, maskiner og nødvendig materiell. Ved en påbegynt ny fabrikk som skulde vært ferdig i år, har arbeidet midlertidig måttet innstilles. For tiden er det i alt 47 torvstrøfabrikker i landet som produserer torvstrø for salg. Dessuten finnes det en rekke mindre anlegg, vesentlig andelslag o. l., som fabrikerer strø eller klomp til fordeling blant medlemmene.

Det er satt i gang produksjon av torvisolasjonsplater ved fire fabrikker i Sør-Norge beliggende ved Skien, Sandefjord, Moss og Fredrikstad. Dessuten brukes torvstrø som tilblending ved framstilling av papp og emballasje ved et par større fabrikker beliggende i Sarpsborg og ved Oslo. Også denne form for nytting av produkter fra myrene har medført en del konferanser og reiser.

Huminalproduksjonen har vært liten i år grunnet liten produksjon av torvmold ved den fabrikk hvor huminal framstilles (Lybekkmosen i Nannestad). For tiden forberedes huminalproduksjon også ved Nittedal torvstrøfabrikk, men diverse ombyggingsarbeider har måttet utstå på grunn av forholdene.

Fullstendig statistikk over årets torvstrøproduksjon utarbeides av myrselskapet ved utgangen av hvert år. Om driften ved selskapets eget anlegg i Våler kan opplyses at produksjonen i år tilsvarer ca. 14 000 baller mot 10 613 baller i 1942. Fabrikken er fremdeles bortforpaktet.

3. *Myrundersøkelser i dyrkingsøyemed m. v.*

Det er vesentlig beitekulturivering på myr som for tiden har interesse, og i den anledning er foretatt undersøkelser i en rekke fylker, men vesentlig av mindre felter. En del oppgaver av rent teknisk art (grøfting, kanalisering og forbygging) har også meldt seg. For øvrig er arbeidet for Landbruksdepartementets almenningsskomite fortsatt både ved befaringer (almenninger på Vest-Opland og Romerike) og ved mer detaljerte undersøkelser av enkelte felter (i Brandbu og Tingelstad almenninger). Det er videre på grunnlag av materiale fra myrinventeringen utarbeidet en rekke myroversikter for offentlige institusjoner, og likeså er utarbeidet detaljerte kart m. v. over et par større bureisingsfelter som ble kartlagt forrige år (Bøvrafeltet i Ringsaker for Ringsaker jordstyre og Lovikfeltet i Bjørnskinn for Ny Jord). For begge felters vedkommende har det i år vært foretatt kontrollbefaringer av de foreløbig på kartene trukne grenser.

4. *Myrinventeringen.*

På Vestlandet er siste sommer foretatt myrinventeringer i herredene Sæbø, Manger, Hordabø, Lindås og Austrheim. De to førstnevnte

herreder er små og det er lite myr her. I Hordabø er det forholdsvis mere myr, men også dette er et lite herred så det totale myrareal er ikke særlig stort. Lindås derimot er et omfattende herred med atskillige myrstrekninger. Austrheim er bare ca. 1/3 i areal sammenliknet med Lindås, men her er det store myrer, først og fremst på øya Feie. Da Feie i sommer har vært sperret område har myrinventeringen i Austrheim ikke kunnet avsluttes i år. Inventeringen i disse brenselfattige vestlandsherreder har sin største betydning ved å påvise brukbare brenntorvforekomster. Også i år er inventeringen i kystbygdene på Vestlandet foretatt av konsulent O. Hovde.

Myrinventeringen på Østlandet har siste sommer vært forlagt til Veldre almenning i Ringsaker herred, og til Brandbu og Tingelstad almenninger i Brandbu herred. Av de sistnevnte almenninger ble det i år bare tid til å undersøke «Øståsen», dvs. de deler av begge almenninger som ligger på østsiden av Randsfjorden. I Veldre er inventeringen foretatt av sekretær Smith og i Brandbu av assistent Lømsland.

Som vanlig blir materialet fra myrinventeringene bearbeidet i løpet av vinteren. På grunn av papirrasjoneringen blir det for tiden bare publisert korte oversiktsmeldinger i myrselskapets tidsskrift, men detaljmaterialet fra alle tidligere inventeringer er oversiktlig bearbeidet og arkivert i myrselskapets arkiv og således lett tilgjengelig.

Myrselskapet har i år utgitt en publikasjon av interesse for inventeringsarbeidet, forfattet av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid. Publikasjonens tittel er: «Botaniske holdepunkter ved praktisk myrbedømmelse». Det er her bl. a. gjort rede for de retningslinjer som har vært benyttet og som fremdeles brukes ved vurderingen av myrene under selve markarbeidet. Publikasjonen er nærmest et supplement til den tidligere utgitte veiledning for myrinventeringen.*)

5. Forsøksvirksomheten.

Ved forsøksstasjonen på Mæresmyra har virksomheten vært drevet omtrent i samme målestokk som året forut. Antall utlagte felter har i 1943 vært 72 mot 76 i 1942. I tillegg kommer så foredlingsarbeidet med engvekster. Av spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter har det vært 43 i år mot 51 i 1942. Tilbakegangen her skyldes vanskelige transportforhold, foruten at det har vært vanskelig å skaffe kunstgjødsel og nødvendig arbeidshjelp. Det henvises for øvrig til forsøksleder Hagerups melding (bilag 2).

Arbeidsplanen og budsjettet for 1944.

Ved oppstillingen av budsjettet for 1944 (bilag 1) er det gått ut fra at myrselskapets arbeide bør fortsette i minst samme omfang som for inneværende år. M. a. o. er det forutsetningen at arbeidet

*) Løddesøl, Aasulv: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Medd. fra D. N. M. 1941. Veiledningen er også utkommet som særtrykk.

for fremme og eventuell økning av brenntorvproduksjonen fortsetter med samme antall konsulenter som no er i arbeide, og likeså at myr-inventeringen holder fram som før. Videre muliggjør det oppstilte budsjett at arbeidet for torvstrødriften og myr dyrkingen og likeså at forsøksvirksomheten, kan fortsette noenlunde i den utstrekning som meldingen for inneværende år viser.

Budsjettet for 1944 lyder på tilsammen kr. 140,000.00. Dette betegner en økning stor kr. 5,000.00 sammenliknet med budsjettforslaget for inneværende år. Økningen i utgifter fordeler seg med kr. 1,500.00 på hovedkontorets budsjett, kr. 2,000.00 på budsjettet for torvskolen i Våler og kr. 1,500.00 på forsøksstasjonens budsjett. Ved hovedkontoret skyldes stigningen et opptjent alderstillegg til en av torvkonsulentene samt økede reiseutgifter for konsulentene i Nord-Norge og på Vestlandet (post 13). Ved torvskolen er det planlagt en del utvidelser og fornyelser ved brenntorvanlegget (post 15). Økningen ved forsøksstasjonen på Mæresmyra skyldes overveiende at driftsutgiftene viser en stigende tendens (post 17). Utgiftsøkningen er imidlertid kompensert med en tilsvarende stigning i inntektene. Ved hovedkontoret budsjetteres med kr. 1,500.00 høyere inntekt enn foregående år, fordelt med kr. 500.00 på hver av de 3 poster: medlemskontingent, private bidrag og refusjon av utgifter vedkommende myrundersøkelser. Ved torvskolen budsjetteres med en inntektsstigning stor kr. 3,000.00 på grunn av utvidet drift og leieinntekter av den dyrkede jord. Forsøksstasjonen budsjetterer med kr. 500.00 i økede inntekter ved salg av produkter. Tilsammen utgjør dette kr. 5,000.00. Selskapet søker m. a. o. om et tilsvarende statsbidrag til virksomheten som for inneværende år, nemlig kr. 90,000.00. Av dette beløp vedkommer ca. kr. 40,000.00 poster som direkte eller indirekte fremmer brenntorvproduksjonen og ca. kr. 50,000.00 vedkommer selskapets øvrige virksomhet og myrinventeringen. Myrselskapets eget bidrag til virksomheten utgjør ifølge det oppstilte budsjett kr. 50,000.00 eller 35,7 % av de samlede omkostninger. Dette er en forholdsvis større andel enn for inneværende år, hvor selskapets egen andel av driftsutgiftene ifølge budsjettet utgjør 33,3 %.

Utviklingen har gitt myrselskapet rett i det syn som det har hevdet i alle år, at myrene våre er naturherligheter som vanskelig kan vurderes høyt nok. Selskapet har også etter evne forsøkt å ta konsekvensen av dette syn ved å arbeide for en så rasjonell utnyttelse av myrene som mulig, både når det gjelder dyrking og teknisk utnyttelse, først og fremst til torvstrø og brenntorv. Intensiteten i selskapets arbeide har kanskje variert en del i løpet av de 40 år som selskapet har virket, og arbeidet kan ha skiftet mer eller mindre karakter etter de krav som tidene har stilt, og etter de økonomiske

og faglige forutsetninger som selskapet har sittet inne med, men oppgavene har stort sett vært de samme.

I de senere år har myrselskapet lagt ned et stort arbeide på å fremme en rasjonell utnyttelse særlig av våre brenntorvforekomster, noe som har gitt seg utslag i de torvbriketteringsforsøk som ble drevet i noen år, og videre i arbeidet for å stanse jordødeleggelsen i våre kystbygder. Dette siste har resultert i jordvernkomiteen, som har tilrettelagt et stort materiale om brennsel-forholdene i de torvfattige strøk på Vestlandet og i Nord-Norge, for en stor del ved myrselskapets hjelp. Videre må vi nevne de senere års bestrebelse for å skaffe til veie en oversikt over våre myrforekomster så vi kan få rede på hva vi har å rutte med på dette felt, kort sagt myrinventeringen. Brenselkriser som den vi for tiden er inne i, stiller sine særlige krav til selskapet når det gjelder hurtig og effektivt å kunne imøtekomme behovet for faglig assistanse. Det vil imidlertid ikke være mulig å etterkomme slike krav helt tilfredsstillende hvis en ikke på forhånd har tilrettelagt forholdene, nemlig ved en utbygd konsulentvirksomhet og kjennskap til de ressurser av brenntorv som måtte finnes i de forskjellige deler av vårt land.

Ser vi på det fremlagte budsjettforslag under den synsvinkel som er antydnet foran, nemlig at myrene er herligheter som danner et naturlig ledd i vårt lands næringsliv, og som bidrar til større selvberging med visse jordbruks- og industriprodukter, vil antagelig de fleste finne at vårt forslag til arbeidsbudsjett og statsbidrag er for beskjedent. Vi er enig i dette syn. Prinsipielt mener vi at arbeidet for myrsaken bør gå etter en stigende linje parallelt med den stadig større og større betydning som våre myrforekomster vil få i årene framover. Når vi likevel for kommende budsjettår foreslår samme bevilgning som for de to foregående, så er det fordi at vi anser det for hensiktsløst å foreslå utvidelser som har liten utsikt til å bli vedtatt. Vi bygger denne antagelse på det triste faktum at det for inneværende budsjettår er antydnet en reduksjon av statsbidraget til selskapets virksomhet, noe som først og fremst rammer myrinventeringen. Vi er derfor blitt stående ved samme forslag til bevilgning til selskapets virksomhet som for 1942 og 1943, idet vi framfor alt mener at kontinuiteten i arbeidet bør bevares. I stedet for å spørre om det går an å redusere bevilgningen til myrselskapets virksomhet kan en stille spørsmålet slik: Har vårt samfunn råd til å redusere bevilgningen til arbeidet for myrenes rasjonelle utnyttelse? Myrselskapet mener nei, og det må fralegge seg ethvert ansvar hvis dette kommer til å skje.

I våre forslag til arbeidsprogram og budsjett for 1942 og 1943 har vi slått sterkt til lyd for brenntorven, og vi har kort omtalt hva som gjøres i vårt naboland Sverige for å øke brenntorvproduksjonen (jfr. spesielt bilag 5, side 7). Som en vil se dreier det

seg der om millionbevilgninger til dette arbeide, og resultatet er heller ikke uteblitt. Vi skal ikke ta opp igjen hva vi tidligere har skrevet, men i stedet nevne en parallell vedkommende myrinventeringen, denne gang fra Finland, som best vil kunne danne sammenlikningsgrunnlag når det gjelder den nevnte sak.

I februar 1941 foreslo Finska Mosskulturföreningen at det av statsmidler årlig burde bevilges minst 500,000 mark til myrinventering innen større, sammenhengende områder. Samtidig påviste foreningen at foreningens myrundersøkelser i de siste 20 år hadde vært splittet på mindre, spredte felter, og at dette ikke gav tilfredsstillende resultater. Landbruksministeriet ble så interessert for det fremsatte forslag at det oppfordret Mosskulturföreningen til å komme med forslag til utvidelse av planen for inventeringen. Et nytt, utvidet forslag ble utarbeidet som lød på 1,296,000 mark. Foruten dette forslag til myrinventeringer fremsatte ministeriet forslag om bevilgning av 1,800,000 mark til planmessige undersøkelser av dyrkingsjord, omfattende så vel myr- som fastmarksjorder. Denne sistnevnte bevilgning ble fordelt med 1,300,000 mark til Mosskulturföreningen og 500,000 mark til Lantbruksförsöksanstaltens markforskningsavdeling. Arbeidet ble videre fordelt mellom de to institusjoner slik at Mosskulturföreningen skulde utføre undersøkelser i myrrike distrikter, og Markforskningsanstalten i distrikter som er fattige på myr, men som til gjengjeld har rikelig med mineraljorder som enno ikke er lagt under kultur. I alt til myr- og jordinventeringer ble det således i Finland bevilget over 3 mill. mark i 1941. Hertil kommer bevilgninger til spesielle jordundersøkelser for den vanlige koloniasjonsvirksomheten (Lantbruksministeriets kolonisationsavdeling) og til Geologiska kommissionen.

Planen for myr- og jordinventeringen ble straks satt ut i livet, og i midten av juni var markarbeidet alt i gang. Men så kom krigen med Russland i slutten av juni og alle mannlige assistenter ble innkalt til krigstjeneste. Senere har arbeidet for Mosskulturföreningens vedkommende måttet innstilles til det igjen blir normale tider. Markforskningsanstalten har derimot kunnet holde arbeidet i gang.

Eksemplet viser hvor stor vekt en i Finland tillegger myr- og jordinventeringen. Etter myrselskapets oppfatning er dette den riktige veg å gå, og vi vil så sterkt som mulig framholde at vi også i vårt land bør gå sterkere inn for en systematisk undersøkelse eller inventering av vårt lands myrforekomster, om mulig for inventering av all dyrkingsjord i landet. Den begynnelsen som er gjort for myrinventeringens vedkommende, har allerede vært til stor nytte særlig når det gjelder arbeidet for rasjonell brenntorvdrift i kystbygdene og for å kunne vurdere dyrkings- og beitemulighetene i de østlandske bygdealmenninger. Å innstille eller ytterligere redusere myrinventeringen vilde etter vårt syn være helt uforvarlig.

Til slutt vil vi understreke at myrselskapet under den krise-

situasjon som vi er oppe i, har søkt — innen sitt arbeidsfelt — å ta opp dagsaktuelle oppgaver for derved i størst mulig utstrekning å tjene samfunnsmessige formål. Dette arbeidet vil bli fortsatt i den utstrekning som selskapets egne midler, og tilstøtte bidrag av offentlige midler, gjør det mulig. Vi vil igjen poengtere at selskapets arbeide minst bør søkes opprettholdt i samme omfang som de nærmest foregående år. Helst så vi at vi kunde bli satt i stand til å utvide virksomheten overensstemmende med den plass myrene inntar næringsmessig sett, m. a. o. at arbeidet kunde planlegges etter en stigende linje.

Framlagt og vedtatt i styremøte den 16. oktober 1943.

Det norske myrselskap

Carl Løvenskiold
(sign.)

Aasulv Løddesøl
(sign.)

Bilag 1.

**Påregnet budsjett for Det norske myrselskap
for kalenderåret 1944.**

Utgifter:

A. Hovedkontoret.

1. Lønninger	kr. 21,700.00
2. Torvteknisk konsulent	» 6,220.00
3. Myrundersøkelser i lavlandet	» 6,500.00
4. Myrundersøkelser i høyfjellet	» 1,000.00
5. Bidrag til Trøndelag Myrselskap	» 1,800.00
6. Møter	» 500.00
7. Tidsskriftet	» 2,500.00
8. Kontorutgifter og revisjon	» 7,000.00
9. Bibliotek og trykksaker	» 300.00
10. Analyser	» 700.00
11. Depotavgift	» 300.00
12. Myrinventeringen (2 arbeidslag)	» 20,000.00
13. Torvkonsulenter for Nord-Norge og Vestlandet (lønn og reiseutgifter)	» 16,500.00
14. Diverse utgifter vesentlig vedkommen- de brenntorvdriften	» 1,980.00
Overføres	kr. 87,000.00

A. Hovedkontoret, overført	kr.	87,000.00	
B. Torvskolen i Våler.			
15. Grunnavgift, assurance og vedlikehold, utvidelse av tørkefelter m. v.	»	3,500.00	
C. Forsøksstasjonen på Mæresmyra.			
16. Funksjonærlønninger	kr.	16,100.00	
17. Driftsutgifter	»	27,900.00	
18. Andre utgifter	»	4,600.00	
19. Årsmelding	»	900.00	» 49,000.00
		<hr/>	
		Tilsammen kr. 140,000.00	
		<hr/>	

Inntekter:

1. Medlemskontingent	kr.	3,000.00	
2. Renter av legater og bankinnskott til fri disposisjon	»	15,500.00	
3. Renter av legater til fremme av myr dyrkingen	»	3,000.00	
4. Inntekter av tidsskriftet	»	2,500.00	
5. Inntekter ved torvskolen i Våler (forpaktning-avgifter m. v.)	»	8,500.00	
6. Inntekter ved forsøksstasjonen på Mæresmyra	»	12,500.00	
7. Husleie på Mæresmyra	»	1,000.00	
8. Distriktsbidrag og private bidrag	»	2,500.00	
9. Refusjon av utgifter vedkommende myrundersøkelser	»	1,500.00	
10. Statsbidrag	»	90,000.00	
		<hr/>	
		Tilsammen kr. 140,000.00	
		<hr/>	

Bilag 2.

Forslag til budsjett for Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra og spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter omkring i landet for året 1944.

Driftsutgifter:

1. Forsøksdrift m. v.	kr. 19,500.00	
2. Analyser	» 500.00	
3. Spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter	» 3,000.00	
4. Assuranse, kontorhold, avgifter og literatur	» 2,200.00	
5. Vedlikeholdsutgifter	» 2,000.00	
6. Reiseutgifter for forsøksleder og assistent	» 700.00	
		kr. 27,900.00

Andre utgifter:

1. Nydyrking og grunnforbedringer	kr. 1,500.00	
2. Innkjøp av hest	» 2,500.00	
3. Maskiner og redskaper	» 500.00	
		» 4,500.00
Avrundingsbeløp		» 100.00
		Tilsammen kr. 32,500.00
Inntekter ved forsøksstasjonen		kr. 12,500.00

Bemerkninger til forslaget.

Driftsutgifter:

- Post 1. Det er her en økning på kr. 1,000.00, da en vel må regne med økning i priser. Det vil også være ønskelig å ha litt ekstrahjelp under regningsarbeidet på kontoret om vinteren.
- Post 4. er øket med kr. 200.00 på grunn av økning i assuranspremiene.
- Post 5. er øket med kr. 200.00. Hele beløpet er lavt, dersom det skulde bli noen bedring i å kunne få materialer til vedlikeholdsarbeider. Noen utbedring av vannforsyningen har ikke vært mulig å få gjort i år.
- De øvrige poster vedkommende driftsutgiftene er uforandret.

Andre utgifter:

- Post 1. Nydyrking og grunnforbedringer er oppført med samme beløp som i fjor. Utbedring av gamle grøftesystemer fortsetter, det trenges også opprensning av kanaler. Så snart forholdene tillater det, vil det bli dyrket mer mosemyr.
- Post 2. En av våre gamle hester ble utslått etter våronna i år. Vi har, som nevnt i fjor, enda en hest som er utslitt og må erstattes, og derfor føres opp til ny hest.
- Post 3. Av redskaper tenkes innkjøpt en «Troll» radrenser. Inntektene ved salg av produkter ved forsøksstasjonen er øket med kr. 500.00.

Forsøkene m. v. i 1943.

Ved forsøksstasjonen ble i 1943 lagt følgende forsøk:

1. Sortforsøk: 4 i eng, 3 i neper, kålrot og beten, 1 for hver av følgende vekster: poteter, bygg, havre, haustrug, vårrug, hodekål, blomkål, rødbeten, purre, i alt 16 stk.
2. Såtidsforsøk: 1 i havre, 2 i bygg, 1 i kveite og 1 i poteter, i alt 5 stk.
3. Gjødslingsforsøk: 12 i eng, 10 i korn, 1 i potet, 4 i neper og 1 i gulrot, i alt 28 st.
4. Frøavl: 4 felter.
5. Kalking- og jordforbedring: 2 kombinerte kalkings- og gjødslingsfelt, 3 kalkfelter, 1 kombinert sand- og kalkfelt, 1 leir- og sandkjøringsfelt, i alt 7 stk.
6. Grøfteforsøk: 1 felt på mosemyr.
7. Driftsomløpsfelt: 3 på grasmyr og 2 på mosemyr.
8. Ulike tynningsstider og tynningsavstander til neper: 2 felt.
9. Slåttetidsforsøk: 1 felt med overgjødning til håveksten med salpeter.
10. Beiteforsøk: 1 grøttefelt, 1 dyrkingsfelt, i alt 2 stk.
11. Ulike byggsorters innverknad på attlegget til eng: 1 felt.
12. Foredling av engvekster: Det drives mest med timotei, litt med engsvingel, rødsvingel og engrapp. I høst vil bli utflyttet av plantefeltet og plantet i reservat, slike typer som har skilt seg ut i ymse egenskaper.

I alt 72 felt ved forsøksstasjonen, dertil foredlingsarbeidet med engvekster.

Spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter.

Jeg skal her vise til vedføyde tabell, som viser forsøkssteder m. v. På grunn av de vanskelige transportforhold og vansker med kunstgjødning og arbeidsforhold, har det vært vanskelig å holde disse

forsøk i gang. Av felt som er gått ut nevnes: 1 på Inderbergmyra i Beitstad, 3 på Namsskogan, 2 hos O. Dybvad, Lånke, 1 hos E. Giskås, Sparbu, alle de nevnte i Nord-Trøndelag fylke. Dessuten 2 i Vågåmo i Opland fylke. De siste er tanken å ta opp så snart anledning gis. Av nye er lagt 1 hos L. Østerås, Sparbu, og 1 hos Annar Ryen, Os. I alt 43 spredte forsøksfelter har vært i gang.

Diverse.

Arbeidet med å utbedre de gamle grøftesystemer har fortsatt i den utstrekning det har vært mulig å få attleggsmateriale. Ca. 1200 m gammel grøft er tatt opp og utbedret. Dersom været utover høsten tillater det, vil dette arbeid bli fortsatt.

Det har ikke vært mulig å få utført noe videre vedlikeholdsarbeid på hus på grunn av materialmangel, og heller ikke malingsarbeider.

En av våre gamle hester måtte slås ut etter våronna i år. En ny hest ble kjøpt, men desverre inntraff et beklagelig uhell så den måtte slaktes straks. Hesten var trygdet.

Reiser er ikke foretatt i noen større utstrekning. Av underskrevne er foretatt reiser for tilsyn av høsting av feltene på Revolden i Skogn herad, på Lennsmyra i Røra og forsøksfeltene i Kolvereid.

Ved forsøksstasjonen har vi hatt omvisning for besøkende; her skal nevnes jordbruksavdelingen ved Norges Landbrukshøgskole og elevene ved Mære landbruksskole.

De vanlige temperatur- og nedbørsobservasjoner er utført som før, likeså spiringsundersøkelser og bestemmelser av tørrstoff i neper og poteter.

Årsmeldingen for 1942 var meningen skulde komme med dette innhold:

1. Forsøk med ymse kaligjødselslag til poteter på myrjord (av H. Hagerup).
2. Sammenlikning mellom salpeter- og ammoniumkvæve på myrjord (av H. Hagerup).
3. Dyrkingsforsøk på høgereliggende myr i Os, Østerdalen (av A. Hovd).

Mære 8. september 1943.

Hans Hagerup

(sign.)

myrkonsulent og forsøksleder.

Oversikt over spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter 1943.

Forsøkssted	Sand- og kalk- felt	Gjøds- lings- felt	Eng- frø- felt	Grøfte- felt	Andre for- søk	Sum	Feltstyrer
<i>Nordland fylke:</i>							
Andenes	1	1				2	B. Nilsen
Bardal	1	3	1			5	A. Lindseth
<i>Nord-Trøndelag:</i>							
Aursjømyr i Verran		2	1		1	4	P. Tetlie
Kolvereid	1			1		2	A. Bjælland
Revolden, Skogn	1	3	1			5	P. Holan
Lennsmyra, Røra				1		1	Forsøksst.
Østeråsmyra, Sparbu		1				1	Forsøksst.
<i>Sør-Trøndelag:</i>							
Frøya, Kverva		1	1			2	J. Volden
Måmyr, Roan	1	1		2		4	O. Momyr
Reitstøa, Ålen			1			1	J. Basmo
<i>Hedmark fylke:</i>							
Vangrøftdalen, Os		1			3	4	N. Utheim
—»—		1				1	A. Ryen
Bubakk, Tynset		1				1	L. Moen
Astridkjølen, Elverum	1	1	1		1	4	A. Kløvstad
<i>Buskerud fylke:</i>							
Aslefetmyra	1				2	3	K. Lie
Liågmyra		1	1			2	T. Låg
<i>Telemark fylke:</i>							
Nissedal					1	1	A. J. Vå
Sum	7	17	7	4	8	43	

BRENNTORVPRODUKSJONEN I 1943.

Resultatet av årets brenntorvproduksjon er imøtesett med ganske stor interesse. Det er klart at jo lenger krigen varer, desto vanskeligere blir det å skaffe det som skal til for å holde produksjonen ved like, eventuelt å øke den ytterligere. I 1943 er det først og fremst arbeidskraften som har vært minimumsfaktoren. Transportvanskeligheter har også spilt inn, men har stort sett latt seg overvinne. Det samme gjelder i det store og hele vanskeligheter med maskin- og materialanskaffelser. Derimot har noen få maskintorvanlegg ikke kunne drive på grunn av mangel på brenseloljer. Vi skal komme tilbake til disse ting senere i artikkelen.

Det norske myrselskap har også i år utarbeidet statistikk over årets brenntorvproduksjon. Materialinnsamlingen er foretatt på samme måte som de nærmest foregående år. For fylkene vest- og nordpå, hvor brenntorvproduksjon er alminnelig også under normale forhold, har forsynings- eller brenselnemndene avgitt produksjonsoppgaver i forhold til normal brenntorvproduksjon innen vedkommende fylker. For Finnmarks vedkommende er det Statens torvmestre som avgir oppgavene på grunnlag av torvtilsynsmennenes innberetninger. For så vidt vites samtlige maskintorvanlegg, og dessuten for nyere stikkortorvanlegg som produserer torv for salg, har myrselskapet innhentet detaljerte oppgaver direkte fra produsentene. Bortsett fra noen eldre maskintorvanlegg i de østlandske almenninger og noen få fabrikker for øvrig er det såkalte «kriseanlegg» som kommer inn under denne detaljerte statistikk.

I tabell 1 er gitt en fylkesvis og samlet oversikt over resultatet av årets brenntorvproduksjon. I hele landet ble det i 1943 produsert 2,091,200 m³ brenntorv. Den normale brenntorvproduksjon er beregnet til 1,461,700 m³. Etter dette ligger årets produksjon 629,500 m³ eller 43,1 % over et normalårs. Sett i forhold til resultatet av fjorårets brenntorvproduksjon er det en øking på 62,575 m³ eller 3,1 %.

Av oppgavene for de enkelte fylker går fram at det er Nordland som leder når det gjelder samlet brenntorvproduksjon. Det har her vært atskillig øking sett i forhold til foregående års produksjon. Som en god nr. 2 kommer Rogaland, hvor årets samlede brenntorvproduksjon antas å ligge på samme høyde som fjorårets. Sør-Trøndelag har også en betydelig produksjon av brenntorv, også her er den antatt å være av samme størrelse som i 1942. Troms fylke, som også ligger godt an, har klart å øke produksjonen en del i år. For øvrig er det mindre øking i en rekke fylker sammenlignet med 1942, mens produksjonen i Finnmark og Møre og Romsdal fylker er gått atskillig tilbake. Mindre tilbakegang har det vært i Nord-Trøndelag og Telemark fylker.

I tabell 1 er også tatt inn oppgaver over årets produksjon av maskintorv. I alt er det produsert 170,400 m³ i 1943. Dette er en øking fra i fjor på 1345 m³. Hedmark fylke har klart å øke maskintorvproduksjonen ca. 6000 m³, og en rekke andre fylker er også gått en del fram. Derimot er maskintorvproduksjonen i Rogaland gått tilbake med ca. 12,000 m³, slik at det samlede resultat for maskintorvproduksjonens vedkommende, som foran vist, praktisk talt blir det samme som fjorårets. Sammenlignet med normal maskintorvproduksjon er det derimot en framgang på i alt ca. 150,000 m³.

I tabell 1 er dessuten tatt inn oppgaver over den normale brenntorvproduksjon og det statistiske grunnlag som oppgavene over denne bygger på.

Resultatet av de detaljerte undersøkelser som myrselskapet har foretatt vedkommende årets maskintorvproduksjon og produksjon av stikktorv ved de såkalte «kriseanlegg» er meddelt i tabellene 2 og 3. Den samlede maskintorvproduksjon (inklusive torvbriketter) er som før nevnt, 170,400 m³. Av stikktorv ved forannevnte anlegg er produsert i alt 39,600 m³. Tilsammen blir dette 210,000 m³. Tallene betegner en framgang på 1345 m³ maskintorv og en tilbakegang på 8240 m³ stikktorv, eller en samlet tilbakegang ved disse anlegg på 6895 m³. Som vi ser er det stikktorvproduksjon ved «kriseanleggene» som har sviktet. Årsaken er først og fremst mangel på arbeidskraft, enkelte produsenter angir dessuten at prisene på stikktorven i 1942 lå så lavt at det ikke svarte seg å produsere torv for salg, og flere bedrifter satte derfor ikke produksjon i gang fra våren av. Pristillegget pr. 10. juni i år endret dette forhold, men det var da så vanskelig om folk at produksjonen ble liten ved de fleste anlegg.

Det framgår videre av tabell 2 hvor meget av «krisetorven» som var disponert omkring 1. november i år. Som rubrikk 11 viser gjelder dette 205,290 m³ eller ca. 98 %. Av dette er ca. 38 % gått til industrien og ca. 62 % til husbehovsbrensel.

Tabell 3 gir en del opplysninger om de enkelte bedrifter. I alt har det vært 81 maskintorvanlegg i drift i 1943. Ved samtlige anlegg har vært benyttet 108 torvmaskiner fordelt på forskjellige typer slik tabellen viser. I alt 78 maskiner har vært drevet elektrisk, 12 har vært drevet med lokomobil og 17 med forskjellige typer av oljemotorer. Ved 1 anlegg har vært benyttet generatordrift.

Av maskintorvanlegg som ikke kom i drift i 1943 har vi i alt 16. Av torvmaskiner som har vært ute av produksjon i år finnes det ikke mindre enn 23. De fleste av disse maskiner er plasert ved de anlegg som ikke har vært i drift, men noen få maskiner er innkjøpt med tanke på framtidige anlegg.

Så har vi de nyere stikktorvanlegg. I alt 57 rene stikktorvanlegg har vært i drift i 1943. Til dette kommer at det ved 9

Tabell 1.

Samlet oppgave over

Fylke	Beregnet normal brenntorvproduksjon i m ³		Brenntorvproduksjonen 1943		
	I alt	Herav maskin- torv	I alt m ³	+ eller - i forhold til	
				normal produksjon m ³	fjorårets produk- sjon m ³
1	2	3	4	5	6
Østfold	—	—	38,370	+ 38,370	+ 6,620
Akershus	—	—	5,290	+ 5,290	+ 690
Hedmark	18,000	18,000	51,670	+ 33,670	+ 3,770
Opland	1,500	1,200	43,300	+ 41,800	+ 1,580
Buskerud	500	400	9,490	+ 8,990	+ 990
Vestfold	—	—	4,300	+ 4,300	+ 1,700
Telemark	—	—	50	+ 50	+ 400
Aust-Agder	—	—	1,000	+ 1,000	+ 125
Vest-Agder	2,000	—	1,000	- 1,000	—
Rogaland	150,000	1,000	412,500	+ 262,500	—
Hordaland	130,000	—	163,800	+ 33,800	+ 5,200
Sogn og Fjordane	50,000	—	50,000	—	+ 2,500
Møre og Romsdal	165,000	—	177,400	+ 12,400	- 14,100
Sør-Trøndelag	245,000	—	245,000	—	—
Nord-Trøndelag	55,000	—	61,000	+ 6,000	- 4,000
Nordland	380,000	—	519,000	+ 139,000	+ 53,500
Troms	167,000	—	204,600	+ 37,600	+ 20,900
Finnmark	97,700	—	103,430*	+ 5,730	- 16,500
I alt	1,461,700	20,600	2,091,200	+ 629,500	+ 62,575

*) For Finnmark mangler noen få oppgaver.

maskintorvanlegg dessuten har vært stukket en del torv. Slike bedrifter har i tidligere år i statistikken vært kalt «kombinerte anlegg». Da stikktorvproduksjonen ved disse kombinerte bedrifter i år gjennomgående har vært helt underordnet, har vi sløyet denne betegnelse og ført anleggene opp under maskintorvanlegg.

En del nyere stikktorvanlegg kom dessverre heller ikke i gang i år. Som det går fram av tabell 3 gjelder dette i alt 11 anlegg.

For å lette oversikten skal vi nedenfor stille sammen oppgavene både over de anlegg som har vært i drift og ute av drift i 1943:

brenntorvproduksjonen 1943.

Maskintorvproduksjonen 1943			Beregningsgrunnlaget for normal brenntorvproduksjon
I alt m ³	+ eller - i forhold til		
	normal produksjon m ³	fjorårets produksjon m ³	
7	8	9	10
24,820	+ 24,820	+ 1,300	Etter Myrselskapets egne oppgaver
5,250	+ 5,250	+ 1,200	do.
49,450	+ 31,450	+ 5,985	do.
42,840	+ 41,640	+ 1,940	do.
8,940	+ 8,540	+ 1,540	do.
3,150	+ 3,150	+ 2,250	do.
—	—	—	do.
250	+ 250	÷ 250	do.
—	—	—	Vesentlig etter Statistisk sentral- byrås materiale.
24,780	+ 23,780	÷ 12,440	do.
2,220	+ 2,220	+ 1,420	Vesentlig etter oppgaver fra Jord- vernkomiteen.
—	—	—	do.
8,500	+ 8,500	÷ 1,500	do.
200	+ 200	÷ 100	Vesentlig etter Statistisk sentral- byrås materiale.
—	—	—	Vesentlig etter oppgaver fra Jord- vernkomiteen.
—	—	—	Vesentlig etter Statistisk sentral- byrås materiale.
—	—	—	do.
—	—	—	Etter oppgaver fra Statens torv- mestre.
170,400	+ 149,800	+ 1,345	

	Maskin- torv anlegg	Stikk- torv anlegg	I alt
Anlegg i drift i 1943	81	57	138
Anlegg ute av drift i 1943	16	11	27
I alt	97	68	165

Tabell 2.

Fylkesvise oppgaver over maskintorvproduksjonen m. v. i 1943.

Statistikken omfatter så vidt vites alle landets maskintorvanlegg og dessuten nyere stikktorvanlegg som produserer torv for salg.

Fylke	Produksjonens størrelse i m ³				Av torven er disponert m ³							I alt disponert pr. 1/11 1943
	Maskintorv		Stikk-torv	I alt	Til industrien			Til husbruk				
	2	3			4	5	6	7	8	9	10	
Østfold	24,820	13,550	38,370	21,850	4,875	26,725	2,970	8,475	11,445	38,170		
Akershus	5,250	40	5,290	—	—	—	5,250	40	5,290	5,290		
Hedmark	49,450	2,220	51,670	4,500	700	5,200	44,550	1,140	45,690	50,890		
Oppland	42,840	460	43,300	27,660	—	27,660	13,050	460	13,510	41,170		
Buskerud	8,940	550	9,490	8,940	—	8,940	—	500	500	9,440		
Vestfold	3,150	1,150	4,300	—	—	—	2,650	1,110	3,760	3,760		
Telemark	—	50	50	—	50	50	—	—	—	50		
Aust-Agder	250	750	1,000	150	—	150	100	750	850	1,000		
Rogaland	24,780	4,610	29,390	5,750	1,840	7,590	18,770	2,720	21,490	29,080		
Hordaland	2,220	8,450	10,670	—	1,080	1,080	2,220	7,370	9,590	10,670		
Møre og Romsdal	8,500	1,210	9,710	—	510	510	8,500	—	8,500	9,010		
Sør-Trøndelag	200	560	760	200	400	600	—	160	160	760		
Nord-Trøndelag	—	6,000	6,000	—	225	225	—	5,775	5,775	6,000		
I alt	170,400	39,600	210,000	69,050	9,680	78,730	98,060	28,500	126,560	205,290		

Tabell 3. Statistiske oppgaver vedkommende samtlige maskintorvanlegg og nyere stikkortvanlegg som produserer torv for salg.

Fylke	Antall bedrifter i drift 1943					Anlegg som ikke har vært i drift 1943		Antall maskiner i bruk 1943										Antall torv-maskiner som har stått 1943				
	Maskintorvanlegg	Stikkortprod. kombinert med maskintorvdrift	Rene stikkortvanlegg	I alt	Maskin- torv- anlegg	Stikk- torv- anlegg	Torvmaskiner					Driftsmaskiner										
							Hamjern	Svedala	Adals Brug	Myren	Skretting & Vigre	Andre	I alt brenn- torvmaskiner	Lokomobiler	Oljemotorer				Generator	Elektrisk	I alt drifts- maskiner	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Østfold	5	—	15	20	—	2	1	4	1	1	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	8	1
Akershus	5	—	1	6	1	—	3	—	2	1	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6	1
Hedmark	23	1	9	32	1*	—	5	5	17	—	—	—	27	10	2	—	—	—	—	15	27	1
Oppland	13	—	6	19	5	2	2	3	13	4	—	—	22	1	2	—	3	1	—	15	22	6
Buskerud	4	—	3	7	2	—	1	—	1	1	—	1	4	1	—	—	—	—	—	3	4	2
Vestfold	3	—	2	5	—	1	—	—	2	—	—	1	3	—	—	—	—	—	1	2	3	—
Telemark	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aust-Agder	1	—	2	3	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Rogaland	23	7	6	29	3	2	2	1	2	—	18	6	29	—	2	1	—	2	—	24	29	3
Hordaland	2	—	4	6	1	—	2	—	—	1	1	—	4	—	—	—	—	—	—	4	4	1
Møre og Romsdal	1	—	2	3	—	2	2	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	3	3
Sør-Trøndelag	1	1	2	3	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Nord-Trøndelag	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nordland	—	—	—	—	1*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Troms	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Sum	81	9	57	138	16	11	19	13	39	9	19	9	108	12	9	2	3	3	1	78	108	23

*) Ikke ferdigmonterte til sesongen.

Av torvmaskiner har vi for tiden:

I drift 1943	108
Ute av drift 1943	23

I alt 131 maskiner

Som en vil skjønne er det under gunstige arbeids- og driftsforhold muligheter for atskillig større torvproduksjon enn den som vi har hatt i år. Til belysning av hvilke vanskeligheter som først og fremst har hemmet produksjonen skal vi referere fra statistikken:

35 maskintorvanlegg klager over mangel på arbeidskraft.

4	—»—	kom ikke i gang p. g. a. mangel på arbeidskraft.
2	—»—	har redusert produksjon p. g. a. mangel på driftsoljer.
2	—»—	kom ikke i gang p. g. a. bensinmangel.
1	—»—	har redusert produksjon p. g. a. maskin-skade.
2	—»—	kom ikke i gang p. g. a. transportvanskeligheter.
1	—»—	kom ikke i gang, da området ble sperret.
9	stikkortorvanlegg	klager over mangel på arbeidskraft.
3	—»—	kom ikke i gang p. g. a. mangel på arbeidskraft.
2	—»—	har redusert produksjonen p. g. a. mangel på redskaper og hesjemateriell.
1	—»—	har redusert produksjon p. g. a. militær-øvelser.

En rekke anlegg angir ingen grunn for redusert produksjon eller årsaken til at de ikke kom i gang i 1943. Etter det kjennskap vi har til forholdene kan en gå ut fra at det i de aller fleste tilfelle skyldes mangel på arbeidskraft.

Vi skal så se hvor meget årets brenntorvproduksjon utgjør i tonn. Vanligvis regnes at det går 4 m³ stikkortorv eller 3 m³ maskintorv til 1 tonn brenntorv. På grunnlag av oppgavene i tabell 1 kommer vi da til at det i 1943 er produsert 480,230 tonn stikkortorv og 56,800 tonn maskintorv eller i alt (avrundet) 537,000 tonn. Maskintorvproduksjonen utgjør m. a. o. 10,6 % av den samlede torvproduksjon.

Til slutt kan uttales at kvaliteten av torven i år gjennomgående er bedre enn i de 3 foregående år. Dette skyldes bedre tørkeforhold i en rekke av de torvproduserende distrikter. Flere brenselnemnder har spesielt framhevet dette som en betydelig fordel ved årets produksjonsresultat.

Aa. L.

Nye medlemmer 1943.

Livsvarige:

Austad, I. A/S, Tromsø.
 Bjerke Almenning, Maura p.å.
 Brandbu Almenning, Røykenvik.
 Bruun, Axel, forstkandidat, Kjørbo gård pr. Sandvika.
 Euch, Nicolay, grosserer, Trondheim.
 Grændsen, Einar, statsvandelærer, Nesgrenda.
 Jakhelln, Carlos, skipsreder, Oslo.
 Kierulf, Olaf, jr., Markveien 2, Trondheim.
 Lange, K. M. F., kontorsjef, Landbruksdepartementet, Oslo (tidligere årsbetalende).
 Lid, Johs., konservator, Universitetets bot. museum, Tøyen pr. Oslo.
 Lilleeng, Kåre, konsulent, Tromsø (tidligere årsbetalende).
 Norges Statsbaner, Biblioteket, Jernbanetorget 8 og 9, Oslo.
 Peterson, M. & Søn, Moss.
 Rena Kartonfabrik A/S, Rena.
 Sandøy kommune, Ona.
 Skjærstad, Ingvald, bestyrer, Fauske.
 Skøien, Iver, kjøpmann, Hønefoss.
 Solberg, Ole, forstkandidat, Bøgt. 11, Skien.
 Tingelstad Almenning, Jaren.
 Young, Sverre, grosserer, Øvre Slottsgt. 7, Oslo.

Årsbetalende:

Andreassen, Arne, arbeider, Vangsvik, Bryghaug i Senja.
 A.T., 4. Arbeidsdistrikt, Planavdelingen, Boks 176, Bergen.
 Bakke, Petter, gårdbruker, Prestfoss, Sigdal.
 Bamle, Johs., kjøpmann, Sauar.
 Beheim, Rolf, gårdbruker, Trogstad, Skoger st.
 Benum, O. R., statsvandelærer, Fossemvatnet.
 Berg, Ellef Kristian, gårdbruker, Sokna st.
 Blikseth, Hans, gårdbruker, Lena st.
 Boeck, Kathrine, fru, Losby bruk, Lørenskog.
 Brekke, Jens, gårdbruker, Hillestad pr. Holmestrand.
 Burchardt, Thomas, student, Landbrukshøgskolen i Ås.
 Due, Erling, gårdbruker, Bergstrøm p.å.
 Døsgrænden Torvlag, Vingrom.
 Egeberg, Lars, jr., ingeniør, Strømfoss, Aremark.
 Eik, Sverre, småbrukslærer, Skånevik.
 Eriksen, Edvard, byggmester, Askim st.
 Finnseth, Oliver, herredsaagronom, Sørreisa.
 Floene Torvlag, Bruflat, Etnedal.
 Gjersøyen, Torstein, gårdbruker, Disenå st.

Groseth, Helge, Skoleveien 12, Høvik.
 Hansen, Hans B., landbrukskandidat, Forsøksgården Vågønæs, Bodø.
 Haug, Johan Petter, agronom, Haugsten, Rakkestad.
 Helland, John G., disponent, Skien.
 Hokland, Erlend, Leirosen, Helgeland.
 Holst-Larsen, Brynjulf, murmester, N. Slottsgate 7, Oslo.
 Haaland, Gunnar, entreprenør, Eilert Sundts gt. 50, Oslo.
 Jektvik, Magnar, Barmanfjord p.å., Hitra.
 Johansen, John A., gårdbruker, Haug søndre, As.
 Karlsrud, Åge, gårdbruker, Hemnes st.
 Lena Brenntorv A/L, Lena.
 Lindberg, Bjarne, selger, Storgaten 86, Lillehammer.
 Lindgard, Arne, bestyrer, Faksdal.
 Ludvigsen, Alfred, bureiser, Myrvoll, Kvitving, Helgeland.
 Lund, Otto, forstkandidat, Hegdehaugsveien 5 B, Oslo.
 Lund, Thorleif D., mekaniker, Østre Halsen.
 Lysholm, Gunnar, forstkandidat, Rena.
 Løvnæseth, Einar, Skotterud st.
 Mandal, Edv. A., herredsagronom, Samuelsberg.
 Moen, A., gårdbruker, Leirfjord.
 Nesje, Sigfred, gårdbruker, Borgvåg.
 Nordbø, Halvor, fylkesagronom, Tønsberg.
 Nordiska Bokhandeln Aktiebolaget, Drottningsgatan 7 og 9, Stockholm.
 Norges landtjenesteskole, Flisa.
 Pettersen, J. L., disponent, Tønsberg.
 Riddervold, Hans J., disponent, Dronninghavnn. 6, Bygdøy.
 Ringstad, Olav, takstinspektør, Hypotekbanken, Tromsø.
 Robøle, Knut, gårdbruker, Heggnes.
 Sackariassen, Einar, torvprodusent, Bøvågen pr. Bergen.
 Sjusjøen Torvlag, Sjusjøen pr. Mesnali.
 Stavanger Elektro-Staalverk A/S, Jørpeland pr. Stavanger.
 Stensrud, Agnar, gårdbruker, Toven st.
 Svoen, N., vandrelærer, Naustdal i Sunnfjord.
 Tveitnes, Aksel, konsulent, Fossvinkelsgt. 39, Bergen.
 Ullern Torvstrøfabrikk A/S, Skarnes.
 Urerud, Helge, forsøksassistent, Apelsvoll, Kapp.
 Vangberg, Karl, småbruker, Nordangervågen.
 Wergeland, Harald, gårdbruker, Mørk gård, Spydeberg.
 Wisth, E., direktør, Landbruksdepartementet, Oslo.
 Yven Papirfabrik A/S, Sarpsborg.

Indirekte medlemmer:

Ved Landbruksdepartementets utskiftningskontor 4 medlemmer
 » Trøndelag Myrselskap 4 »